

**Sprawozdanie z
działalności
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Krakowie
za rok 2018**

Spis treści

Rozdział I: Wprowadzenie	5
1. Informacje ogólne	6
Rozdział II: Pomoc środowiskowa	11
2. Praca socjalna	12
2.1 Badanie jakości pracy socjalnej	13
2.2 Organizowanie społeczności lokalnej – rewitalizacja społeczna	14
2.2.1 Programy aktywności lokalnej (PAL)	15
2.2.1.1 Programy aktywności lokalnej terytorialne:	15
2.2.1.2 Programy aktywności lokalnej w ujęciu kategoryjnym:	17
2.3 Organizacja i koordynacja wolontariatu w MOPS	18
2.4 Praca socjalna prowadzona w ramach projektów socjalnych	19
3. Kluby Rodziców	21
4. Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	21
4.1 Działania w ramach kampanii „Bądźmy wrażliwi!”	23
4.2 Mieszkanie chronione dla kobiet i kobiet z dziećmi	25
4.3 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (SOW)	25
5. Usługi opiekuńcze	25
5.1 Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	26
5.2 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi	26
5.3 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	27
6. Usługa asystenta osoby niepełnosprawnej	28
7. Realizacja zadań w zakresie zatrudnienia socjalnego	28
7.1 Kluby Integracji Społecznej	28
7.1.1 Klub Integracji Społecznej MOPS	28
7.1.1.1 Program Aktywizacja i Integracja (PAI)	29
7.1.1.2 Program reintegracji społecznej i zawodowej osób zadłużonych z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych	30
7.1.1.3 Realizacja projektu „Bariery zamieniamy na szanse” przez KIS MOPS	30
7.1.1.4 Kontrakt socjalny typu B	30
7.1.2 Klub Integracji Społecznej „Leonardo”	30
7.1.3 Klub Integracji Społecznej dla osób niepełnosprawnych	31
7.2 Zadania realizowane przez Centra Integracji Społecznej	31
7.2.1 Centrum Integracji Społecznej – zadanie realizowane na zlecenie GMK przez Galicyjską Fundację „Wsparcie, Integracja, Rozwój”	31
7.2.2 Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych	32
8. Nowe działania realizowane przez MOPS we współpracy z Biurem MOWIS UMK	32
9. Realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018	33
9.1 Usługa asystenta rodziny	33
9.1.1 Badania jakości świadczenia usługi asystenta rodziny	34
9.2 Rodziny wspierające	35
9.3 Usługa „Pomoc w domu”	35
9.4 Placówki wsparcia dziennego	35
9.5 Poradnictwo	36
9.5.1 Poradnictwo prawne, psychologiczne realizowane przez MOPS	36
9.5.2 Poradnictwo i terapia rodzin realizowane przez ośrodki poradnictwa i terapii prowadzone na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków	37
10. Projekt „Bariery zamieniamy na szanse”	37
11. Projekt „W sile wieku”	39
12. Projekt „Rodzicu, nie jesteś sam!”	41
13. Pomoc finansowa	41
13.1 Świadczenia podstawowe: zasiłek stały, okresowy i celowy	41
13.2 Pomoc w zakresie dożywiania	43
13.2.1 Program osłonowy dotyczący udzielania mieszkańcom Krakowa pomocy w zakresie dożywiania	43
13.2.2 Dystrybucja żywności w ramach Programu Żywnościowego dla osób najbardziej potrzebujących w Unii Europejskiej (FEAD)	44
13.2.3 Pomoc w zakresie dożywiania poza programem osłonowym	44
13.2.4 Zapewnienie posiłku osobom potrzebującym w ramach wspierania działalności charytatywnej	44
13.3 Lokalny Program Osłonowy dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych	45

13.3.1 Pomoc w formie zasiłku celowego dla osób, które przeprowadzają trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym, na system proekologiczny.	46
13.4 Wsparcie rodzin romskich w ramach realizowanego zadania „Edukacja przedszkolna krakowskich uczniów romskich 2017 roku”.....	47
14. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów	47
14.1 Stypendia szkolne	48
14.2 Zasiłek szkolny	48
14.3 Rządowy program pomocy uczniom w 2018 roku „Wyprawka szkolna”	49
15. Kierowanie do sądów wniosków o stwierdzenie potrzeby umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym osób chorujących psychicznie bez ich zgody.....	49
16. Zadania dzielnic	50
17. Akcje socjalne, współpraca z firmami i innymi podmiotami	51
18. Prowadzenie postępowań w sprawach ustalenia prawa do świadczeń z opieki zdrowotnej.....	52
19. Kierowanie wniosków o podjęcie działań w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie i prokuratur rejonowych.....	52
20. Kandydaci na kuratorów osób częściowo ubezwłasnowolnionych oraz opiekunów prawnych osób ubezwłasnowolnionych całkowicie.....	52
20.1 Wypłacanie wynagrodzenia dla opiekunów prawnych dla osób całkowicie ubezwłasnowolnionych	52
21. Kierowanie do prokuratury wniosków o wszczęcie w sądzie opiekuńczym postępowań o ubezwłasnowolnienie.....	53
22. Sprawienie pogrzebu na koszt Gminy Miejskiej Kraków	53
Rozdział III: Pomoc specjalistyczna	54
23. Piecza zastępcza.....	55
23.1 Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w GMK na lata 2016 – 2018	55
23.2 Rodzinna piecza zastępcza	55
23.2.1 Organizowanie rodzinnej pieczy zastępczej.....	55
23.2.2 Świadczenia pieniężne dla dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz wynagrodzenia dla osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka.....	61
23.3 Instytucjonalna piecza zastępcza.....	61
23.3.1 Placówki opiekuńczo–wychowawcze	61
23.3.2 Przekształcenia instytucjonalnych form pieczy zastępczej	62
23.4 Ustalenie opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej	62
23.5 Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci przebywających w pieczy zastępczej	63
23.6 Wydatki z tytułu umieszczenia dzieci z Gminy Miejskiej Kraków w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów	63
23.7 Wydatki z tytułu umieszczenia dzieci z terenu Gminy w zakładach opiekuńczo – leczniczych.....	63
23.8 Dodatek wychowawczy dla dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego	63
23.9 Świadczenie „Dobry Start” dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej.....	64
23.10 Usamodzielnienie wychowanków rodzin zastępczych i placówek oraz kontynuowanie nauki	64
23.10.1 Mieszkania chronione dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej	65
24. Interwencja kryzysowa	65
24.1 Ośrodek Interwencji Kryzysowej.....	65
24.2 Miejsca interwencyjnego schronienia	65
25. Ośrodki wsparcia, mieszkania chronione, placówki zapewniające opiekę całodobową osobom starszym i niepełnosprawnym	66
25.1 Ośrodki wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.....	66
25.1.1 Ośrodki wsparcia – kluby samopomocy realizujące zadania integracji międzypokoleniowej	67
25.1.2 Kluby Samopomocy działające w ramach projektu „W sile wieku”	67
25.2 Środowiskowe domy samopomocy.....	67
25.3 Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi	68
25.4 Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób w podeszłym wieku	68
25.5 Rodzinny dom pomocy	69
25.6 Domy pomocy społecznej	70
25.6.1 Kierowanie do sądów wniosków dotyczących wydania postanowienia o potrzebie umieszczenia osoby w domu pomocy społecznej bez jej zgody.....	71
26. Pomoc na rzecz osób bezdomnych	71
26.1 Zapewnienie usług związanych z zabezpieczeniem schronienia i noclegu osobom bezdomnym.....	71
26.2 Pomoc w formie schronienia realizowana w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym	74
26.3 Mieszkania chronione dla osób bezdomnych.....	75

26.4 Prowadzenie Świetlicy Diennej dla Osób Bezdomnych przebywających na terenie Gminy Miejskiej Kraków 75	
26.5 Zapewnienie pomocy medycznej i zaopatrzenia w leki realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym.....	75
26.6 Zapewnienie możliwości dokonywania zabiegów higienicznych realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym.....	76
26.7 Zapewnienie posiłku osobom potrzebującym w ramach wspierania działalności charytatywnej	76
26.8 Wigilia dla osób bezdomnych i samotnych.....	77
25.9 Praca socjalna z osobami bezdomnymi metodą streetworkingu	77
26.10 Wsparcie osób bezdomnych w ramach realizowanych projektów socjalnych.	77
26.11 Usługa Asystenta Osoby Bezdomnej	78
26.12 Zapewnienie miejsc noclegowych osobom eksmitowanym bez prawa do lokalu socjalnego.....	78
26.13 Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych – Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych.....	78
26.14 Świadczenia pieniężne na rzecz osób bezdomnych	79
Rozdział IV: Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych	80
27. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych.....	81
27.1 Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	81
27.2 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	81
27.3 Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	81
27.4 Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.....	81
27.5 Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.....	82
27.6 Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.....	82
27.7 Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego – tłumacza przewodnika.....	82
27.8 Program „Aktywny Samorząd”.....	82
27.9 Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	83
27.10 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.....	83
Rozdział V: Inne działania oraz pozostałe informacje o funkcjonowaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	84
28. Działania związane z aplikowaniem o środki w ramach konkursów zewnętrznych	85
29. Współpraca międzynarodowa.....	85
29.1 Współpraca z miastem Frankfurt nad Menem	85
29.2 Pozostała współpraca międzynarodowa	85
30. Budżet obywatelski	86
31. Współpraca z mediami	86
32. Kadra MOPS – zatrudnienie, wykształcenie, podnoszenie kompetencji zawodowych	87
32.1 Praktyki i staże	87
33. Skargi dotyczące Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie	87
34. Kontrole realizacji zadań	88
35. Ważniejsze przedsięwzięcia zapewniające ciągłość funkcjonowania oraz utrzymanie infrastruktury ..	89
35.1 Informatyzacja	89
35.2 Obsługa organizacyjna Ośrodka.....	89
35.3 Zamówienia publiczne	89
35.4 Działania związane z utrzymaniem infrastruktury oraz zadania inwestycyjne	90

Rozdział I: Wprowadzenie

1. Informacje ogólne

Sprawozdanie realizuje obowiązki ustawowe wynikające z:

- 1) art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym kierownik ośrodka pomocy społecznej składa coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej;
- 2) art. 112 ust. 12 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa coroczne sprawozdanie z działalności centrum oraz przedstawia wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej;
- 3) art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym sprawozdanie z realizacji zadań dotyczących wspierania rodziny należy złożyć do końca marca;
- 4) art. 182 ust. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie z którym kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej.

Jednocześnie, zgodnie z uchwałą LII/979/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 14 września 2016 r. w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016–2018 sprawozdanie zawiera informacje dotyczące realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016–2018 (w Załączniku Nr 1) oraz zgodnie z Uchwałą Nr XXXI/524/15 Rady Miasta Krakowa z dnia 2 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa na lata 2015–2020 sprawozdanie zawiera informacje dotyczące realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa za rok 2018 (w Załączniku nr 3).

Ponadto jako programy operacyjne dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Krakowa na lata 2015–2020 MOPS realizuje:

- Program Aktywnego Ograniczania Ubóstwa w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016–2020 przyjęty uchwałą Rady Miasta Krakowa Nr XLIII/768/16 z dnia 11 maja 2016 r.
- Program Wspierania Osób Bezdomnych w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016–2020 przyjęty uchwałą Rady Miasta Krakowa Nr LIX/1295/16 z dnia 7 grudnia 2016 r.
- Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016–2018 przyjęty Uchwałą nr L/919/16 RMK z dnia 6 lipca 2016 r.
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2014–2020 przyjęty Uchwałą Nr CXII/1732/14 RMK z dnia 9 lipca 2014 r.

Sprawozdania z realizacji ww. programów są przekazywane Radzie Miasta Krakowa.

MOPS w Krakowie działa na podstawie Statutu przyjętego Uchwałą Rady Miasta Krakowa nr LVII/1158/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 listopada 2016 r. oraz Regulaminu Organizacyjnego zatwierdzonego Zarządzeniem Nr 1409/2018 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 4 czerwca 2018 r. *(teksty wraz ze zmianami dostępny na stronie www.mops.krakow.pl).*

MOPS w Krakowie realizuje zadania wynikające z:

- ustawy o pomocy społecznej;
- ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- ustawy o zatrudnieniu socjalnym;
- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- ustawy o systemie oświaty;
- ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- ustawy o ochronie zdrowia psychicznego;
- ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;

- ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci;
- ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W 2018 r. wsparciem MOPS zostało objętych około 5% mieszkańców Krakowa. Z pomocy MOPS skorzystało 36 859¹ osób, w tym: 33 155² to osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, 2139 to uczniowie objęci pomocą materialną o charakterze socjalnym (stypendia, zasiłki szkolne, wyprawka szkolna), 4329³ to osoby, które skorzystały z indywidualnego dofinansowania w ramach zadań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

MOPS w Krakowie w 2018 r., w ramach prowadzonych postępowań administracyjnych w sprawie świadczeń, wydał 142 770⁴ decyzji administracyjnych.

MOPS realizuje zadania w ramach działań własnych oraz koordynacji i nadzoru nad 43 placówkami publicznymi i 147 niepublicznymi (wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.). Placówki te to: domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia dla osób starszych, kluby samopomocy, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione, placówki opiekuńczo – wychowawcze, placówki wsparcia dziennego, placówki specjalistycznego poradnictwa, ośrodek interwencji kryzysowej, specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, centra integracji społecznej, schroniska, noclegownie i ogrzewalnie dla osób bezdomnych.

Zadania publiczne Gminy Miejskiej Kraków w sferach:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem;
- działalności charytatywnej

mogą być zlecane do realizacji podmiotom niepublicznym (organizacjom pozarządowym i innym podmiotom określonym w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie). Formy zlecenia to: powierzenie realizacji zadania wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie jego realizacji oraz wspieranie realizacji zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, środki finansowe ujęte mogą być wyłącznie w planie finansowym Urzędu Miasta i w związku z tym to Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia UMK (do 31 grudnia 2018 r. Wydział Spraw Społecznych UMK), przekazuje je wykonawcom zleceń (podmiotom niepublicznym). Natomiast Dyrektor MOPS, na podstawie pełnomocnictwa Prezydenta Miasta Krakowa, ogłasza i rozstrzyga konkursy na realizację zadań. Do zadań MOPS należy realizacja umów, w tym kontrola realizowanych przez podmioty niepubliczne zadań oraz ich rozliczanie.

---

¹ Liczby nie sumują się, gdyż dana osoba mogła być objęta wsparciem w więcej niż jednej z wymienionych grup.

² Źródło: POMOST Std.

³ Źródło: TYLDA

⁴ Źródło: SWP MOPS. Liczba nie zawiera świadczeń finansowanych ze środków PFRON.

Wydatki jednostek publicznych pomocy społecznej, w tym MOPS

Zadania GMK realizowane przez MOPS i publiczne jednostki pomocy społecznej	Plan 01.01.2018 r.	Plan 31.12.2018 r.	Wykonanie 31.12.2018 r.	Wykonanie/plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
wydatki bieżące	286 378 663 zł	305 347 979 zł	304 377 841 zł	100%
<i>środki własne</i>	229 322 076 zł	228 578 728 zł	228 442 965 zł	100%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	51 280 312 zł	70 197 903 zł	69 524 882 zł	99%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	5 776 275 zł	6 571 348 zł	6 409 994 zł	98%
wydatki inwestycyjne	15 048 235 zł	30 251 526 zł	29 695 359 zł	98%
<i>środki własne</i>	10 860 500 zł	25 075 006 zł	24 518 839 zł	98%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	–	–	–	–
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	4 187 735 zł	5 176 520 zł	5 176 520 zł	100%
Suma	301 426 898 zł	335 599 505 zł	334 073 200 zł	100%

Zadania GMK realizowane przez publiczne jednostki pomocy społecznej	Plan 01.01.2018 r.	Plan 31.12.2018 r.	Wykonanie 31.12.2018 r.	Wykonanie/plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
wydatki bieżące, w tym:	147 685 382 zł	151 360 062 zł	151 251 771 zł	100%
<i>środki własne</i>	130 172 390 zł	130 392 314 zł	130 296 429 zł	100%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	17 272 962 zł	20 708 263 zł	20 707 628 zł	1000%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	240 030 zł	259 485 zł	247 714 zł	95%
wydatki inwestycyjne, w tym:	6 263 500 zł	13 501 035 zł	13 495 107 zł	100%
<i>środki własne</i>	6 263 500 zł	13 501 035 zł	13 495 107 zł	100%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	–	–	–	–
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	–	–	–	–
Suma	153 948 882 zł	164 861 097 zł	164 746 878 zł	100%

Zadania GMK realizowane przez MOPS	Plan 01.01.2018 r.	Plan 31.12.2018 r.	Wykonanie 31.12.2018 r.	Wykonanie/plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
wydatki bieżące, w tym:	138 693 281 zł	153 987 917 zł	153 126 070 zł	99%
<i>środki własne</i>	99 149 686 zł	98 186 414 zł	98 146 536 zł	100%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	34 007 350 zł	49 489 640 zł	48 817 254 zł	99%
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	5 536 245 zł	6 311 863 zł	6 162 280 zł	98%
wydatki inwestycyjne, w tym:	8 784 735 zł	16 750 491 zł	16 200 252 zł	97%
<i>środki własne</i>	4 597 00 zł	11 573 971 zł	11 023 732 zł	95%
<i>dotacja z budżetu państwa</i>	–	–	–	–
<i>dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE</i>	4 187 735 zł	5 176 520 zł	5 176 520 zł	100%
Suma	147 478 016 zł	170 738 408 zł	169 326 322 zł	99%

Zadania realizowane przez MOPS ze środków PFRON (środki PFRON nie są ujmowane w budżecie Miasta ani w planach finansowych jednostek budżetowych)

Zadania GMK realizowane przez MOPS ze środków PFRON		Otrzymane środki na 2018 r.	Wykonanie na 31.12.2018 r.	Wykonanie /plan (4/3) w %
1	2	3	4	5
Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej*		566 500 zł	566 430 zł	99,99%
Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej, w tym:		16 399 098 zł	16 353 455 zł	99,72%
1	dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej	9 343 548 zł	9 297 909 zł	99,51%
2	dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	1 800 000 zł	1 799 999 zł	100%
3	dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	137 882 zł	137 881 zł	100%
4	dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	3 048 456 zł	3 048 454 zł	100%
5	dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	2 063 037 zł	2 063 037 zł	100%
6	dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika	6 175 zł	6 175 zł	100%
Suma		16 965 598 zł	16 919 885 zł	99,73%

*zadanie realizowane przez Grodzki Urząd Pracy

Zadania GMK realizowane przez organizacje pozarządowe w ramach dotacji ujętych w planie finansowym UMK (Wydział Spraw Społecznych)

	Wykonanie 31.12.2018 r.
Łącznie, w tym:	75 276 659,46 zł
wydatki bieżące	75 276 659,46 zł
środki własne	60 520 469,63 zł
dotacja z budżetu państwa	12 383 134,03 zł
dotacja na realizację projektów współfinansowanych z UE	2 373 055,80 zł

Realizacja dochodów Gminy Miejskiej Kraków w zakresie pomocy społecznej

Dochody Gminy Miejskiej Kraków	Wykonanie dochodów 31.12.2018 r.
1	2
Dochody zrealizowane przez MOPS	8 760 677,73 zł
Dochody zrealizowane przez publiczne jednostki pomocy społecznej, w tym:	22 116 045,68 zł
Domy Pomocy Społecznej	21 680 043,50 zł
Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze	77 502,99 zł
Ośrodek Interwencji Kryzysowej	1168,77 zł
Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej	319 152,87 zł
Mieszkania chronione	38 177,55 zł
Dochody zrealizowane przez system pomocy społecznej	30 876 723, 41 zł

Rozdział II: Pomoc środowiskowa

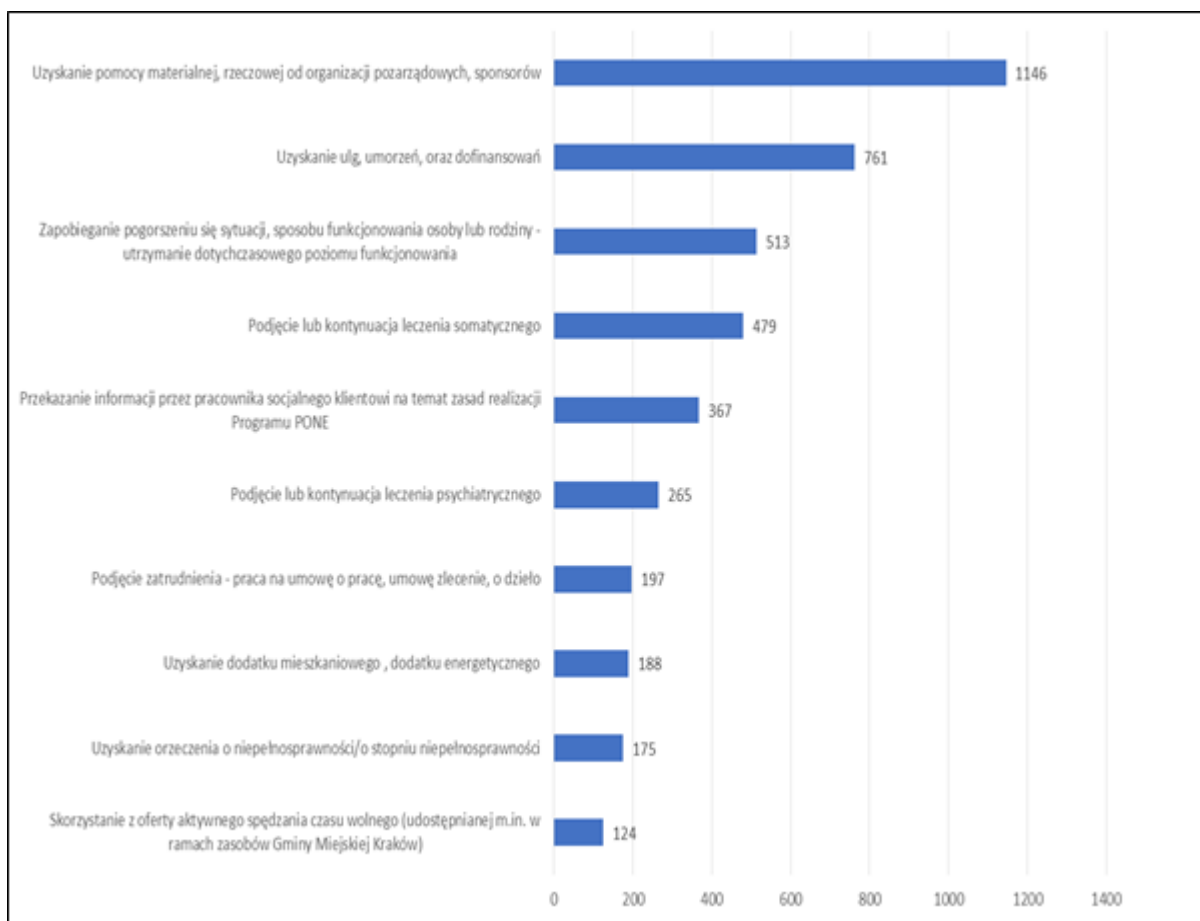

2. Praca socjalna

Praca socjalna jest ukierunkowana na wzmacnianie potencjału osób i rodzin do przezwyciężania trudności, tworzenie warunków sprzyjających wywołaniu osobistej motywacji do zmiany sposobu funkcjonowania, rozwiązywania problemów. Jest procesem opartym na relacji pomocowej, który przebiega w określonym porządku logicznym. Rodzaje oddziaływań oraz intensywność ich realizacji są zindywidualizowane, odpowiadając specyfice potrzeb osób i rodzin w ten sposób, aby przyczyniały się do osiągnięcia oczekiwanego i trwałego efektu.

Pracownicy socjalni realizują również działania pomocowe, które od procesu pracy socjalnej odróżnia ich doraźny charakter. Udzielanie informacji, wskazówek w zakresie rozwiązywania spraw życiowych, pomoc w uzyskaniu poradnictwa dotyczącego możliwości rozwiązywania problemów oraz współpraca z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania patologii, skutków negatywnych zjawisk społecznych, stanowią bezpośrednią odpowiedź na potrzeby osoby lub rodziny.

Poniższy wykres obrazuje ilościowe ujęcie rezultatów osiągniętych dzięki pracy socjalnej i działaniom pomocowym w 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS Kraków

Prezentowane wartości liczbowe wskazują, iż wymierne efekty najczęściej udaje się osiągnąć w obszarze rozwiązywania trudności związanych z sytuacją ekonomiczną, zdrowotną, zawodową. Analizując uzyskane dane na przestrzeni lat 2017 – 2018 można zaobserwować zgodność katalogu osiągniętych rezultatów, co wskazuje na skuteczność wspierania osób i rodzin

w pokonywaniu problemów o charakterze mającym bezpośredni, determinujący wpływ na całokształt ich sytuacji życiowej i funkcjonowanie społeczne.

2.1 Badanie jakości pracy socjalnej

Kluczowy element w procesie dążenia do usprawniania świadczenia pracy socjalnej stanowią badania jakościowe. Poznanie stopnia satysfakcji odbiorców usługi i ich oceny skuteczności oferowanego wsparcia pozwala na zidentyfikowanie kierunków ewentualnych modyfikacji. W związku z tym, prowadzone są systematycznie badania ankietowe umożliwiające zaobserwowanie specyficznych zmian i dokonywanie analizy w perspektywie dłuższych okresów czasu. W 2018 r. w badaniu wzięło udział 130 osób. Uczestnictwo było dobrowolne i gwarantujące anonimowość – respondentom zapewniono możliwość pozostawiania wypełnionych ankiet w przeznaczonych do tego miejscach. Badanie przeprowadzono w okresie od stycznia do maja 2018 r., w Filiach 1, 3, 7, 8, 9, wśród osób korzystających z usługi pracy socjalnej przez okres co najmniej 4 miesiące. 72% ankietowanych stanowiły kobiety, natomiast pod względem wieku najliczniejsza grupa rekrutowała się spośród osób powyżej 60 roku życia (32,3%). Znaczący odsetek badanych to osoby w wieku 41 – 50 lat (23,8%), natomiast najmniej liczną kategorię respondentów stanowili młodzi ludzie w przedziale wiekowym mieszczącym się w granicach 18 – 30 lat. Pod względem struktury gospodarstw domowych, największą liczebnie grupę stanowią „małe rodziny” dwu (24,6%) lub trzyosobowe (23,1%) oraz osoby prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe (36,2%). Spośród 130 uczestników badania ponad 56% współpracowało z pracownikiem socjalnym krócej niż rok.

Część respondentów stwierdziła, iż rozpoczynając kontakt z pracownikiem socjalnym nie miała sprecyzowanych oczekiwań w czym pomocna może być dla nich usługa pracy socjalnej (26,6% udzieliło odpowiedzi „raczej nie”, natomiast przeszło 6% zdecydowanie nie). Natomiast jedynie 1,5% ankietowanych uznało, że pracownik socjalny nie rozpoznał ich potrzeb. Pozostali jako przykłady sytuacji uzasadniających poczucie, że pracownikowi socjalnemu udało się dobrze poznać jego potrzeby – wskazywali np: „W dłuższej rozmowie odkrył nawet to, co chciałam ukryć i przez to szybko mogliśmy zacząć działać”; „Pracownik umiał słuchać, szanował moje emocje, zadawał dobre pytania”; „Czułam się bardzo bezpieczna, czułam wsparcie przede wszystkim psychiczne”; „Rozumiał pracownik, co mówiłem, o co mi chodzi”; „Zwyczajnie porozmawiać i nazwać co było”; „Rozeznanie szybkiej sytuacji napięć w rodzinie”; „Nie było trudności we wzajemnym poznaniu, jestem chory i bezradny i mam chorą głowę i oczekiwałem pomocy we wszystkim”. Przeszło 88% osób biorących udział w badaniu uznało, iż współpraca z pracownikiem socjalnym pozwoliła im bardziej dostrzegać swoje mocne strony oraz zauważyło wzrost poziomu wiedzy na temat różnych możliwości rozwiązywania problemów. Zdaniem 98% respondentów pracownik wzmacniał ich w dążeniu do pozytywnej zmiany swojej sytuacji życiowej.

Analizując wyniki badania, warto zwrócić uwagę na wysoki stopień gotowości i otwartości respondentów udzielających odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie. Większość ankietowanych uznała, że współpraca z pracownikiem socjalnym przyczyniła się do wzrostu poczucia wpływu na ich życie, jedynie niespełna 7% nie dostrzegło takiej zmiany. Respondenci zauważyli również, iż w trakcie spotkań stało się możliwym porozmawianie o problemach, o których z różnych powodów trudno było im wcześniej rozmawiać z innymi specjalistami. Osoby biorące udział w badaniu wysoko oceniły współpracę z pracownikami socjalnymi i w zdecydowanej większości uznały, iż poleciłyby skorzystanie z tej usługi bliskiej osobie.

Uzyskane wyniki ujawniły również obszary wymagające dalszej analizy, z wykorzystaniem innych metod badawczych, np: badania fokusowego. Szczególnie jest to obserwowalne w aspekcie dokonania oceny stopnia współdziałania odbiorców usługi pracy socjalnej w procesie planowania rozwiązań. Część z otrzymanych odpowiedzi uniemożliwia ich jednoznaczne skategoryzowanie.

W przypadku 3,8% respondentów odnotowano brak poczucia współdziałania w planowaniu rozwiązań ich problemów, natomiast w kilku przypadkach uzyskane odpowiedzi potwierdzające odczuwalność współdziałania i podawane przykłady takich sytuacji są niejednoznaczne i mogą zostać zinterpretowane jako odzwierciedlenie pewnej trudności w dostrzeganiu pola współdziałania i przeniesieniu roli zarazem eksperta, jak i „wykonawcy” rozwiązań na pracownika socjalnego, np: „W każdej sytuacji sam mi pomagał”; „Od początku założony był plan działania, aby polepszyć moją sytuację”. Z kolei jako najbardziej charakterystyczne i wyraziste przykłady sytuacji, w których osoby odczuły współdziałanie w planowaniu rozwiązań warto przytoczyć następujące wypowiedzi: „Ze strony pracownika otrzymuję propozycję możliwych rozwiązań. Ostateczny wybór należy do mnie, jednakże pracownik czasami uświadamia mi, z czym wiąże się wybór danej opcji: co tracę, a co mogę zyskać”; „Wspólnie ustalamy to, co dla mnie ważne”, „Omówienie wcześniej co będziemy dokładnie robić”; „Każde działanie było ze mną omówione, nie narzucone”.

Podsumowując powyższe wyniki oraz odwołując się do wniosków z badań jakościowych przeprowadzonych w 2017 roku należy stwierdzić, iż współpraca z pracownikiem socjalnym przyczynia się do zwiększenia motywacji osób/rodzin w dążeniu do pozytywnej zmiany ich sytuacji życiowej. Wyraźnie widoczne jest też zaangażowanie pracowników, dążenie do nawiązywania i podtrzymywania relacji pomocowej. Obszarem wymagającym głębszego poznania, jest natomiast pole poczucia współdziałania w planowaniu rozwiązań – pozwoli to na wprowadzenie modyfikacji sprzyjających zwiększeniu u odbiorców usługi poziomu umiejętności dostrzegania własnych zasobów i kompetencji, umożliwiając tym samym wzrost stopnia odczuwania wpływu na tworzenie warunków sprzyjających osiągnięciu zakładanych celów.

2.2 Organizowanie społeczności lokalnej – rewitalizacja społeczna

Organizowanie społeczności lokalnej (OSL), czyli praca socjalna ze społecznością lokalną, wychodzi poza obszar działań pomocy społecznej i w swoisty sposób łączy ze sobą pracę socjalną z innymi działaniami z obszaru polityki społecznej. Dzięki temu wieloletnie, wielostronne i wieloelementowe działania prowadzą do trwałej zmiany społecznej.

OSL to metoda aktywizująca, która w swoich założeniach zawiera elementy organizowania się społeczności, a więc działania oddolne, co najwyżej inicjowane przez organizatora społeczności lokalnej. Model OSL opiera się na aktywizacji i integracji społeczności lokalnych przede wszystkim w oparciu o sieci i więzi poziome, a nie relacje hierarchiczne. OSL kładzie nacisk na aspekt samopomocy, którego idea polega na wyzwoleniu i wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych.

W Gminie Miejskiej Kraków prowadzenie pracy socjalnej metodą środowiskową realizowane jest w formie Programów Aktywności Lokalnej (PAL), których cele szczegółowe są dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb konkretnej społeczności. Część z nich jest wspólna dla wszystkich, m.in.: zwiększenie kompetencji społecznych mieszkańców oraz motywacji do działania głównie na rzecz społeczności lokalnej, wzrost poczucia sprawczości oraz odpowiedzialności za miejsce zamieszkania, wzmocnienie więzi międzypokoleniowych, zbudowanie i konsolidacja współpracy między partnerami lokalnymi, działania o charakterze edukacyjnym, integracyjnym, aktywizującym, informacyjnym, wzrost kompetencji rodzicielskich i wychowawczych.

W 2018 r. funkcjonowało 15 PAL, w tym 1 PAL jako zadanie zlecone organizacji pozarządowej. Działania realizowane w tym obszarze wpisują się w cele operacyjne polityk i programów miejskich, np. „Miejskiego Programu Rewitalizacji Krakowa na lata 2014–2020”, „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Krakowa na lata 2015–2020”, „Programu Aktywnego Ograniczania Ubóstwa w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016–2020” oraz „Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016–2018”.

2.2.1 Programy aktywności lokalnej (PAL)

W 2018 r. funkcjonowało 15 PAL, w tym 1 PAL jako zadanie zlecone organizacji pozarządowej.

W 2018 r. w ramach PAL zrealizowano 34 759 godzin animacji lokalnej, w tym 6 738 godzin treningów kompetencji społecznych (m.in. warsztaty, wyjścia grupowe) oraz 185 godzin wsparcia w postaci doradztwa psychologicznego. Łączna liczba uczestników wyniosła 871 osób.

2.2.1.1 Programy aktywności lokalnej terytorialne:

- PAL „Jeziorko” dla mieszkańców os. Ruszcza, w szczególności dla mieszkańców bloku przy ul. Jeziorko 42 E,
- PAL „Ugorek” dla mieszkańców os. Ugorek,
- PAL „Stare Podgórze – Zabłocie” dla mieszkańców wyodrębnionego fragmentu dzielnicy XIII Gminy Miejskiej Kraków – Stare Podgórze i Zabłocie,
- PAL „Na Olszy” dla mieszkańców ul. Brogi oraz sąsiadujących z nią ulic: Jaśminowej, Mieszka I, Dobrej, Partyzantów, Żukowskiej, al. 29 listopada,
- PAL „Sikorki” dla mieszkańców ulic: Sikorki, Sołtysowskiej, Centralnej, Kamionka, Na Załączu, ze szczególnym uwzględnieniem bloków przy ul. Sikorki 15 oraz ul. Sołtysowskiej 10c,
- PAL „Siemaszki” dla mieszkańców ul. Ks. Siemaszki,
- PAL „Złota Jesień” dla mieszkańców os. Złotej Jesieni, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców bloków na os. Złotej Jesieni 11A i 11B,
- PAL „Zesławice i Kantorowice” dla mieszkańców os. Zesławice oraz os. Kantorowice,
- PAL „Na Skarpie” dla mieszkańców os. Na Skarpie,
- PAL „Azory” dla mieszkańców os. Azory,
- PAL „Rybitwy” dla mieszkańców ul. Rybitwy, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców bloku przy ul. Rybitwy 21,
- PAL „Krzemieńska” dla mieszkańców bloku przy ul. Krzemienieckiej 63.

Założone cele w 2018 roku zostały zrealizowane poprzez takie działania jak: doradztwo psychologiczne, treningi kompetencji i umiejętności społecznych – wyjścia do instytucji kultury oraz wyjazdy integracyjne, warsztaty z rękodzieła, grupy wsparcia, grupy samopomocowe, spotkania z mieszkańcami, spotkania z instytucjami, zajęcia językowe (język hiszpański, angielski, francuski), zajęcia sportowe, warsztaty z dietetykiem, inicjatywy społeczne np. wieczorki poetyckie (np. Krakowska Noc Poezji we współpracy ze Stowarzyszeniem Zakład Usług Miejskich), Klub Podróżnika, akcje społeczne: m.in. koncert muzyczny poświęcony niepełnosprawnej mieszkance Nowej Huty, „Paczka dla dzieciaczka” (zbiórka słodyczy i artykułów dla dzieci przebywających w okresie przedświątecznym w Uniwersyteckim Szpitalu w Prokocimiu), „Wspieraj Psiaka i Kociaka” (zbiórka rzeczy dla schroniska dla bezdomnych zwierząt), akcja krwiodawstwa, pikniki sąsiedzkie, spotkania okolicznościowe, zajęcia taneczne, zajęcia plastyczne, warsztaty filmowe, prace w ogrodach społecznych, współpraca z instytucjami, akcje recyklingowe, warsztaty ogólnorozwojowe dla dzieci, zajęcia świetlicowe, warsztaty komputerowe, nordic walking, sąsiedzka wymiana ubrań, warsztaty kulinarne, warsztaty z ceramiki, warsztaty z tworzenia ekologicznych kosmetyków, turnieje sportowe, zajęcia muzyczno-wokalne dla dzieci, spotkania przy książce, zajęcia relaksacyjne „Zdrowy kręgosłup”, spacerzy badawcze, zajęcia z tańca orientalnego, malowanie murali, udział w akcji „zacytani.org”, udział w światowym tygodniu przedsiębiorczości, współorganizacja konsultacji społecznych w ramach projektu „Spotkajmy się na podwórku”.

Wybrane działania:

- Realizacja inicjatyw sąsiedzkich na Azorach: dwa pikniki (w czerwcu oraz we wrześniu), ubieranie choinki, spotkanie wigilijne, prace w Ogrodzie Społecznym Azory; wszystkie działania podejmowane były we współpracy z partnerami lokalnymi: Szkołą Podstawową nr 119, Zespołem Szkół nr 5, Centrum Aktywności Senioralnej Fundacji „Nie dzieli nas wiek”, Urzędem Miasta Krakowa – Biurem Funduszy Europejskich, Towarzystwem Przyjaciół Dzieci – Świetlicą Środowiskową Chatka Puchatka.
- Projekt socjalny „Aktywnie międzypokoleniowo” (finansowany ze środków Rady Dzielnicy IV Prądnik Biały), w jego ramach odbył się cykl warsztatów ogólnorozwojowych dla dzieci, cykl warsztatów gimnastycznych dla seniorów, letni maraton pikników sąsiedzkich skierowanych do wszystkich członków społeczności lokalnej, które odbyły się w Ogrodzie Osiedlowym Siemaszki, a ich program obejmował warsztaty ogrodnicze, animacje dla dzieci.
- Projekt socjalny „Kierunek zdrowie” (finansowany ze środków Rady Dzielnicy III Prądnik Czerwony), który skierowany był w szczególności do osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. Celem głównym była profilaktyka zdrowia w zakresie higieny psychicznej, zaburzeń snu i pamięci. Zakupiono sprzęt do ćwiczeń (10 mat, 17 piłek do ćwiczeń, 24 gumy do ćwiczeń), przeprowadzono 30 godzin warsztatów profilaktyki zdrowia i higieny psychicznej dla 25 osób, 22 godziny warsztatów z koncentracji i zapamiętywania dla 21 osób oraz 15 godzin warsztatów z higieny snu dla 10 osób.
- Projekt socjalny „Międzypokoleniowa integracja ... Każdy może być Aniołem” (finansowany ze środków Rady Dzielnicy XVII Wzgórza Krzesławickie), który był realizowany od listopada do grudnia 2018 roku, w tym też okresie odbywały się warsztaty plastyczne „Podaruj bliskiemu Anioła”, podczas których osoby uczestniczące przygotowywały dekoracje oraz inne materiały. Odbyły się 2 spotkania integracyjne dla uczestników. W ramach treningu kompetencji uczestnicy wzięli udział w wyjściu do teatru oraz na kręgle. W dniu 9 grudnia odbyło się wydarzenie lokalne „Anioł w Dzielnicy XVII”, wzięło w nim udział 220 osób. Podczas wydarzenia odbywały się występy uczniów szkół, pokazy artystyczne, warsztaty, zapewniono gorący posiłek. W całym projekcie wzięły udział: 4 osoby uczestniczące w warsztatach w listopadzie, 19 osób uczestniczących w warsztatach w grudniu, 17 osób zaangażowanych w realizację projektu w listopadzie i 48 osób w grudniu.
- Organizacja koncertu charytatywnego poświęconego niepełnosprawnej mieszkance Nowej Huty. Publiczność koncertu stanowili mieszkańcy okolicznych osiedli oraz uczestnicy PAL. Dzięki akcji medialnej zebrano fundusze, które przekazano rodzinie, podjęto również działania związane z akcją przekazania 1 procenta w ramach rozliczenia podatkowego.
- W ramach akcji „Trzy kolory” we współpracy z Centrum Kształcenia Praktycznego wyremontowano 2 mieszkania dla rodzin z problemem niepełnosprawności.
- Prowadzono zajęcia w ramach Akademii Młodego Krakowianina dla uczniów i uczennic klas I–III krakowskich szkół podstawowych z tematów: „Osoby z niepełnosprawnością”, „Nie przemocy”, „Osoby starsze w naszym otoczeniu”, „Uchodźcy/ uchodźczynie” oraz wizyty studyjne w Dziennym Domu Pobytu „Senior–Wigor”; odbyło się 31 spotkań warsztatowych, w których uczestniczyło 717 osób.

W 2018 r. funkcjonowanie PAL finansowane było z budżetu Gminy Miejskiej Kraków. Kwota środków finansowych przeznaczona na realizację oferty ww. programów aktywności lokalnej wyniosła 113 240,11 zł.

2.2.1.2 Programy aktywności lokalnej w ujęciu kategoryjnym:

- PAL „Streetwork – Odkryj potencjał osiedla” dla młodzieży w wieku 17 – 25 lat, zagrożonej wykluczeniem społecznym z terenu dzielnic IV, XIV, XVI, XVII oraz XVIII Gminy Miejskiej Kraków,
- PAL „Znaczenie Rodziny” dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich opiekunów,
- PAL skierowany do rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych z terenu Gminy Miejskiej Kraków, realizowany jako zadanie zlecone przez Fundację Nowe Centrum.

Praca socjalna na ulicy – streetworking

Praca socjalna prowadzona metodą streetwork (na ulicy) kierowana jest do osób do 25 roku życia. Młodzież, wobec której podejmowane są działania, należy do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, dlatego ważnym elementem pracy jest wspieranie osób w trudnej sytuacji życiowej poprzez spotkania indywidualne i grupowe, podczas podejmowania istotnych decyzji oraz motywowanie do wzięcia odpowiedzialności za własne zachowania. W 2018 roku wsparcie otrzymało 285 uczestników, w tym 67 nowych osób (w porównaniu z rokiem 2017).

Wielu uczestników z grupy młodzieży zostało zaktywizowanych do poprawy własnej sytuacji na rynku pracy. Pomagano tworzyć dokumenty aplikacyjne, przygotowywano osoby do rozmów kwalifikacyjnych, pomagano aktywnie poszukiwać ofert pracy i towarzysząco podczas spotkań z pracodawcami.

Wybrane przedsięwzięcia zrealizowane w 2018 roku:

- młodzieżowy „ogród” społeczny na Azorach – opieka nad własną grządką, sadzenie warzyw, pielęgnacja sadzonek, prowadzenie ogródka parapetowego, pozyskanie i dbanie o rośliny oczyszczające powietrze oraz realizacja wydarzeń okolicznościowych,
- współpraca z Domem Pomocy Społecznej (os. Hutnicze 5) – warsztaty dla uczestników pod nazwą „Blżej niepełnosprawności”, w ramach których organizowane były dla mieszkańców (w tym przez osoby uczestniczące w PAL i rekrutowane) imprezy okolicznościowe,
- uczestnictwo w cotygodniowych treningach biegania przygotowujących do udziału w biegu „Kraków w czterech smakach” organizowanych co kwartał w dzielnicach nowohuckich,
- organizacja dziesiątej edycji turnieju piłkarskiego „Huta Champions League”, wzięło w nim udział 14 drużyn, w których zagrało blisko 140 zawodników walczących o pamiątkowe puchary, medale oraz koszulki. Turniej został zorganizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem im. Janusza Korczaka w Krakowie, Centrum Wspinaczkowym Forteca, firmami Valvex, Bonito, Trefl, Lajkonik, pizzerią Sigma oraz animatorami Orlika Bieńczyce,
- warsztaty poświęcone profilaktyce zachowań agresywnych, warsztaty antydyskryminacyjne, warsztaty plastyczne.

W 2018 r. funkcjonowanie PAL „Streetwork – odkryj potencjał osiedla” finansowane było z budżetu Gminy Miejskiej Kraków. Kwota środków finansowych przeznaczona na realizację oferty wyniosła 41 988,8 zł.

Program Aktywności Lokalnej „Znaczenie Rodziny”

Program Aktywności Lokalnej „Znaczenie Rodziny” jest programem skierowanym do osób z zaburzeniami psychicznymi i wspólnie z nimi zamieszkujących, a także do osób spokrewnionych zamieszkujących osobno, spełniających kryteria zagrożenia wykluczeniem społecznym. Głównym celem Programu jest podniesienie aktywności społecznej i wzrost integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin i opiekunów.

W 2018 r. Program był realizowany w dwóch lokalizacjach, tj: przy ul. Ugorek 1 oraz przy ul. Chmielowskiego 6A. Wsparciem zostało objętych 161 osób. Rrealizowane były następujące formy wsparcia:

- psychoterapia grupowa,
- grupa wsparcia dla rodzin osób chorujących psychicznie,
- grupa wsparcia dla osób z problemami w obszarze zdrowia psychicznego.

Uczestnicy PAL wzięli udział w treningach kompetencji społecznych realizowanych w formie warsztatów o różnorodnej tematyce, między innymi:

- trening asertywności, trening metapoznawczy, warsztaty usprawniające pamięć i koncentrację, trening redukcji stresu oparty na uważności – mindfulness, warsztaty relaksacyjne, trening higieny snu, terapia tańcem i ruchem (DMT), trening autoprezentacji,
- warsztaty rękodzielnicze, warsztaty plastyczne, warsztaty rzemiosła artystycznego,
- warsztaty kulinarne, trening umiejętności dnia codziennego, warsztaty spędzania wolnego czasu, warsztaty dbania o higienę osobistą i otoczenia, kurs wizażu,
- wyjścia grupowe do instytucji kultury (np. do kina, teatru, muzeum, galerii sztuki).

W miarę potrzeb uczestnicy korzystali ze spotkań indywidualnych z psychoterapeutami wolontariuszami oraz ze wsparcia animatorów lokalnych.

Animatorzy lokalni współpracowali z osobami i instytucjami działającymi w środowisku lokalnym na rzecz ochrony zdrowia psychicznego. Podejmowane działania wpływają pozytywnie na zmianę postawy w stosunku do osób z zaburzeniami psychicznymi.

Program finansowany jest ze środków pozyskanych w ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse” (*szerzej zob. rozdział nr 10*). W 2018 r. na realizację zadania przekazano 514 141,42 zł.

Program Aktywności Lokalnej dla rodzin zastępczych

Program Aktywności Lokalnej skierowany jest do rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych z terenu Gminy Miejskiej Kraków. Program realizowany jest na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Fundację Nowe Centrum.

W zajęciach organizowanych przez PAL uczestniczyło w 2018 r. łącznie 228 osób. W zajęciach grupowych wzięło udział 67 rodzin zastępczych, natomiast w indywidualnych 109 rodzin.

W ramach PAL realizowana była w roku 2018 aktywizacja i integracja rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych poprzez działania indywidualne: konsultacje logopedyczne, konsultacje dietetyczne, poradnictwo prawne, pomoc w nauce, jazdę konną, naukę rysunku i gry na gitarze, robotykę, naukę pływania oraz poprzez działania grupowe: zajęcia w obiektach kulturalnych i sportowych znajdujących się na terenie Krakowa, zajęcia z podstaw komunikacji w języku obcym, zajęcia o charakterze integracyjnym i środowiskowym, zajęcia w świetlicy weekendowej, wyjazdy integracyjno – edukacyjne oraz tygodniowe cykle zajęć o charakterze ogólnorozwojowym w okresie ferii i wakacji.

W ramach Dnia Rodzicielstwa Zastępczego rodziny zastępcze uczestniczyły w pikniku zorganizowanym na terenie Centrum Młodzieży im. dr H. Jordana.

Łączna kwota środków Gminy wydatkowanych na realizację zadania w 2018 r. wyniosła 185 270,75 zł.

2.3 Organizacja i koordynacja wolontariatu w MOPS

W roku 2018 MOPS kontynuował działalność wolontaryjną na rzecz podopiecznych Ośrodka. Współpracę podjęto ze 197 wolontariuszami, którzy głównie świadczyli pomoc osobom objętym wsparciem MOPS.

Podobnie jak w latach ubiegłych kontynuowana była współpraca ze środowiskami studenckimi i licealnymi. Pozwoliło to na rekrutację kandydatów na wolontariuszy przez cały rok akademicki i szkolny. Wolontariat podejmowali uczniowie szkół, studenci, osoby pracujące i emeryci. Podejmowano współpracę rekrutując wolontariuszy spośród studentów: UJ, UP, AGH, Akademii Ignatianum oraz uczniów: II LO, III LO, IV LO, V LO, VIII Prywatnego LO, XII LO, XIII LO, XX LO, Zespołu Szkół Mistrzostwa Sportowego, Collegium Europejskiego w Krakowie.

W 2018 roku realizowano m.in. następujące działania:

- W obszarze pomocy dzieciom z rodzin korzystających ze wsparcia MOPS działalność wolontariuszy polegała głównie na pomocy dzieciom w nauce, udzielaniu korepetycji w ich miejscach zamieszkania, w siedzibach PAL oraz uczenia sposobów aktywnego spędzania czasu wolnego (rozmowy, przekazywanie wzorców pozytywnych zachowań, gry, zabawy). Pomoc świadczona była przez 126 wolontariuszy dla 224 dzieci.
- W obszarze pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym i samotnym, korzystającym ze wsparcia zaangażowało się 62 wolontariuszy, którzy pomagali 153 osobom. Działania obejmowały m.in. wsparcie emocjonalne, towarzyszenie w załatwianiu spraw urzędowych, wspólne spacerowanie, czytanie prasy i książek, pomoc w drobnych czynnościach domowych, których ze względu na schorzenie lub wiek osoby objęte wolontariatem nie mogły wykonać samodzielnie.

W ramach działań środowiskowych wolontariusze angażowali się w pomoc animatorom lokalnym PAL poprzez prowadzenie zajęć językowych dla dorosłych, zajęć taneczno-ruchowych, współprowadzenie zajęć w grupach wsparcia, warsztatach, organizację spotkań, imprez na rzecz społeczności lokalnych oraz realizując działania w projekcie „Dzielnicowe pośrednictwo w pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym”.

Ponadto 7 wolontariuszy pomagało w pracy z osobami bezdomnymi. Uczestniczyli w dyżurach w punkcie informacyjnym, udzielali wskazówek na temat praw i uprawnień osób bezdomnych, miejsc noclegowych, posiłku, łaźni, odzieży. Wolontariusze wspólnie ze streetworkerami monitorowali środowiska osób bezdomnych, współuczestniczyli w interwencjach. W Klubie Integracji Społecznej 2 wolontariuszy pomagało przy realizacji Warsztatów Integracji Społecznej – zajęciach „Biuro” oraz „Komputer”.

Współpraca ze Stowarzyszeniem Regionalne Centrum Wolontariatu w Krakowie pozwoliła zgłosić wolontariuszy do Konkursu „Barwy Wolontariatu”. W minionym roku indywidualne wyróżnienie otrzymało trzech wolontariuszy oraz trzyosobowa grupa uczniów wraz z Dyrektorem Zespołu Szkół Budowlanych „Chemobudowa” (os. Uroczysko 13) w Krakowie – Nowej Hucie. Konkurs ten stanowi ważny element rozpowszechniania idei wolontariatu. Oferowane przez Stowarzyszenie szkolenia i działania doradcze stanowią wsparcie merytoryczne w procesie doskonalenia umiejętności pracowników MOPS związanych z rekrutacją, promocją i organizacją wolontariatu. Wyróżniającym się wolontariuszom z okazji Dnia Wolontariusza wręczono upominki.

2.4 Praca socjalna prowadzona w ramach projektów socjalnych

W ramach wsparcia osób i rodzin, obok pracy socjalnej prowadzonej metodą indywidualnego przypadku, w MOPS realizowane są projekty socjalne oparte na oddziaływaniach grupowych.

Pracownicy socjalni na podstawie rozeznaczonych potrzeb osób objętych pomocą społeczną opracowują i wdrażają działania mające na celu integrację, reintegrację społeczną i tworzenie sieci współpracy. Projekty służą również przełamaniu stereotypu osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, a poprzez angażowanie grup odbiorców niebędących klientami Ośrodka, także poprawę wizerunku instytucji pomocy społecznej i zwiększenie wiedzy na temat jej roli i zadań. Projekty socjalne tworzone są z myślą o poszczególnych grupach odbiorców i kierowane do dzieci i młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych,

rodzin (w tym niepełnych i wielodzietnych), a także lokalnych społeczności. Celem podejmowanych działań jest zaktywizowanie osób i rodzin oraz zachęcanie ich do udziału w życiu społecznym.

Projekty socjalne realizowane w celu reintegracji społecznej dotyczą w szczególności kształtowania i wzmacniania kompetencji społecznych, osobistych i komunikacyjnych osób korzystających z pomocy. Realizacja niektórych projektów odbywa się w formie spotkań okolicznościowych, wycieczek oraz udziału w wydarzeniach o charakterze kulturalnym lub społecznym.

W ramach projektów budowana jest sieć współpracy z podmiotami działającymi w środowisku lokalnym. Środki na realizację projektów socjalnych w większości przekazywane są przez Dzielnice, ale są również pozyskiwane przez pracowników socjalnych ze źródeł zewnętrznych. W 2018 r. działania podejmowane przez pracowników socjalnych wsparły firmy i osoby prywatne, przekazując na realizację projektów m. in: produkty żywnościowe, materiały remontowo – budowlane i przybory szkolne.

Rady Dzielnic dofinansowały realizację projektów kwotą 127 109,80 zł, a wydatki MOPS na ten cel wyniosły 9 045,06 zł.

W 2018 r. zrealizowano łącznie 32 projekty socjalne, które miały na celu reintegrację społeczną klientów MOPS i ich rodzin, tworzenie sieci współpracy z podmiotami działającymi w środowisku lokalnym, specjalistami innych instytucji, integrację ze środowiskiem oraz tworzenie grupy wsparcia. Łącznie wsparciem w ramach projektów socjalnych zostały objęte 733 osoby.

Przykładowe projekty socjalne realizowane w 2018 r.:

„Włącz się w grę! 2”

Projekt socjalny pn. „Włącz się w grę! 2” ma na celu poprawę funkcjonowania w środowisku społecznym starszych, niepełnosprawnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym mieszkańców Dzielnicy V i VII oraz kształtowanie ich umiejętności konstruktywnego spędzania czasu wolnego poprzez udział w spotkaniu integracyjno – edukacyjnym. Z projektu skorzystało łącznie 14 mieszkańców Dzielnicy V i VII. Przedsięwzięcie miało formę gry miejskiej, która realizowana była według zaplanowanego scenariusza. Gra uwzględniała przejście m.in. ulicami: Sławkowską, Poselską, Bracką, Gołębią, Grodzką, Gertrudy, Dunajewskiego oraz Rynkiem Głównym, a także zapoznanie się z historią dzielnicy Śródmieście. W ramach scenariusza przeprowadzony został quiz i warsztaty w zakresie zasad zdrowego odżywiania i działań prozdrowotnych. Atrakcją był przejazd dorożkami z jednoczesnymi działaniami edukacyjnymi dotyczącymi m. in. wymiany ogrzewania, segregacji śmieci oraz korzystania z alternatywnych środków komunikacji miejskiej. Grę miejską zakończono spotkaniem podsumowującym, wręczeniem nagród, obiadem zorganizowanym w restauracji. Założone cele zostały osiągnięte. Beneficjenci wykazali motywację do udziału w życiu społeczności lokalnej, zmniejszeniu uległo poczucie osamotnienia i alienacji. Uczestnicy dotarli do atrakcyjnych kulturalno – historycznych i turystycznych miejsc na mapie Krakowa, mieli styczność z pozytywnymi wzorcami spędzania czasu wolnego oraz aktywnymi formami wypoczynku.

„Kierunek zdrowie”

Projekt socjalny „Kierunek zdrowie” realizowany był przez Program Aktywności Lokalnej „Na Olszy” i Program Aktywności Lokalnej „Ugorek”, na rzecz mieszkańców Dzielnicy III Prądnik Czerwony, w okresie od stycznia do grudnia 2018 r. Głównym celem projektu była profilaktyka zdrowia osób niepełnosprawnych i/lub starszych w zakresie higieny psychicznej,

zaburzeń snu i pamięci. W ramach projektu odbyły się: warsztaty profilaktyki zdrowia i higieny psychicznej, warsztaty z higieny snu, warsztaty z koncentracji i zapamiętywania.

„Dzielimy się sobą, czyli trzecie spotkanie pokoleń w atmosferze Bożego Narodzenia”

Projekt realizowany jest cyklicznie przed Świątami Bożego Narodzenia przez pracowników socjalnych Filii nr 8. Celem projektu jest integracja osób samotnych, starszych z dziećmi na płaszczyźnie środowiska lokalnego, rozwój wzajemnej życzliwości, szacunku, tolerancji oraz otwartości na drugiego człowieka. W okresie przedświątecznym odbyły się warsztaty, podczas których dzieci z pomocą rodziców i pracowników filii wykonały stroiki i ozdoby świąteczne, które następnie zostały wręczone osobom starszym w ich miejscach zamieszkania przy okazji składania im życzeń świątecznych.

3. Kluby Rodziców

W 2018 roku w ramach Programów Aktywności Lokalnej MOPS funkcjonowały dwa Kluby Rodziców: przy ul. Jaremy 1 oraz przy ul. Dąbrówki 7/4.

Celem działań Klubów jest wzmocnienie więzi i kształtowanie pozytywnych relacji rodziców i dzieci oraz podnoszenie kompetencji rodzicielskich. Kluby stwarzają otwartą i przyjazną przestrzeń dla rodziców, którzy szukają możliwości wymiany doświadczeń i zdobycia nowych umiejętności bazując na wiedzy innych rodziców bądź specjalistów działających w ramach klubu.

W ciągu roku zrealizowano 176,75 h zajęć podczas 81 spotkań, w których wzięło udział 64 dzieci oraz 67 rodziców. Oferta Klubu Rodziców, z jakiej można było skorzystać obejmowała: masaż Shantala, zajęcia Bobojogi, wyjścia do kina, warsztaty rękodzieła artystycznego, warsztaty edukacyjne dla rodziców, zajęcia z sensoplastyki, wyjazd do Parku Miniatur w Inwałdzie.

Środki finansowe z przeznaczeniem na realizację działań w ramach Klubów wyniosły w 2018 roku 19 990,04 zł.

4. Działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane w oparciu o ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz formularzy „Niebieska Karta”, a także w ramach obowiązującego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Od 2014 roku realizowany jest Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2014 – 2020, przyjęty uchwałą nr CXII/1732/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 9 lipca 2014 r. W realizację Programu zaangażowani zostali członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz przedstawiciele instytucji reprezentowanych w Zespole.

Funkcjonujący od 2011 roku Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zajmuje się realizacją działań zarówno na poziomie ogólnomiejskim – Zespół Strategiczny, jak i na poziomie dzielnic – dziewięć Zespołów ds. działań lokalnych, których obszar działania pokrywa się z rejonami poszczególnych Filii MOPS.

W przypadku sytuacji podejrzenia, że osoba doświadcza przemocy w rodzinie, przedstawiciel jednej z pięciu instytucji tj. policji, pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia lub komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, zobowiązanych do realizacji procedury „Niebieskie

Karty”, wszczyna procedurę. Jest to początek bezpośredniej pracy z rodzinami dotkniętymi przemocą, która ma na celu przerwanie przemocy w rodzinie oraz udzielenie stosownej pomocy członkom danej rodziny. Działania te realizują członkowie grup roboczych, w skład których wchodzi przedstawiciele instytucji będący w bezpośrednim kontakcie z rodziną. W 2018 r. grupy robocze spotykały się 3 473 razy.

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w 2018 r. odbywała się poprzez:

- zapewnienie wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie,
- prowadzenie grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- udzielanie poradnictwa psychologicznego i prawnego dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- prowadzenie grup psychoedukacyjnych dla dzieci,
- podejmowanie działań informacyjno – edukacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań mających na celu zmianę postaw i zachowań osób stosujących przemoc w rodzinie,
- prowadzenie oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- prowadzenie oddziaływań psychologiczno – terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- organizację szkoleń dla pracowników instytucji zobowiązanych do przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Miejskiej Kraków.

W 2018 r. pracownicy socjalni wszczęli 275 procedur „Niebieskie Karty”, a z innych instytucji zobowiązanych do wszczęcia procedury do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wpłynęło 556 „Niebieskich Kart” w tym: 493 – Policja, 44 – oświata, 11 – ochrona zdrowia, 8 – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, co łącznie daje 831 „Niebieskich Kart”.

W 2018 r. realizowanych było 1 230 procedur „Niebieskie Karty” obejmujących procedury wszczęte w 2018 r. oraz kontynuowane z lat poprzednich. Zakończono 879 procedur „Niebieskie Karty”. Pomocą w ramach procedury zostało objętych 1 131 rodzin (3 238 osób).

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie, miały możliwość korzystania z dostępnych na terenie Krakowa form wsparcia, terapii i poradnictwa. Ponadto, poszerzając ofertę wsparcia, MOPS zorganizował warsztaty niestacjonarne dla osób dorosłych dotkniętych przemocą w rodzinie i ich dzieci. W warsztatach udział wzięło 28 osób.

W stosunku do osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, podejmowane oddziaływania polegały m.in. na: wizytach pracowników socjalnych w miejscu zamieszkania rodziny, motywowaniu osób stosujących przemoc w rodzinie do zmiany zachowania wobec najbliższych oraz do uczestnictwa w spotkaniach grupy korekcyjno – edukacyjnej. W sytuacjach przemocy w rodzinie, gdzie dochodziło do zachowań noszących znamiona przestępstwa, składane były zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Od 2016 r. realizację programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzi Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie. W cotygodniowych spotkaniach grupy korekcyjno – edukacyjnej wzięło udział 13 mężczyzn. Uczestnictwo w grupie zakończyło 5 osób, które wcześniej uczestniczyły w pełnym cyklu spotkań grupy. Specjaliści prowadzący grupę realizowali też indywidualne konsultacje dla osób stosujących przemoc w rodzinie, w ramach których skonsultowano 90 osób.

W 2018 r. uruchomione zostały oddziaływania psychologiczno – terapeutyczne, w ramach których została utworzona grupa dla mężczyzn stosujących przemoc w rodzinie lub mających

w przeszłości trudności w kontrolowaniu swoich zachowań. W spotkaniach grupy uczestniczyło 4 mężczyzn.

Rodzinom, w których wystąpił problem przemocy udzielano również pomocy finansowej i rzeczowej. W 2018 r. Ośrodek na podstawie decyzji administracyjnych, z powodu przemocy w rodzinie przyznał pomoc dla 90 rodzin (natomiast spośród rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” pomoc otrzymywało 305 rodzin) (szerzej zob. rozdział nr 24).

Nagroda w konkursie „Przeciw przemocy”

W 2018 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej został nagrodzony w konkursie „Przeciw przemocy” na najlepsze działania podejmowane w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez jednostki samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym i powiatowym oraz organizacje pozarządowe z obszaru województwa małopolskiego.

Była to IX edycja konkursu organizowanego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie wraz z Komendą Wojewódzką Policji w Krakowie. Nagrody zostały wręczone 26 września 2018 roku.

Gmina Miejska Kraków – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie otrzymała nagrodę dla najlepszej gminy w województwie małopolskim w zakresie działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Kapituła konkursu przyznając nagrodę w uzasadnieniu wskazała na szerokie spektrum podejmowanych działań skierowanych do różnych grup odbiorców, w tym szczególnie do dzieci i seniorów, a także zastosowanie nowatorskich rozwiązań m. in. wykorzystanie narzędzi marketingowych do realizacji oddziaływań profilaktycznych.

Dla Krakowa jest to już trzecia nagroda w powyższym konkursie, dwukrotnie zajęliśmy I miejsce: w 2012 i bieżącym roku oraz wyróżnienie w tym samym konkursie w roku 2016.

4.1 Działania w ramach kampanii „Bądźmy wrażliwi!”

Od 2015 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi kampanię „Bądźmy wrażliwi!”, w ramach której realizowane są działania mające na celu podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, osłabienie stereotypów jej dotyczących, a przede wszystkim podkreślenie obowiązku reagowania na przemoc przez każdego, kto jest jej świadkiem. Działania te są prowadzone przez pracowników MOPS z zaangażowaniem współpracujących instytucji, m.in. policji. W 2018 r. dołączony został kolejny element kampanii, tj. zostały przygotowane 3 spoty filmowe zwracające uwagę na sytuacje przemocy w rodzinie. Spoty zostały zaprezentowane w czerwcu 2018 r., a następnie były zamieszczone na stronach portalu krakow.pl oraz mops.krakow.pl.

W odniesieniu do realizowanych bezpośrednich form kontaktu z mieszkańcami Krakowa, prowadzone były spotkania informacyjno – edukacyjne, warsztaty z uczniami krakowskich szkół. Jak co roku przygotowane zostały gadzety promocyjne eksponujące hasło „Bądźmy wrażliwi!” (m.in. worki, smycze, odblaskowe zawieszki), które były przekazywane uczestnikom warsztatów i spotkań informacyjno – edukacyjnych przez pracowników MOPS prowadzących spotkania. Ponadto dystrybuowane były plakaty, ulotki i materiały informacyjne wśród uczestników spotkań, ale także w instytucjach, miejscach publicznych. Uczestnicy spotkań byli edukowani w zakresie wiedzy o zjawisku przemocy w rodzinie oraz tego gdzie w Krakowie osoby dotknięte przemocą, jak również świadkowie mogą uzyskać pomoc.

Akcja „Bądźmy wrażliwi!” skierowana jest do wszystkich mieszkańców Krakowa – ma przypominać, że każdy ma obowiązek reagowania na przemoc.

Projekty socjalne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

„Wychowywać to kochać i wymagać” – Filia 2

Widząc potrzebę edukacji społeczności lokalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pracownicy Ośrodka przygotowali ofertę dla mieszkańców Dzielnicy IV – zajęcia w formie szkoły dla rodziców. Projekt obejmuje spotkania z rodzicami odbywające się od listopada 2018 i kontynuowane w 2019 r. Odbędzie się 10 warsztatów, w których dotychczas wzięło udział 7 rodziców. Działaniami realizowanymi w ramach projektu jest informowanie i edukowanie uczestników w zakresie wiedzy dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie, promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. Dzięki udziałowi w spotkaniach uczestnicy zdobywają wiedzę dotyczącą budowania prawidłowych relacji rodzic – dziecko.

Konkurs (prze)MOC W RODZINIE – Filia nr 4

Coroczny konkurs organizowany przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wspólnie z Radą Dzielnicy XVIII, w 2018 roku odbył się po raz czwarty.

Obecnie Konkurs składa się z części plastycznej i literackiej, a jego motywem przewodnim w 2018 roku było hasło „Bądźmy wrażliwi”, które jest jednocześnie hasłem kampanii Miasta Kraków na rzecz przeciwdziałania przemocy.

Do konkursu zaproszono dzieci i młodzież z przedszkoli i ze szkół podstawowych oraz klas gimnazjalnych z terenu dzielnicy XVIII Miasta Krakowa. W przedsięwzięciu wzięło udział 12 placówek oświatowych. Do Jury wpłynęło 15 prac literackich z 5 szkół oraz 36 prac plastycznych z 7 placówek oświatowych. Prace konkursowe oprócz ocen Jury, otrzymały również oceny internautów, którzy oceniali prace na profilu „bodzmywrażliwi” na portalu Facebook.

9 czerwca 2018 r. w trakcie imprezy plenerowej z okazji Dni Nowej Huty Prezydent Krakowa Jacek Majchrowski wspólnie z Przewodniczącym Rady Dzielnicy XVIII Stanisławem Morycem wręczyli laureatom konkursu dyplomy gratulacyjne oraz cenne nagrody. Zwycięzcy otrzymali tablety, a pozostałe osoby wyróżnione równie atrakcyjne nagrody.

Pracownicy Filii nr 4 zorganizowali w plenerze mini-wystawę plastycznych prac konkursowych. Przy stanowisku dzieci kolorowały przygotowane obrazki otrzymując drobne gadżety propagujące ideę przeciwdziałania przemocy. Można było tam również uzyskać ulotki i informacje ogólne na temat postępowania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.

Projekt socjalny „W rodzinie siła” – Filia nr 6

Pracownicy socjalni Filii nr 6 we współpracy z terapeutami z Krakowskiej Fundacji Psychoterapii i Rozwoju „Dom Terapii” zrealizowali projekt socjalny „W rodzinie siła”.

Były to jednodniowe warsztaty wyjazdowe dla rodzin z dziećmi objętych pomocą MOPS. Warsztaty miały na celu naukę prawidłowej komunikacji, wyrażania emocji, współpracy i zespołowego działania. A także budowanie pozytywnego obrazu siebie i nauka partnerskich relacji. Zajęcia z terapeutami miały na celu zwrócenie uwagi rodzicom i dzieciom na ich wzajemne potrzeby, uczucia i sposoby komunikowania się. Terapeuci tworzyli przestrzeń do wymiany doświadczeń między rodzinami, uczyli nowych sposobów rozwiązywania codziennych trudności. W warsztatach wzięło udział 26 osób z 9 rodzin.

4.2 Mieszkanie chronione dla kobiet i kobiet z dziećmi

W 2018 r. w ramach umowy na powierzenie realizacji zadania, na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków, Caritas Archidiecezji Krakowskiej kontynuował prowadzenie mieszkania chronionego dla kobiet i kobiet z dziećmi, w tym osób, które opuściły ośrodek dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Mieszkanie zapewnia 30 miejsc. Z pomocy w tej formie w roku 2018 skorzystało 29 osób. Na realizację zadania w 2018 r. wydatkowano 180 000 zł.

4.3 Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (SOW)

Od 1 grudnia 2018 r. w miejsce dotychczas prowadzonego Ośrodka dla Osób Dotkniętych Przemocą, os. Krakowiaków 46 został uruchomiony Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Krakowie.

Ośrodek jest całodobową placówką udzielającą specjalistycznej pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, w tym zapewnia 25 miejsc schronienia na okres do 3 miesięcy, z możliwością przedłużenia w uzasadnionych przypadkach. W Ośrodku zapewniona jest pomoc psychologiczna, prawna, pedagogiczna oraz pomoc pracownika socjalnego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Prowadzone są grupy wsparcia, grupy terapeutyczne, wsparcie grupowe dla dzieci, a także terapia indywidualna ukierunkowana na wsparcie osoby doświadczającej przemocy w rodzinie oraz nabycie umiejętności ochrony przed osobą stosującą przemoc w rodzinie.

Do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie mogą zgłaszać się osoby doświadczające przemocy z terenu całego kraju. Nie jest wymagane skierowanie, nie są w tym zakresie wydawane decyzje administracyjne. Pomoc jest udzielana bezpłatnie.

W grudniu 2018 r. z całodobowej pomocy w SOW skorzystało 7 osób, natomiast z pomocy ambulatoryjnej skorzystało 13 osób.

Zadanie jest finansowane ze środków budżetu państwa. Ośrodek prowadzony jest na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez podmiot niepubliczny. Na realizację zadania w 2018 r. wydatkowano 151 481,40 zł (*więcej nt. prowadzonego do 30 listopada 2018 r. Ośrodka dla Osób Dotkniętych Przemocą zob. w rozdziale 24*).

5. Usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze to świadczenie niepieniężne z pomocy społecznej, obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Wymiar i zakres usług opiekuńczych uzależniony jest od stanu zdrowia podopiecznych, ich sytuacji rodzinnej i materialnej, sprawności psychofizycznej, jak również możliwości wsparcia i udzielenia pomocy ze strony rodziny i środowiska.

W ramach usług opiekuńczych wyróżniamy także usługi specjalistyczne, które przyznawane są w sytuacji, gdy osoba chora, niepełnosprawna wymaga specjalistycznego wsparcia, aby lepiej funkcjonować w swoim środowisku.

Podstawą świadczenia wszystkich rodzajów usług jest decyzja administracyjna określająca: miejsce i okres świadczenia usług, rodzaje czynności wykonywanych w ramach usług, łączny czas wykonywania usług oraz wysokość i termin wnoszenia odpłatności. Dzienna liczba godzin oraz liczba dni w tygodniu, w których świadczone są usługi jest określana indywidualnie, w zależności od sytuacji i potrzeb danej osoby/rodziny.

W 2018 r. w Gminie Miejskiej Kraków usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze realizowały podmioty wyłonione w wyniku rozstrzygnięcia otwartego konkursu ofert. W celu podwyższenia jakości świadczonych usług opiekuńczych oraz w związku ze wzrostem kosztów

pracy osób świadczących usługi opiekuńcze podwyższone zostały stawki za godzinę usług opiekuńczych.

5.1 Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

Wsparcie w formie usług opiekuńczych przeznaczone jest dla tych mieszkańców Krakowa, którzy z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawieni. Usługi opiekuńcze obejmują czynności o charakterze gospodarczym i pielęgnacyjnym. Zasady przyznawania pomocy w formie usług opiekuńczych, zakresy czynności wchodzących w skład usług opiekuńczych oraz szczegółowe zasady ustalania wysokości odpłatności za usługi opiekuńcze reguluje Uchwała Nr XXI/272/07 Rady Miasta Krakowa z dnia 26 września 2007 roku (t.j. Uchwała Nr CVIII/2814/18 z dnia 29.08.2018 r.).

W przypadku, gdy dochód osoby lub na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej, usługi świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach stosuje się tabele odpłatności zamieszczone w uchwale. Maksymalna odpłatność za godzinę (tj. 100%) w 2018 r. wynosiła 19,90 zł.

W 2018 r. nastąpił wzrost stawki za 1 godzinę usług opiekuńczych, co spowodowało wzrost kosztu realizacji zadania. Wzrost stawki związany był ze wzrostem minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz podniesieniem minimalnej stawki godzinowej dla osób świadczących pracę w oparciu o umowy zlecenia.

Usługi opiekuńcze na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych świadczone były przez trzy podmioty:

- Fundację na Rzecz Chorych na SM im. Bł. Anieli Salawy w Krakowie (na terenie Dzielnic I – III Gminy Miejskiej Kraków);
- Małopolski Zarząd Wojewódzki Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Krakowie (na terenie Dzielnic IV – VII Gminy Miejskiej Kraków);
- Małopolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Krakowie (na terenie Dzielnic VIII – XVIII Gminy Miejskiej Kraków).

Przyznanie usług opiekuńczych poprzedza diagnoza sytuacji osoby ubiegającej się o wsparcie przeprowadzona przez pracownika socjalnego przy udziale przedstawiciela Podmiotu realizującego usługi. Spotkanie diagnostyczne odbywa się u osoby obejmowanej usługami i ma na celu właściwe określenie potrzeb i barier osoby, a także szczegółowe zaplanowanie wymiaru i zakresu wsparcia.

W 2018 r. wykonano 829 919,50 godzin usług opiekuńczych (tj. o ponad 11 500 godz. więcej niż w 2017 r.). Na ten cel wydatkowano środki w wysokości 16 312 962,13 zł. Pomocą w formie usług opiekuńczych objęto łącznie 2 463 osoby.

5.2 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi

Pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością przeznaczona jest dla rodzin zamieszkałych w Krakowie, w których wychowywane jest przynajmniej jedno dziecko niepełnosprawne i które w związku z niepełnosprawnością dziecka wymagają specjalistycznego wsparcia. Celem przyznania tej formy pomocy jest ograniczenie negatywnego wpływu niepełnosprawności dziecka na kształtowanie wzajemnych relacji pomiędzy członkami rodziny oraz na funkcjonowanie rodziny w otoczeniu społecznym.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone na terenie Gminy Miejskiej Kraków polegają w szczególności na:

- wspieraniu rodziny w uczeniu i rozwijaniu umiejętności dziecka z niepełnosprawnością, niezbędnych do samodzielnego życia (kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania; motywowanie do aktywności,

leczenia, rehabilitacji; prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych; wspieranie w codziennych czynnościach życiowych);

– interwencji i pomocy w życiu w środowisku i rodzinie (pomoc w radzeniu sobie w sytuacjach kryzysowych; ułatwianie rodzinie dostępu do edukacji i kultury; doradztwo w zakresie możliwości uzyskania pomocy ze strony innych instytucji; pomoc w załatwianiu spraw urzędowych; kształtowanie pozytywnych relacji w rodzinie oraz odpowiednich postaw wobec dziecka niepełnosprawnego);

– wspieraniu i treningu rodziny w zakresie wspomagania procesu leczenia (treningi dotyczące pielęgnacji dziecka, podawania leków, zachowania terminów badań, pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia oraz placówek rehabilitacyjnych).

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością mogą być również świadczone poprzez przejęcie czasowej opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością w celu umożliwienia rodzicom załatwienia spraw związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, spraw urzędowych, dbania o własne zdrowie, a także celem umożliwienia rodzicom dzieci z niepełnosprawnością odpoczynku. Osoba świadcząca specjalistyczne usługi opiekuńcze może również przejąć czasową opiekę nad dzieckiem z niepełnosprawnością celem odprowadzenia bądź przyprowadzenia dziecka do/z przedszkola lub szkoły.

Szczegółowe zasady ustalania wysokości odpłatności za specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz tryb ich pobierania, a także zasady częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat określa uchwała Nr LXXIV/941/09 Rady Miasta Krakowa z dnia 3 czerwca 2009 r. (z późn. zm. uchwały nr LXXXI/1963/17 z dnia 30 sierpnia 2017 r.)

W przypadku rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością, gdy dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 200% kryterium dochodowego określonego w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, usługi świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach stosuje się tabelę odpłatności zamieszczoną w uchwale.

W 2018 r. na terenie Gminy Miejskiej Kraków zadanie realizował Małopolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża. Zrealizowano 22 552,50 godziny usług w cenie 23 zł za godzinę. Na ten cel wydatkowano 508 837,80 zł. Pomocą objęto 91 rodzin z dziećmi z niepełnosprawnością.

5.3 Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym, dostosowane są do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Usługi te obejmują czynności polegające na:

– uczeniu i rozwijaniu umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia (kształtowanie umiejętności zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i umiejętności społecznego funkcjonowania, motywowanie do aktywności, leczenia i rehabilitacji, prowadzenie treningów umiejętności samoobsługi i umiejętności społecznych, wspieranie w codziennych czynnościach życiowych, interwencje i pomoc w życiu w rodzinie, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, pomoc w gospodarowaniu pieniędzmi),

– pielęgnacji, jako wspierania procesu leczenia (pomoc w dostępie do świadczeń zdrowotnych; pilnowanie wizyt lekarskich, badań diagnostycznych, przyjmowania leków, pomoc w dotarciu do placówek służby zdrowia i placówek rehabilitacyjnych).

Szczegółowe zasady realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dotyczące ustalania wysokości odpłatności za ich świadczenie, określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (z późn. zm.). W przypadku, gdy dochód osoby lub na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego, określonego w ustawie o pomocy społecznej, specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach wysokość odpłatności

ustalana jest na podstawie tabeli zawartej w rozporządzeniu. Odpłatność maksymalna (tj. 100%) wynosiła w 2018 r. 23,90 zł za godzinę.

Usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczone były w 2018 r. przez Fundację na Rzecz Chorych na SM im. Bł. Anieli Salawy. W 2018 r. zrealizowano 121 911 godzin specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Na ten cel wydatkowano środki w wysokości 2 894 742,39 zł. Pomocą objęto łącznie 435 osób.

6. Usługa asystenta osoby niepełnosprawnej

Celem usługi była pomoc w reintegracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych. Asystent poprzez asystowanie w codziennych czynnościach życiowych, pomoc przy załatwianiu spraw urzędowych, czy też udział w kształtowaniu właściwych relacji osoby niepełnosprawnej z innymi, w szczególności z osobami z bezpośredniego otoczenia i ze środowiska lokalnego, pomagał w przywróceniu możliwości funkcjonowania osoby w społeczeństwie. Dodatkowo asystent w ramach świadczonej usługi towarzyszył osobie niepełnosprawnej w czynnościach wspierających proces leczenia tj. pomagał w dotarciu do placówek służby zdrowia oraz placówek rehabilitacyjnych, pomagał w zakupie leków czy też wspierał w uzyskaniu zatrudnienia (w tym np. asystował w poszukiwaniu informacji o wolnych stanowiskach pracy, pomagał w kompletowaniu dokumentów oraz przygotowaniu do rozmowy z potencjalnym pracodawcą).

W 2018 r. usługa asystenta osoby niepełnosprawnej świadczona była w okresie od lutego do grudnia. W ramach realizowanej usługi pomocą objęto 54 osoby niepełnosprawne; usługa asystenta osoby niepełnosprawnej była realizowana przez 5 osób. Na realizację zadania przeznaczono łączną kwotę w wysokości 75 284,92 zł.

7. Realizacja zadań w zakresie zatrudnienia socjalnego

MOPS realizuje zadania z zakresu integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym, w ramach klubów integracji społecznej oraz centrów integracji społecznej.

7.1 Kluby Integracji Społecznej

W klubach integracji społecznej organizowane są w szczególności indywidualne działania na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej, grupowe działania na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej, roboty publiczne oraz prace społecznie użyteczne.

7.1.1 Klub Integracji Społecznej MOPS

W 2018 roku ze wsparcia KIS MOPS skorzystało 727 uczestników, w tym 319 osób rozpoczęło uczestnictwo w 2018 roku. W 2018 r. 522 osoby zakończyły udział w KIS. W wyniku udzielonego wsparcia zatrudnienie podjęło łącznie 188 osób, tj. 26% ogółu osób uczestniczących w KIS w 2018 r. w tym: roboty publiczne – 38 osób, zatrudnienie subsydiowane – 72 osoby, otwarty rynek – 78 osób.

MOPS KIS realizował następujące zadania:

I. Reintegracja społeczna, której celem jest odbudowa i podtrzymanie u uczestnika KIS umiejętności udziału w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu.

Reintegracja społeczna realizowana była poprzez:

1. Wsparcie i poradnictwo indywidualne: warunkiem uczestnictwa w KIS jest realizacja zawartego kontraktu socjalnego. Wszyscy uczestnicy byli objęci wsparciem indywidualnym pracowników socjalnych KIS oraz poradnictwem specjalistycznym, w ramach którego psycholog i prawnik, terapeuta uzależnień udzielili 1418 porad.
2. Wsparcie grupowe, z którego korzystali wszyscy uczestnicy KIS. Wsparcie to było organizowane w KIS w różnorodnych formach, umożliwiających uczestnikowi dokonanie wyboru aktywności adekwatnej do jego ścieżki rozwoju, określonej w kontrakcie socjalnym. Zajęcia prowadzone były w formie grup: edukacyjnych, wsparcia i samopomocy oraz warsztatów łączna liczba spotkań w ramach ww. działań wyniosła 1192. Każde ze spotkań trwało od 2 do 3 godzin, prowadzone one były przez pracowników KIS. Dodatkowo w realizację zajęć KIS zaangażowani byli: 1 wolontariusz oraz uczestnicy pełniący funkcje liderów, asystentów lub pomocników.

II. Reintegracja zawodowa, której celem jest odbudowa i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w KIS zdolności do świadczenia pracy na rynku pracy.

Reintegracja zawodowa realizowana była poprzez:

1. Doradztwo zawodowe – ze wsparcia doradcy zawodowego skorzystało 465 osób (udzielono łącznie 1519 porad).
2. Organizację Grup Wsparcia Integracji Zawodowej (193 spotkań) oraz warsztatów grupowych (21 warsztatów prowadzonych przez doradców zawodowych)
3. Organizację działań o charakterze zatrudnieniowym:
  - Prac społecznie użytecznych – w 59 podmiotach pracę realizowało 350 osób. Wykonywano prace m.in.: gospodarcze, biurowe, opiekuńcze, porządkowe, pomocy kuchennej i ogrodnicze.
  - Robót publicznych – celem organizowanych robót było nabycie kwalifikacji zawodowych i przygotowanie do samodzielnego funkcjonowania na otwartym rynku pracy. Łącznie roboty publiczne wykonywało 38 osób.
  - Współpraca z pracodawcami i instytucjami rynku pracy. Odbyło się 8 giełd pracy, w ramach których uczestniczyły 34 osoby.
  - Szkolenia zawodowe – do uczestnictwa w kursach zawodowych skierowano 88 osób (kurs komputerowy ECDL, opiekun osób starszych i niepełnosprawnych, magazynier z obsługą wózka widłowego, kurs krawiectwa, kurs rejestrator medyczny).

7.1.1.1 Program Aktywizacja i Integracja (PAI)

Program Aktywizacja i Integracja jest realizowany w Krakowie w oparciu o dwustronne porozumienie z dnia 11.02.2015 sygn. nr B/P/4/MOPS/4/2015 zawarte pomiędzy Grodzkim Urzędem Pracy w Krakowie oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy w Krakowie, określające zasady realizacji partnerstwa zadaniowego dot. PAI.

Celem PAI jest poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy poprzez kształtowanie u uczestników aktywnej postawy w życiu społecznym i zawodowym, tak aby mogli oni przezwyciężać istniejące deficyty i nabyć zdolność do poruszania się na rynku pracy w celu podjęcia zatrudnienia.

W 2018 r. w MOPS KIS w PAI uczestniczyło 67 osób. Osoby te objęte były wsparciem indywidualnym i grupowym w wymiarze 10 godzin tygodniowo, oraz w wymiarze do 10 godzin tygodniowo wykonywały prace społecznie użyteczne.

Program Aktywizacja i Integracja w 2018 r. zakończyło 40 osób, uzyskując II profil zawodowy w Grodzkim Urzędzie Pracy. 18 osób przerwało udział w PAI: 1 osoba uzyskała uprawnienia do świadczeń emerytalnych, 1 osoba podjęła pracę na otwartym rynku pracy, 6 osób zostało wykreślonych z powodu niewywiązywania się z zasad uczestnictwa

w programie, 10 osób zrezygnowało z realizacji PAI z powodu pogarszającego się stanu zdrowia.

7.1.1.2 Program reintegracji społecznej i zawodowej osób zadłużonych z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych

Program Oddłużenie, realizowany od 2013 roku w oparciu o porozumienie zawarte w dniu 6 lutego 2013 r. pomiędzy ZBK, MOPS i GUP dotyczące: „Programu reintegracji społecznej i zawodowej osób posiadających zadłużenie z tytułu korzystania z mieszkań komunalnych, mające na celu pomoc w spłacie zadłużenia”.

Program realizowany jest poprzez:

1. Wsparcie indywidualne i grupowe ukierunkowane na reintegrację społeczną i zawodową.
2. Zatrudnienie w formie umów o pracę, w tym w ramach robót publicznych.

W 2018 r. w cotygodniowych spotkaniach informacyjnych wzięły udział 73 osoby, spośród których w Programie uczestniczyło 21 osób zadłużonych spłacających zadłużenie.

Kwota spłaconego na rzecz gminy zadłużenia wyniosła 52 900,23 zł, w tym spłacona przez: osoby zatrudnione w ramach robót publicznych – 14 827,11 zł; osoby wykonujące prace społecznie użyteczne – 2 516,75 zł; osoby, które pracowały w ramach umowy o pracę – 35 556,37 zł.

Dla Gminy Miejskiej Kraków realizacja Programu poza efektami ekonomicznymi, przynosi efekty społeczne w postaci zmian postaw osób zadłużonych, które stają się aktywne w dążeniu do poprawy swojej sytuacji. Osobom kończącym udział w Programie przekazywane są oferty pracy na wolnym rynku.

7.1.1.3 Realizacja projektu „Bariery zamieniamy na szanse” przez KIS MOPS

Klub Integracji Społecznej od 1 maja 2016 realizuje zadania w ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse” w ramach 9 osi priorytetowej Region Spójny Społecznie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020 działanie 9.1 aktywna integracja, poddziałanie 9.1.1.

W 2018 r. w projekcie wzięło udział 290 uczestników KIS (*szerzej zob. rozdział nr 10*).

7.1.1.4 Kontrakt socjalny typu B

W przypadku osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zawarcie kontraktu socjalnego, w ramach którego są realizowane działania na rzecz wzmocnienia aktywności osoby bezrobotnej, może być dokonywane na podstawie skierowania powiatowego urzędu pracy na zasadach określonych w art. 50 ust. 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W 2018 r. kontrakt socjalny tego typu realizowało 9 osób, z czego 8 osobom MOPS opłacił składkę zdrowotną.

7.1.2 Klub Integracji Społecznej „Leonardo”

Zadanie polegające na prowadzeniu Klubu Integracji Społecznej realizowane było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków, w okresie od stycznia do czerwca 2018 r., przez Fundację Wspierania Rozwoju Społecznego „Leonardo”. W ramach zadania w zajęciach KIS Leonardo uczestniczyło w ww. okresie łącznie 97 osób, spośród których, dzięki uzyskanemu wsparciu, 9 osób podjęło zatrudnienie.

Uczestnicy KIS „Leonardo” brali udział w zajęciach grupowych i indywidualnych. W ramach zajęć indywidualnych zapewniono stały dostęp do poradnictwa indywidualnego udzielanego przez psychologa, pracownika socjalnego oraz doradcę zawodowego. Zajęcia

grupowe realizowano poprzez kursy edukacyjne oraz warsztaty. Uczestnicy poprzez udział w zajęciach organizowanych w Klubie Integracji Społecznej „Leonardo” dążyli m.in. do: podniesienia poziomu motywacji, podejmowania aktywności społecznej i zawodowej, podnoszenia poziomu samodzielności i samoakceptacji, nabywania wiedzy i umiejętności związanych z poszukiwaniem pracy na wolnym rynku.

Na działalność KIS „Leonardo” wydatковано w okresie od stycznia do czerwca 2018 r. środki w łącznej wysokości 163 332 zł.

7.1.3 Klub Integracji Społecznej dla osób niepełnosprawnych

W ramach realizacji projektu „Bariery zamieniamy na szanse”, na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków prowadzony jest Klub Integracji Społecznej (KIS) dla osób niepracujących niepełnosprawnych. Podmiotem prowadzącym jest Fundacja Sustinae. KIS rozpoczął działalność 1 września 2016 r. przy ul. Szlak 65. W ramach uczestnictwa w KIS uczestnicy mogą korzystać z: pomocy pracownika socjalnego, doradcy zawodowego, trenera zatrudnienia, konsultacji prawnika, treningu umiejętności psychospołecznych, szkoleń zawodowych i budujących kompetencje zawodowe, staży i praktyk zawodowych. W ramach staży osoba ma zapewnione pokrycie kosztów dojazdów, kosztów ubezpieczenia i badań lekarskich oraz stypendium stażowe.

W 2018 r. z pomocy KIS dla osób niepracujących niepełnosprawnych skorzystało 58 osób, spośród których, dzięki uzyskanemu wsparciu, 12 osób podjęło zatrudnienie. Na realizację zadania w 2018 r. wydatковано kwotę 418 140,24 zł (*szerzej zob. rozdział nr 10*).

7.2 Zadania realizowane przez Centra Integracji Społecznej

Centra Integracji Społecznej realizują zadania związane z reintegracją zawodową i społeczną poprzez następujące usługi:

- kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiąganie pozycji społecznych, dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu,
- nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych,
- naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb własnym staraniem, zwłaszcza przez możliwość osiągnięcia własnych dochodów przez zatrudnienie lub działalność gospodarczą,
- uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania czasem.

Do uczestnictwa w CIS kandydaci kierowani są po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego oraz zaopiniowaniu wniosku przez pracownika socjalnego. W GMK funkcjonują dwa Centra Integracji Społecznej.

7.2.1 Centrum Integracji Społecznej – zadanie realizowane na zlecenie GMK przez Galicyjską Fundację „Wsparcie, Integracja, Rozwój”.

W 2018 roku zadanie publiczne polegające na prowadzeniu CIS realizowane było w ramach dwóch umów: pierwsza umowa w okresie od 1 lipca 2015 r. do 30 czerwca 2018 r. W ramach tego zadania, od stycznia do czerwca 2018 r., ze wsparcia CIS skorzystało 75 osób, spośród których 12 podjęło zatrudnienie na otwartym rynku pracy.

Od 1 sierpnia 2018 r. ww. Fundacja rozpoczęła realizację zadania polegającego na prowadzeniu CIS, które zgodnie z zawartą umową będzie trwało do 30 czerwca 2021 r. W ramach tego zadania, w okresie od sierpnia do grudnia 2018 r. ze wsparcia CIS skorzystały 53 osoby.

W ramach reintegracji społecznej beneficjenci CIS korzystali z konsultacji indywidualnych prowadzonych przez pracownika socjalnego, psychologa oraz doradcę zawodowego. Uczestniczyli również w zajęciach grupowych, obejmujących zakres taki, jak np. warsztaty motywacyjne oraz rozwoju zawodowego, warsztaty kompetencji i umiejętności społecznych, warsztaty z przedstawicielami policji, GUP itp.

W ramach reintegracji zawodowej uczestnicy korzystali z zajęć praktycznych przygotowujących do podjęcia pracy, które odbywały się u pracodawców współpracujących z CIS. Praktyki zawodowe realizowane były m.in. w domach pomocy społecznej, hotelach, MPO i innych podmiotach, które zadeklarowały chęć współpracy. W ramach zajęć praktycznych odbywały się warsztaty takie, jak np: remontowo–porządkowy, pielęgnacji terenów zielonych, opiekuńczo–porządkowy, administracyjno–biurowy. W 2018 r. na prowadzenie Centrum Integracji Społecznej wydatkowano 464 925,94 zł.

7.2.2 Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych

W okresie od 1 lipca 2017 r. do 30 kwietnia 2019 r. zlecono realizację zadania w formie prowadzenia Centrum Integracji Społecznej (CIS), które zapewnia 20 miejsc dla osób bezdomnych bez pracy. Centrum prowadzone jest przez Dzielę Pomocy św. Ojca Pio. W ramach zadania realizowane są usługi z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej.

Celem podejmowanych działań jest odbudowanie i podtrzymanie u uczestników Centrum zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku pracy m.in. poprzez przyuczenie do wykonywania zawodu, podwyższanie kwalifikacji oraz prowadzenie zajęć praktycznych u pracodawców. Uczestnicy realizujący Indywidualne Programy Zatrudnienia Socjalnego 4 razy w tygodniu biorą udział w zajęciach reintegracji zawodowej realizowanych w zakładach pracy współpracujących z CIS oraz raz w tygodniu w zajęciach reintegracji społecznej realizowanych bezpośrednio w siedzibie CIS.

W 2018 r. w CIS uczestniczyły 24 osoby, 10 osób podjęło zatrudnienie. Na realizację zadania z dotacji w ramach projektu wydatkowano 164 405,20. Program finansowany jest ze środków pozyskanych w ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse” (*szerzej zob. rozdział 10*).

8. Nowe działania realizowane przez MOPS we współpracy z Biurem MOWIS UMK

Uruchomiony w dniu 18 czerwca 2018 r. Program „Złota Rączka” realizowany jest przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie we współpracy z Biurem Miejski Ośrodek Wspierania Inicjatyw Społecznych UMK (MOWIS). Celem programu jest zapewnienie nieodpłatnej pomocy seniorom w drobnych domowych naprawach. Program dedykowany jest osobom w wieku powyżej 60 r.ż., w pierwszej kolejności samotnym i niepełnosprawnym, prowadzącym jednoosobowe gospodarstwo domowe, zamieszkującym na terenie Krakowa.

Zakres pomocy obejmuje drobne naprawy, niewymagające natychmiastowej interwencji, specjalistycznej wiedzy i uprawnień. Prace realizowane są wyłącznie w lokalu zamieszkiwanym przez osobę ubiegającą się o pomoc. Materiały potrzebne do wykonania prac np. uszczelki, nowy zawias/zamek, farbę, gniazdko zapewnia osoba ubiegająca się o pomoc. Narzędzia do wykonania prac zapewnia MOPS. W szczególnych przypadkach osoby skierowane do wykonania ww. usług towarzyszą seniorom w zakupie niezbędnych materiałów.

W ramach współpracy MOPS z MOWIS, zgłoszenia osób starszych przyjmuje specjalnie do tego celu uruchomiona infolinia MOWIS, następnie zostają one przekazane do pracownika MOPS, który podejmuje kontakt z seniorem w celu potwierdzenia i umówienia wizyty „Złotej Rączki”. Każdorazowo zrealizowane usługi potwierdza w formie pisemnej senior, zgodnie z protokołem wykonania prac.

Realizacja usług oraz drobnych napraw w ramach Programu rozpoczęła się z początkiem lipca 2018 r. Do końca 2018 r. wykonano łącznie 563 usługi, w tym: 114 elektrycznych (m.in. wymiana żarówek, gniazdek, wyłączników, naprawa lamp, kinkietów), 142 hydrauliczne (m.in. wymiana uszczelki w przeciekających kranach, udrożnienie odpływów), 87 ślusarskich (m.in. montaż i wymiana zamków, zawiasów), 56 stolarskich (m.in. naprawa zepsutych krzesel), 21 malarskich (m.in. podmalowanie małych powierzchni z zaszpachlowaniem drobnych ubytków), 143 inne (m.in. wymiana karniszy, powieszenie obrazów, uszczelnianie okien i drzwi, wieszanie półek).

Prace wykonywały trzy osoby zatrudnione w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Krakowie w ramach umowy zlecenia (jeden emeryt oraz dwóch byłych bezrobotnych uczestników MOPS KIS), wypracowując łącznie 1 350 godzin.

9. Realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018 został przyjęty Uchwałą Rady Miasta Krakowa nr L/919/16 z dnia 6 lipca 2016 r. Adresowany był do wszystkich krakowskich rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży, wyznaczając kierunki działań podejmowanych przez Gminę Miejską Kraków na rzecz:

- promowania modelu rodziny z dzieckiem i kształtowania pozytywnego wizerunku rodziny,
- wzmacniania rodziny w prawidłowym wypełnianiu jej funkcji,
- zapewnienia opieki dzieciom i młodzieży oraz organizacji czasu wolnego.

Zadania w ramach Programu były realizowane przez organy administracji samorządowej, jak również podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, a elastyczna formuła Programu umożliwiała włączanie w jego strukturę nowych przedsięwzięć. Myślą przewodnią było połączenie aktywności różnych instytucji, organizacji, aktorów społecznych i stworzenie spójnej, dostępnej oferty różnorodnych przedsięwzięć. W 2018 roku zostały zainaugurowane prace nad przygotowaniem Programu Wspierania Rodziny na lata 2019–2021, w których uczestniczyli przedstawiciele administracji publicznej, członkowie Komisji Dialogu Obywatelskiego, partnerzy społeczni. Program Wspierania Rodziny na lata 2019–2021 będzie tworzyć warunki do rozwijania i doskonalenia szeregu przedsięwzięć zainicjowanych w latach ubiegłych. Jednocześnie, odpowiadając na identyfikowane potrzeby krakowskich rodzin z dziećmi, w większym stopniu zaakcentuje znaczenie więzi rodzinnych i szczególną rolę budowania oferty pomocowej w odniesieniu do naturalnego rytmu życia rodziny.

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Kraków na lata 2016–2018 uwzględniał sporządzanie rocznych sprawozdań z działań podejmowanych przez poszczególne jednostki/komórki, zaangażowane w jego realizację, które będą stanowić podstawę do opracowania założeń metodologicznych ewaluacji ex-post.

9.1 Usługa asystenta rodziny

Asystenci rodziny realizują zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Asystentura rodzinna stanowi cenną pomoc dla całej rodziny w procesie przezwyciężaniu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Asystenci pomagają także tym rodzicom, którzy dążą do powrotu swoich dzieci pod ich bezpośrednią opiekę. Wspierają i koordynują różnorodne usługi dedykowane kobietom w ciąży, szczególnie w przypadku ciąży powikłanej, rodzinom dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie, nieodwracalne upośledzenie

lub nieuleczalną chorobę zagrażającą ich zdrowiu i życiu, powstałe w prenatalnym okresie rozwoju dziecka albo w czasie porodu.

W celu zachowania ciągłości, stabilności w realizacji usługi i stałego dążenia do jej usprawniania, asystenci rodziny zatrudniani są wyłącznie na podstawie umowy o pracę.

W 2018 r. z asystentury rodzinnej skorzystało 635 rodzin. Realizacja usługi była współfinansowana w ramach:

- projektu dofinansowanego ze środków europejskich pn. „Bariery zamieniamy na szanse”,
- programu Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018” (*szerzej zob. rozdział 28*).

9.1.1 Badania jakości świadczenia usługi asystenta rodziny

Usługa asystenta rodziny systematycznie poddawana jest badaniom jakościowym pozwalającym poznać stopień satysfakcji jej odbiorców oraz wprowadzać ewentualne modyfikacje usprawniające jej realizację.

W 2018 r., 177 rodzin, które korzystały z asystentury rodzinnej od minimum trzech miesięcy, wyraziło zgodę na udział w badaniu ankietowym. W strukturze demograficznej badanej grupy najwyższy odsetek stanowiły matki (87%) samotnie wychowujące dzieci (57%). Najliczniejszą grupę wśród respondentów stanowiły osoby w wieku od 31 do 50 lat (66%). Rodzice najczęściej wychowywali dwoje dzieci (35%) lub jedno dziecko (30%).

W ocenie 66% ankietowanych, usługa asystenta rodziny jest zdecydowanie przydatna, przy czym jedynie 1% respondentów ma skrajnie odmienną opinię, a 2% nie określiło jednoznacznie przydatności tej formy wsparcia dla ich rodziny. Konstrukcja ankiety pozwalała zobrazować szczególne aspekty funkcjonowania rodziny, które składają się na całość zdolności systemu rodzinnego do przewyższania pojawiających się trudności i kryzysów. Według 24% badanych, dzięki realizacji asystentury rodzinnej, wzrósł poziom umiejętności radzenia sobie z rozwiązywaniem problemów w ich rodzinie, a 13% bardziej optymistycznie patrzy w przyszłość.

Wpływ współpracy z asystentem na pozytywną zmianę sytuacji rodzinnej dostrzegło 91% badanej grupy. Najczęściej obserwowana poprawa dotyczyła relacji w rodzinie (20%), zachowania dzieci (13%) i ich wychowywania (13%). W ocenie ankietowanych wsparcie asystenta pomaga rodzinie w załatwianiu spraw urzędowych (12%). Respondenci wskazali również na istotną rolę tego typu pomocy w nawiązywaniu kontaktów z otoczeniem, przeciwdziałaniu alienacji społecznej, rozwijaniu umiejętności dokonywania wglądu, autorefleksji. Rodzice cenią sobie rozmowy z asystentem rodziny i zauważają ich pozytywne wpływy na funkcjonowanie dorosłych członków rodziny i dzieci. Wypowiedzi respondentów ujawniają wartość otrzymanego wsparcia, jego dostępności w pokonywaniu trudności, przeżywaniu wielu negatywnych emocji i napięć, cyt. „Otrzymaliśmy wsparcie psychologiczne tak potrzebne nam w trudnym okresie”; „Asystent jest osobą bardzo dyspozycyjną, zaangażowaną i mającą ogromne doświadczenie. Możemy liczyć na jego wsparcie w każdym momencie”. Ankietowani rodzice proponują zwiększenie częstotliwości spotkań, jako właściwie jedyną sugestią dotyczącą modyfikacji sposobu realizacji usługi. 8% badanych nie potrafiło określić swojego stanowiska dotyczącego polecenia asystentury rodzinnej bliskim osobom, natomiast 91% uznało, że rekomendowałoby skorzystanie z tej usługi.

W opinii jedynie 8% respondentów, usługa przyczynia się do zwiększenia ilości czasu spędzanego wspólnie w gronie rodzinnym, co stanowi istotną różnicę w stosunku do wyników badania uzyskanych w ubiegłym roku. Wówczas, 97% ankietowanych uznało, iż wymiar czasu spędzanego w gronie rodzinnym uległ zwiększeniu, a wpływ współpracy z asystentem rodziny na omawiany wzrost był zauważalny. Jednocześnie, co dziesiąty rodzic nie zauważył wpływu asystentury rodzinnej na zwiększenie sprawności rodziny w podejmowaniu trudnych decyzji. Wyniki badań uzyskanych w 2018 r. wskazują na pozytywną zmianę w tym obszarze – 11%

ankietowanych zgodziło się ze stwierdzeniem, że rzadziej odkładają rozwiązywanie trudności na później, dostrzegając jednocześnie większą systematyczność i konsekwencję w działaniu.

Analizując wyniki badań ankietowych na przestrzeni ostatnich trzech lat można stwierdzić, iż rodziny identyfikują pozytywne zmiany w ich sytuacji życiowej z wpływem asystentury rodzinnej, a realizacja usługi przyczynia się w zauważalny sposób do wzrostu różnych czynników, istotnych z perspektywy adaptacyjności systemu rodzinnego. Wysoki poziom satysfakcji odbiorców asystentury rodzinnej i zauważalna skuteczność usługi odzwierciedlają również wskaźniki ilościowe. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, obserwowalny jest stały wzrost liczby rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny (452 rodziny w roku 2016, 602 rodziny w roku 2017, 635 rodzin w roku 2018), co odzwierciedla rosące zapotrzebowanie na tę formę wspierania rodziny. Jego dalsze zaspokajanie umożliwi utrzymanie wskaźnika zatrudniania asystentów rodziny na dotychczasowym poziomie.

9.2 Rodziny wspierające

W 2018 r. funkcjonowały 3 rodziny wspierające, których zadaniem było udzielanie pomocy rodzinom potrzebującym wsparcia w przewyciężeniu trudności związanych z opieką i wychowaniem (również w przypadku dzieci z niepełnosprawnością), prowadzeniem gospodarstwa domowego, udzielaniem pomocy dzieciom w nauce oraz organizacji im czasu wolnego. Dwie spośród rodzin wspierających pomagały rodzicom i dzieciom z rodzin wspieranych już kolejny rok, natomiast wszystkie rodziny wspierające, jak również rodziny, którym udzielano w 2018 r. wsparcia, zadeklarowały chęć dalszej, wzajemnej współpracy. Ma to szczególne znaczenie z perspektywy efektywności wspierania, gdyż trwałość, stabilność budowanych relacji i długofalowość oddziaływania stanowią kluczowe determinanty skuteczności tego procesu. W związku z tym, kontynuowane będą działania sprzyjające funkcjonowaniu dotychczas ustanowionych rodzin wspierających, jak i poszukiwaniu kolejnych kandydatów do pełnienia tej roli.

9.3 Usługa „Pomoc w domu”

Realizacja usługi „Pomoc w domu” wynika z Programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” i stanowi pomoc dla opiekunów osób z orzeczoną znacznym stopniem niepełnosprawności lub rodzin, w których wychowywane jest dziecko z niepełnosprawnością posiadające orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Celem realizacji usługi jest udzielanie wsparcia rodzicom i opiekunom osób z niepełnosprawnością w realizacji codziennych obowiązków domowych oraz aktywizacja osób bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych.

W 2018 r. usługa była realizowana w 6 rodzinach przez 8 uczestników Klubu Integracji Społecznej, w ramach prac społecznie użytecznych, w łącznym wymiarze 611 godzin.

9.4 Placówki wsparcia dziennego

Zgodnie z założeniami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jedną z form wsparcia rodziny jest objęcie dziecka opieką w placówce wsparcia dziennego. Placówki prowadzone są w formie opiekuńczej, specjalistycznej oraz pracy podwórkowej.

Placówki wsparcia dziennego zapewniają opiekę i wychowanie, a także pomoc w nauce oraz organizację czasu wolnego w formie zapewniającej rozwój dzieci i młodzieży – między innymi poprzez zabawę, zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań. Placówki prowadzone

w formie specjalistycznej organizują również zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, a także terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię. Natomiast placówki prowadzone w formie pracy podwórkowej realizują działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Placówki wsparcia dziennego współpracują z rodzicami i opiekunami dziecka oraz placówkami oświatowymi. Pobyt w placówkach wsparcia dziennego jest nieodpłatny i dobrowolny, poza sytuacjami, gdy dziecko zostanie skierowane do placówki przez sąd rodzinny.

Placówki funkcjonują przez cały rok, we wszystkie dni robocze, ponadto organizowały swoim wychowankom także wypoczynek letni oraz zimowy, np. w formie wyjazdów kolonijnych oraz obozów sportowych.

W roku 2018 funkcjonowały łącznie 33 placówki wsparcia dziennego prowadzone przez organizacje pozarządowe na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków.

Ponadto w ramach Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie art. 19 a „Powierzenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert” Fundacja Rodzina Plus otrzymała dotację w wysokości 10 000 zł na prowadzenie w okresie wakacyjnym tj. od 9 lipca do 17 sierpnia 2018 r. na terenie Dzielnicy X Placówki Wsparcia Dziennego „Dla Rodziny” w formie opiekuńczej zapewniającej 20 miejsc.

Tabela: Charakterystyka placówek wsparcia dziennego

Lp.	Typ placówki	Liczba placówek	Liczba miejsc	Liczba osób korzystających	Środki finansowe wydatkowane na realizację zadania
1	Placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczej	25	955	1841	3 893 505,70 zł
2	Placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej	5	950	1719	5 215 500 zł
3	Placówki wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej	3	118	700	591 681,71 zł
SUMA		33	2023	4260	9 700 687,41 zł

9.5 Poradnictwo

9.5.1 Poradnictwo prawne, psychologiczne realizowane przez MOPS

Poradnictwo prawne i psychologiczne dla mieszkańców Krakowa realizowane było przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie w Filiach Ośrodka. Poradnictwo jest ogólnodostępne, świadczone bez względu na dochód oraz bez rejonizacji, obejmuje wsparcie psychologiczne oraz pomoc prawną z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego oraz ochrony praw lokatorów, jak również w zakresie pomocy prawnej udzielanej ofiarom przemocy w rodzinie. Poradnictwo świadczone jest dla osób, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

W roku 2018 poradnictwem specjalistycznym objęto w sumie 972 osoby. 663 osobom udzielono porad prawnych, a 353 osobom udzielono porad psychologicznych. Udzielono łącznie 5605 porad, w tym 1865 porad prawnych (w tym 1155 porad w formie udzielenia pomocy w sporządzeniu pism procesowych) oraz 3740 porad psychologicznych.

Najwięcej porad prawnych udzielono z zakresu:

- prawa rodzinnego i opiekuńczego, w tym m. in. w sprawach rozwodów i separacji, alimentów, władzy rodzicielskiej, ubezwłasnowolnienia – 706 porad,

- prawa lokalowego, w tym m. in. w kwestiach dotyczących eksmisji, zadłużenia czynszowego, utraty tytułu prawnego do lokalu, wstąpienia w stosunek najmu, uprawnienia do lokalu mieszkalnego z zasobów Gminy Miejskiej Kraków – 437 porad,
- zabezpieczenia społecznego, w tym w sprawach orzekania o niepełnosprawności, rent i emerytur, świadczeń socjalnych – 172 porady.

Najwięcej porad psychologicznych udzielono z zakresu:

- zdrowia psychicznego i zaburzeń psychicznych – 1175 porad, w tym 1154 porady dotyczące dorosłych oraz 21 dotyczących dzieci,
- rozwiązywania problemów rodzinnych – 958 porad,
- funkcjonowania społecznego poza rodziną – 857 porad,
- problemów dotyczących przemocy w rodzinie – 144 porady,
- rozwiązywania problemów wychowawczych – 116 porad,
- uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych – 40 porad.

9.5.2 Poradnictwo i terapia rodzin realizowane przez ośrodki poradnictwa i terapii prowadzone na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków

Ośrodki poradnictwa i terapii realizują działania diagnostyczne, terapeutyczne oraz z zakresu poradnictwa specjalistycznego, w szczególności pomocy psychologicznej dla mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków. Usługi są świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Działania prowadzone przez ośrodki służą przede wszystkim wzmocnieniu samodzielności oraz kompetencji rodzin i osób.

W 2018 r. zadanie poradnictwa i terapii rodzin było realizowane na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków w 4 ośrodkach prowadzonych przez 2 organizacje pozarządowe, tj. Stowarzyszenie SIEMACHA (3 ośrodki) i Stowarzyszenie Dobrej Nadziei (1 ośrodek). Działania Ośrodków skoncentrowane były na rozwiązywaniu problemów, z jakimi zmagają się osoby i rodziny. Należą do nich: bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, przemoc w rodzinie, ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, uzależnienie od substancji psychoaktywnych, zaburzenia zachowania i trudności adaptacyjne osób nieletnich. Zakres świadczonych usług w ośrodkach poradnictwa i terapii obejmował: diagnozę i jej weryfikację, świadczenie terapii indywidualnej, terapii rodzinnej i terapii grupowej oraz poradnictwa. Działania te prowadziły do wzmocnienia samodzielności i kompetencji rodzin oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym tak, aby były w stanie adekwatnie i skutecznie pełnić swoje role społeczne.

W 2018 r. z pomocy ośrodków skorzystało 2145 osób. W ośrodkach przeprowadzono 2375 diagnoz, 8144 spotkań terapeutycznych (indywidualnych, rodzinnych, grupowych) oraz 1666 usług poradnictwa. W 2018 r. na realizację zadania ze środków Gminy Miejskiej Kraków wydatkowano 1 621 131,76 zł.

10. Projekt „Bariery zamieniamy na szanse”

Projekt został zatwierdzony do realizacji 19 kwietnia 2016 roku Uchwałą Nr 572/16 Zarządu Województwa Małopolskiego W sprawie zatwierdzenia listy ocenianych projektów oraz wyboru projektów do dofinansowania w ramach konkursu nr RPMP.09.01.01 – IP.01–12–007/15 dla naboru wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014 – 2020 w ramach 9 Osi Priorytetowej Region spójny społecznie. Wartość dotacji ze środków UE w latach 2016 – 2019 wyniesie 14 252 631,47 zł co stanowi 85% wartości całego projektu. Całkowita wartość projektu to 16 767 801,73 zł.

Projekt skierowany jest do osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym lub

ubóstwem zamieszkujących, pracujących, uczących się w Krakowie. Założono objęcie uczestników projektu pracą socjalną i działaniami pomocowymi, o których mowa w art. 119 ust.1 pkt 3, 4, 5 i 7 ustawy o pomocy społecznej, realizowanymi przez pracowników socjalnych. Celem projektu jest wzrost samodzielności osób z grup docelowych poprzez wzmocnienie ich indywidualnego potencjału i zwiększenie szans na podjęcie zatrudnienia, zwiększenie aktywności społecznej, poprawę pełnienia ról społecznych. Projekt odpowiada na problemy uczestników m.in. takie jak: niepełnosprawność, zaburzenia psychiczne, brak pracy, bezdomność, ubóstwo, zagrożenie wykluczeniem. Wsparcie w ramach projektu udzielane jest na podstawie zindywidualizowanej diagnozy, także w przypadku uczestników, których sytuacja wskazuje na bardzo ograniczone szanse na powrót na otwarty rynek pracy i uzyskanie zatrudnienia.

W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. wsparciem zostało objętych łącznie 914 uczestników, w tym 492 nowych z 8 grup:

- 1) osoby bez pracy po 30 roku życia – 397 osób (w tym 290 nowych uczestników),
- 2) osoby niepełnosprawne bez pracy – 57 osób (w tym 29 nowych uczestników),
- 3) osoby bezdomne bez pracy – 69 osób (w tym 20 nowych uczestników),
- 4) osoby /młodzież do 30 roku życia pozostające bez pracy – 81 osób (w tym 43 nowych uczestników),
- 5) rodziny wieloprotblemowe korzystające z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2017–2020 – 93 osoby (w tym 41 nowych uczestników),
- 6) osoby z zaburzeniami psychicznymi i wspólnie z nimi zamieszkujące oraz osoby spokrewnione zamieszkujące osobno spełniające kryteria zagrożenia wykluczeniem społecznym – 157 osób (w tym 62 nowych uczestników),
- 7) rodziny z dzieckiem niepełnosprawnym – 33 osoby (w tym 2 nowych uczestników),
- 8) rodziny z problemami opiekuńczo–wychowawczymi – 27 osób (w tym 5 nowych uczestników).

W ramach projektu „Bariery zamieniamy na szanse” zlecono w 2016 r. w trybie konkursu ofert realizację następujących zadań publicznych, które kontynuowane były w latach 2017 oraz 2018:

– Prowadzenie Klubu Integracji Społecznej dla Niepełnosprawnych niepracujących mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków – zadanie realizowane przez Fundację Sustinae. W ramach zadania w 2018 r. pomocą objęto 32 nowych oraz 27 kontynuujących osób. Na realizację zadania z dotacji wydatkowano 418 140,24 zł.

– Świadczenie usługi asystenta w rodzinie z dzieckiem niepełnosprawnym – zadanie realizowane przez Fundację Instytut Rozwoju Regionalnego. W ramach zadania w 2018 r. pomocą objęto 3 nowych oraz 26 kontynuujących rodzin. Na realizację zadania z dotacji wydatkowano 166 173,77 zł.

– Świadczenie kompleksowego wsparcia społeczno – zawodowego dla osób pozostających bez pracy w wieku do 30 r.ż. – zadanie realizowane przez Fundację Sustinae. W ramach zadania w 2018 r. pomocą objęto 43 nowych oraz 34 kontynuujących uczestników projektu. Na realizację zadania z dotacji wydatkowano 527 752,09 zł.

– Świadczenie usług aktywnej integracji o charakterze zawodowym („agencja zatrudnienia”) – zadanie realizowane przez Fundację Sustinae. W ramach zadania w 2018 r. pomocą objęto 97 nowych oraz 51 kontynuujących uczestników projektu. Na realizację zadania z dotacji wydatkowano 334 555,92 zł.

– Świadczenie usługi asystenta osoby bezdomnej – zadanie realizowane przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej w 2018 r. W ramach zadania pomocą objęto 18 nowych oraz 17 kontynuujących wsparcie uczestników projektu. Na realizację zadania z dotacji wydatkowano 59 400 zł.

– Prowadzenie Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych – zadanie realizowane przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio. W ramach zadania w 2018 r. pomocą objęto 12 nowych

oraz 12 kontynuujących wsparcie uczestników projektu. Na realizację zadania z dotacji wydatkowano 164 405,20 zł.

– Prowadzenie 3 mieszkań chronionych dla osób bezdomnych. Zadanie realizowane przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej. W ramach zadania w 2018 r. pomocą objęto 5 nowych oraz 12 kontynuujących uczestników projektu. Na realizację zadania z dotacji wydatkowano 86 400 zł.

Ponadto realizowano usługi:

a) Asystent rodziny dla 19 nowych oraz 23 kontynuujących uczestników projektu. Na realizację zadania z dotacji przeznaczono 194 398,46 zł.

b) Klub integracji społecznej dla 290 nowych oraz 107 kontynuujących uczestników po 30 r.ż. Na realizację zadania przeznaczono z dotacji 1 183 436,36 zł. W ramach wsparcia zawodowego realizowanego przez KIS będący w strukturach MOPS w roku 2018 z zatrudnienia subsydiowanego na pełny etat skorzystały 72 osoby wykluczone z rynku pracy, 51 spośród nich było nowymi uczestnikami wsparcia. Do tej formy zatrudnienia kierowane były osoby, które wymagały wsparcia trenera zatrudnienia monitorującego wykonywanie przez nich czynności zawodowych. Dzięki temu podnosili oni również swoje kompetencje społeczne, poprzez:

– kształcenie w praktyce nawyków i podejścia do obowiązków niezbędnych dla właściwego wykonywania czynności pracowniczych (punktualność, obowiązkowość, odpowiedzialność za wykonywane zadania, dokładność, rzetelność itp.),

– pracę nad rozwijaniem praktycznych kompetencji komunikacyjnych w kontaktach zawodowych, budowaniem relacji pracowniczych i relacji służbowych.

c) Program aktywności lokalnej dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin „Znaczenie Rodziny” dla 62 nowych oraz 96 kontynuujących uczestników projektu i ich otoczenia. Na realizację zadania, z dotacji przeznaczono 514 141,42 zł.

Łączna kwota środków przeznaczonych na realizację projektu w 2018 r. wyniosła 6 485 245,92 zł, z czego na zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie wydatkowano 4 728 418,70 zł oraz na zadania zlecone podmiotom niepublicznym wyniosła 1 756 827,22 zł.

Przy wsparciu projektu pn. „Bariery zamieniamy na szanse” w 2018 roku 138 uczestników uzyskało zatrudnienie 95 osób uzyskało kwalifikacje po opuszczeniu projektu oraz 357 ukończyło udział w projekcie zgodnie z zaplanowaną ścieżką reintegracji.

11. Projekt „W sile wieku”

Projekt „W sile wieku” realizowany jest w okresie od 1 marca 2017 r. do 28 lutego 2020 r. i jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Wartość dotacji ze środków UE w latach 2017-2020 to 8 760 604,42 zł, natomiast całkowita wartość Projektu wynosi 9 450 490, 21 zł.

Beneficjentami Projektu są niesamodzielni mieszkańcy Krakowa, wymagający wsparcia w co najmniej jednej czynności dnia codziennego, tj.: 1) osoby, które ze względu na podeszły wiek (60+), stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z trudnościami w wykonywaniu podstawowych czynności dnia codziennego, 2) osoby niesamodzielne po przebytym udarze, cierpiące na chorobę Alzheimera oraz zespoły otępienne, które ze względu na podeszły wiek (60+), stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają specjalistycznej opieki, terapii lub wsparcia, 3) opiekunowie faktyczni osób niesamodzielnych.

W ramach projektu uruchomiono 5 placówek – Klubów Samopomocy, zlokalizowanych w Dzielnicach Krakowa, na terenie których zdiagnozowano konieczność podniesienia jakości

i dostępności usług opiekuńczych. Funkcjonowanie tego typu jednostek ma na celu przeciwdziałanie procesowi izolacji osób starszych w środowisku lokalnym oraz poprawę jakości i poziomu ich życia. Ponadto wsparcie udzielane rodzinom seniorów przyczynia się do zwiększenia ich wydolności opiekuńczych i pozwala na dalsze prawidłowe wypełnianie funkcji opiekuńczej nad osobą niesamodzielną.

W ramach realizowanego Projektu uruchomione zostały 4 Kluby Samopomocy – Aktywizacyjne – w tym 1 prowadzony przez organizację pozarządową oraz 1 Klub Samopomocy – Specjalistyczny:

1. Klub Samopomocy–Specjalistyczny, os. Krakowiaków 2 – przeznaczony dla osób po przebytym udarze mózgu, cierpiących na Alzheimera lub inne choroby otępienne – zapewniający 20 miejsc,
  2. Klub Samopomocy–Aktywizacyjny, ul. Okulickiego 51/279 – zapewniający 20 miejsc,
  3. Klub Samopomocy–Aktywizacyjny, ul. Gdańska 5 – zapewniający 20 miejsc,
  4. Klub Samopomocy–Aktywizacyjny, ul. Grzegórzecka 19/1 – zapewniający 20 miejsc,
  5. Klub Samopomocy–Aktywizacyjny, ul. Bronowicka 19/5 – zapewniający 20 miejsc.
- Prowadzenie ww. placówki powierzono Stowarzyszeniu Pomocy Ludziom Starszym i Niepełnosprawnym im. Papieża Jana Pawła II z siedzibą w Krakowie, ul. Jana Sas – Zubrzyckiego 10

Uczestnicy Klubów objęci są trzema rodzajami usług, tj.: 1) usługi opiekuńczo–pielęgnacyjne, w tym dwa posiłki dziennie (obiad i podwieczorek), pomoc zatrudnionych w Klubach opiekunów w podstawowych czynnościach życiowych, opiekę higieniczną; najbardziej potrzebującym został zapewniony dowóz z miejsca zamieszkania do i z Klubu. 2) usługi aktywizacyjno – usprawniające, w ramach których prowadzone są terapie zajęciowe – arteterapia, ergoterapia, muzykoterapia, choreoterapia, terapii rozrywkowa, ruchowa czy kulinarna; ponadto zapewniona jest organizacja czasu wolnego, udział w imprezach integracyjnych i wyjściach rekreacyjno-turystycznych; 3) usługi wspomagające, w ramach których Uczestnik Projektu może uzyskać wsparcie w postaci poradnictwa udzielonego przez zatrudnionych w placówkach specjalistów (logopeda, psycholog, pracownik socjalny), edukacji i informacji.

Wszystkie Kluby otwarte są od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 17:00. Udział w Projekcie jest bezpłatny.

W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. wsparciem zostało objętych łącznie 143 Uczestników – w tym 32 w ramach Klubu Specjalistycznego i 111 w ramach Klubów Aktywizacyjnych. Ponadto z usług świadczonych w ramach Projektu skorzystało 44 opiekunów faktycznych.

Zgodnie z założeniami Projektu, Zespół Terapeutów zatrudnionych w Klubach opracowuje Indywidualny Plan Działania dla każdej osoby z pierwszej i drugiej grupy Beneficjentów. W powyższym dokumencie – przygotowywanym wspólnie z uczestnikiem, określone zostają działania krótkoterminowe i długoterminowe, modyfikowane w zależności od zmieniającej się sytuacji. W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. opracowanych zostało 46 Indywidualnych Planów Działania. Jak wynika z założeń Projektu, działania określone w Planach podlegają ocenie nie rzadziej niż co pół roku. W roku 2018 opracowano 230 ocen Indywidualnych Planów Działania. Liczba osób, które osiągnęły i utrzymały optymalny poziom samodzielności i aktywności w roku 2018 wyniosła 43.

Łączna kwota środków wydatkowanych na realizację projektu w 2018 r. wyniosła 3 060 519,14 zł, z czego na zadania realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie – 2 532 307,34 zł w tym ze środków własnych – 250 853,52 zł oraz na zadania zlecone podmiotom niepublicznym – 528 211,80 zł.

12. Projekt „Rodzicu, nie jesteś sam!”

Gmina Miejska Kraków w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014–2020, oś priorytetowa IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, działanie 4.3 Współpraca ponadnarodowa realizuje projekt pn.: „Rodzicu, nie jesteś sam!”. Łączna wartość projektu wynosi: 1 113 999,60 zł, w tym 1 045 660,60 zł to wartość dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Termin realizacji projektu: 1 października 2017 r. do 31 marca 2020 r.

W 2018 r. realizowane były 3 zadania określone w harmonogramie projektu:

1. Zadanie 1. Przygotowanie rozwiązania we współpracy z partnerem ponadnarodowym – diagnoza i analiza problemu – szczegółowe rozpoznanie w zakresie wczesnego wspomagania rodzin po urodzeniu dziecka.

2. Zadanie 2. Testowanie wypracowanego rozwiązania w 5 szpitalach działających na terenie Krakowa, posiadających oddziały położnicze. Czas trwania luty–listopad 2018 r.

W ramach zadania 2 (realizowanego na podstawie umowy partnerskiej z Fundacją Instytut Rozwoju Regionalnego), zgodnie z założeniami modelu wsparcia dla rodzin z dzieckiem do 3 roku życia, zrealizowano m. in. następujące działania:

- Uruchomiono Stacjonarny Punkt Konsultacyjny oraz infolinię dla potencjalnych uczestników – zadanie realizowane na podstawie umowy partnerskiej z Fundacją Instytut Rozwoju Regionalnego.
- Przygotowano i wdrożono narzędzie internetowe w postaci responsywnej strony internetowej www.rodzicuniejestesam.pl – zadanie realizowane na podstawie umowy partnerskiej z Fundacją Instytut Rozwoju Regionalnego.
- Opracowano program i materiały szkoleniowe w zakresie: 1) Szkoleń dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami – szkolenia z zakresu niepełnosprawności ruchowej, intelektualnej, spektrum autyzmu, wzroku, słuchu. Przeprowadzono 2 testowe szkolenia dla rodziców. 2) Szkoleń z zakresu odpowiedzialnego ojcostwa. Przeprowadzono 2 testowe szkolenia dla rodziców.
- Opracowano i rozdyskretowano wśród Uczestników i Uczestniczek fazy testowania: „Informator dla Mamy i Taty” oraz poradnik „Po pierwsze dziecko”.
- W 5–ciu szpitalach (instytucjach testujących) odbywały się dyżury tzw. Przewodniczek.
- Na terenie szpitali działały również Konsultantki ds. wczesnej pomocy rodzinie w instytucjach testujących, którymi były n/w położne, pielęgniarki ze szpitali.
- Zrekrutowano 123 uczestników.
- Przeprowadzono 1054 usługi realizowane przez n/w specjalistów:
  - 1) asystenta rodziny – 1693 h 6 min,
  - 2) psychologa – 355 h 43 min,
  - 3) pracownika socjalnego – 317 h 45 min,
  - 4) pielęgniarki pediatrycznej 170 h 21 min,
  - 5) dietetyka – 115 h 32 min,
  - 6) doradcy zawodowego – 53 h 41min.

3. Zadanie 3. Analiza efektów testowanego rozwiązania z uwzględnieniem opinii ekspertów merytorycznych oraz z uwzględnieniem wsparcia partnera ponadnarodowego.

13. Pomoc finansowa

13.1 Świadczenia podstawowe: zasiłek stały, okresowy i celowy

Dane poniżej nie obejmują wsparcia na rzecz osób bezdomnych – dane dotyczące świadczeń pieniężnych przyznawanych osobom bezdomnym znajdują się w rozdziale 26.14.

W celu zaspokojenia podstawowych potrzeb osób i rodzin MOPS udzielał wsparcia finansowego poprzez następujące świadczenia:

- 1) Zasiłek stały – wypłacono dla 3029 osób, na łączną kwotę 14 990 542,13 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 4949 zł. W 2018 r. zasiłki stałe były finansowane z budżetu państwa.
- 2) Zasiłek okresowy – wypłacono dla 5485 gospodarstw domowych, w których funkcjonowało 9 698 osób, na łączną kwotę 11 238 804,27 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 2049 zł. Zasiłek w wysokości do 50% różnicy pomiędzy kryterium dochodowym a dochodem osoby/rodziny jest finansowany z budżetu państwa (część obligatoryjna) – wydatkowano kwotę 7 450 464,42 zł. Pozostała część jest finansowana ze środków własnych gminy (część gminna) – wydatkowano kwotę 3 788 339,85 zł.
- 3) Składki na ubezpieczenie zdrowotne – opłacono składki dla 2699 osób, na łączną kwotę 1 300 370,47 zł; średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 482 zł. W 2018 r. zadanie to było finansowane w 100% z budżetu państwa.
- 4) Zasiłki celowe i celowe specjalne – w łącznej kwocie 6 395 157,51 zł, zasiłki wypłacono dla 6388 gospodarstw domowych. Średnia wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 1001 zł.
  - a) Zasiłki celowe – dla osób i rodzin, których dochód nie przekracza kryterium ustawowego, wypłacono m. in. przeznaczaniem na:
    - zakup leków dla 1704 gospodarstw domowych na łączną kwotę 559 896 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 329 zł,
    - opłaty mieszkaniowe (media) dla 1717 gospodarstw domowych na łączną kwotę 775 142 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 451 zł,
    - opłaty czynszowe dla 1056 gospodarstw domowych na łączną kwotę 798 592 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 756 zł,
    - zakup odzieży dla 905 gospodarstw domowych na łączną kwotę 140 694 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 155 zł,
    - zakup obuwia dla 798 gospodarstw domowych na łączną kwotę 92 331 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 116 zł.
    - ogrzewanie dla 599 gospodarstw domowych na łączną kwotę 476 881 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 796 zł,
    - zadłużenie czynszowe dla 9 gospodarstw domowych na łączną kwotę 21 399 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 2378 zł
    - zaspokojenie innych potrzeb dla 2171 gospodarstw domowych na łączną kwotę 467 836 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 215 zł.
  - b) Zasiłki celowe specjalne – wypłacono m. in. z przeznaczaniem na.:
    - zakup leków dla 1641 gospodarstw domowych na łączną kwotę 578 996 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 353 zł,
    - opłaty mieszkaniowe (media) dla 1 634 gospodarstw domowych na łączną kwotę 695 109 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 425 zł,
    - opłaty czynszowe dla 1 174 gospodarstw domowych na łączną kwotę 800 039 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 681 zł,
    - zakup odzieży dla 623 gospodarstw domowych na łączną kwotę 100 666 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 162 zł,
    - zakup obuwia dla 528 gospodarstw domowych na łączną kwotę 64 265 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 122 zł,
    - ogrzewanie dla 518 gospodarstw domowych na łączną kwotę 368 540 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 711 zł,

- zadłużenie czynszowe dla 25 gospodarstw domowych na łączną kwotę 74 806 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 2 992 zł,
- zaspokojenie innych potrzeb dla 1 783 gospodarstw domowych na łączną kwotę 440 503 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 247 zł.

MOPS udzielał też pomocy w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej (na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej). W 2018 r. powodem przyznania pomocy 28 rodzinom, na łączną kwotę 32 584 zł, były zdarzenia losowe, w tym: pożar, kradzież oraz inne sytuacje losowe.

13.2 Pomoc w zakresie dożywiania

13.2.1 Program osłonowy dotyczący udzielania mieszkańcom Krakowa pomocy w zakresie dożywiania

Ważnym elementem wsparcia finansowego osób i rodzin w środowisku lokalnym z uwagi na skalę jego realizacji jest program osłonowy dotyczący udzielania mieszkańcom Gminy Miejskiej Kraków pomocy w zakresie dożywiania. Uchwała nr XCV/1425/14 Rady Miasta Krakowa z dnia 15 stycznia 2014 r. w sprawie przyjęcia programu osłonowego powstała w oparciu o uchwałę Rady Ministrów w sprawie ustanowienia wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014–2020. W dniu 15 października 2018 r. Rada Ministrów podjęła Uchwałę w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023, który od 1 stycznia 2019 r. zastąpi dotychczas obowiązujący wieloletni program wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Uchwała Rady Ministrów dopuszcza udzielenie pomocy w formie posiłków oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku jeżeli dochód na osobę nie przekracza kwoty 150 % kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej tj. dla osoby samotnie gospodarującej 1051,50 zł, a w przypadku rodzin, kwoty 792 zł⁵.

Gmina Miejska Kraków, na podstawie Uchwały Rady Miasta Krakowa, zwiększyła dostępność do pomocy w formie posiłków poprzez podniesienie odpowiednio górnej granicy kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania wsparcia. Osoby i rodziny, których dochód lub dochód na osobę w rodzinie przekraczał 150%, a jednocześnie nie przekraczał 200% kryterium dochodowego, tj. odpowiednio kwoty 1402 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1056 zł dla osoby w rodzinie, pomoc w formie posiłku otrzymywały za odpłatnością w wysokości 25% kosztu posiłku. W przypadku dzieci i uczniów, korzystających ze zbiorowego żywienia w placówkach edukacyjnych, kryterium dochodowe uprawniające do nieodpłatnych posiłków zostało podniesione do 200% (tj. dla osoby samotnie gospodarującej 1402 zł, a dla osoby w rodzinie 1056 zł). Natomiast uczniowie, których dochód lub dochód na osobę w rodzinie był wyższy niż 200%, a nie przekroczył 250% kryterium (tj. dla osoby samotnie gospodarującej 1752,50 zł, a dla osoby w rodzinie 1320 zł) mogli zostać objęci pomocą w formie posiłku pod warunkiem zwrotu 50% kosztów świadczenia.

Ponadto na podstawie §8 uchwały RMK, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko, wyrażało chęć zjedzenia posiłku, dyrektor szkoły lub przedszkola mógł

⁵ Od 01.10.2018 r. zmianie uległa wysokość kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. W opisie podano wysokości kwot obowiązujące po zmianie kryterium. Kwoty kryterium dochodowego do dnia 30.09.2018 r. wynosiły odpowiednio dla osoby samotnie gospodarującej: 634 zł (100%), 951 zł (150%), 1268 zł (200%), 1585 zł (250%); dla osoby w rodzinie: 514 zł (100%), 771 zł (150%), 1028 zł (200%), 1285 zł (250%).

udzielić pomocy w formie posiłku, informując jednocześnie ośrodek pomocy społecznej, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ucznia lub dziecka, o udzieleniu pomocy. Pomoc przyznawana była bez konieczności ustalania sytuacji materialnej rodziny ucznia. W oparciu o §8 uchwały RMK pomoc w formie posiłku udzielano w 204 placówkach. Skorzystało z niej 891 uczniów. Koszt posiłków przyznanych na podstawie decyzji dyrektorów szkół wyniósł 642 090,20 zł.

W 2018 r. pomocą w formie posiłku objęto ogółem 7364 osoby na kwotę 8 168 387,04 zł, (z czego w planie finansowym Miejskiego Dziennego Domu Pomocy Społecznej ujęto 539 064,00 zł), natomiast pomocą w formie świadczenia pieniężnego na zakup żywności lub posiłku objęto 12 652 osoby na kwotę 14 341 816,07 zł.

13.2.2 Dystrybucja żywności w ramach Programu Żywnościowego dla osób najbardziej potrzebujących w Unii Europejskiej (FEAD)

W 2018 r. MOPS kontynuował współpracę z organizacjami pozarządowymi dystrybuującymi żywność w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD) tj. Bankiem Żywności, Polskim Komitetem Pomocy Społecznej i Caritas Archidiecezji Krakowskiej. MOPS, zgodnie z wytycznymi, kwalifikował osoby i rodziny do uzyskania pomocy biorąc pod uwagę posiadany przez nie dochód oraz ich sytuację osobistą. Pomoc żywnościowa w ramach FEAD w znaczący sposób przyczynia się do poszerzenia zakresu pomocy dla osób i rodzin znajdujących w trudnej sytuacji finansowej. Rodziny otrzymywały paczki żywnościowe, ponadto uczestniczyły w warsztatach kulinarno-żywnościowych oraz warsztatach dotyczących edukacji ekonomicznej.

W 2018 r. w okresie od stycznia do czerwca realizowany był Podprogram 2017 a następnie od sierpnia do grudnia – Podprogram 2018. Wydawanie żywności w ramach Podprogramu 2018 rozpoczęło się na przełomie października/listopada. Łącznie w 2018 r. podmioty przekazały osobom potrzebującym 1 891 643,51 kg żywności. Gmina Miejska Kraków na dofinansowanie realizacji zadania polegającego na redystrybucji żywności w 2018 r. przekazała 160 500 zł.

13.2.3 Pomoc w zakresie dożywiania poza programem osłonowym

Gospodarstwom domowym nieobjętym programem osłonowym w ramach dożywiania z powodu przekroczenia kryterium dochodowego oraz gospodarstwom objętym programem a wymagającym dodatkowego wsparcia, MOPS udzielał pomocy finansowej w formie zasiłku na zakup żywności lub posiłku poza programem osłonowym. W 2018 r. pomocą objęto 221 gospodarstw domowych na łączną kwotę 84 650 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 381 zł.

13.2.4 Zapewnienie posiłku osobom potrzebującym w ramach wspierania działalności charytatywnej

W ramach wsparcia realizacji zadania z zakresu działalności charytatywnej, polegającego na prowadzeniu kuchni w zasobach lokalowych Oferenta na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w 2018 r. Gmina dofinansowywała 5 kuchni wydających około 952 posiłków dziennie.

Pomoc w tym zakresie realizowały następujące podmioty:

- Fundacja Po Pierwsze Człowiek – realizacja zadania w lokalu przy ul. Woronicza 3b; w 2018 r. (od 1 kwietnia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r.) kuchnia wydała 26 476 posiłków;
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Miłosierdzia Bożego – realizacja zadania w lokalu przy Pl. Prezydenta Edwarda Raczyńskiego; w 2018 r. kuchnia wydała 14 192 posiłki;

- Zgromadzenie Braci Albertynów – realizacja zadania w lokalu przy ul. Skawińskiej 6; w 2018 r. kuchnia wydała 63 143 posiłki;
- Stowarzyszenie Przyjaciół im. Św. Brata Alberta – realizacja zadania w lokalu przy ul. Reformackiej 3; w 2018 r. kuchnia wydała 25 347 posiłków;
- Caritas Archidiecezji Krakowskiej – realizacja zadania w lokalu przy ul. Dietla 48; w 2018 r. kuchnia wydała 128 236 posiłków.

W 2018 r. liczba osób, które skorzystały z tego typu pomocy wyniosła 4 777, natomiast liczba wydanych posiłków wyniosła 257 394.

Łączna kwota dotacji wydatkowanej na realizację zadania w 2018 r. wyniosła 190 620 zł.

13.3 Lokalny Program Osłonowy dla osób, które poniosły zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych

W 2018 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Wydziałem ds. Jakości Powietrza Urzędu Miasta Krakowa kontynuował realizację Lokalnego Programu Osłonowego dla osób, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych. Pomoc w ramach Programu przyznawana jest począwszy od 1 stycznia 2014 r., początkowo w oparciu o przepisy uchwały NR XC/1354/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 20 listopada 2013 r., a następnie od dnia 14 sierpnia 2015 r. na podstawie uchwały NR XVIII/317/15 Rady Miasta Krakowa z dnia 24 czerwca 2015 r. przyjmującej Lokalny Program Osłonowy w nowym brzmieniu. Realizacja Programu stanowi także wypełnienie zadań wynikających z uchwały w sprawie kierunków działania dla Prezydenta Miasta Krakowa w celu poprawy stanu jakości powietrza (uchwała Nr LXXXIII/1274/13 Rady Miasta Krakowa z dnia 25 września 2013 r., z późn. zm., która przewiduje m.in. przygotowanie i realizację socjalnego pakietu osłonowego dla osób, które zakaz palenia węglem może dotknąć finansowo).

W ramach lokalnego programu osłonowego decyzją administracyjną przyznaje się świadczenie pieniężne w postaci zasiłku celowego, określające wysokość pomocy i sposób jej realizacji. Pomoc przyznawana jest na dany rok kalendarzowy. W trakcie postępowania administracyjnego ustala się sytuacje osoby i rodziny na podstawie wniosku i załączanych do niego, bądź pozyskiwanych w toku postępowania, dokumentów. Dopuszczalna jest kontrola w lokalu, dokonywana przez Wydział ds. Jakości Powietrza, celem ustalenia braku czynnych kotłowni i palenisk węglowych.

Jedną z przesłanek do uzyskania pomocy w ramach powyższego programu jest kryterium dochodowe, które w przypadku osoby samotnie gospodarującej nie może przekroczyć 500% kryterium dochodowego (o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej), a w przypadku rodziny 450% kryterium dochodowego (o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej). O pomoc mogą ubiegać się osoby i rodziny, które nie wcześniej niż przed dniem 14 września 2011 r. dokonały trwałej zmiany systemu ogrzewania, z ogrzewania opartego na paliwie stałym na ogrzewanie gazowe, elektryczne, olejowe (lekki olej opałowy), bądź polegające na podłączeniu do miejskiej sieci ciepłowniczej. Beneficjenci programu muszą wykazać zobowiązanie do regulowania opłat na rzecz dostawcy energii cieplnej służącej ogrzaniu lokalu oraz faktycznie zamieszkiwać w lokalu przed i po dokonaniu trwałej zmiany systemu ogrzewania.

W dniu 10 stycznia 2018 r. Rada Miasta Krakowa podjęła uchwałę NR XCII/2406/18 zmieniającą uchwałę Nr XVIII/317/15 w sprawie Lokalnego Programu Osłonowego dla osób, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu. Uchwała ta weszła w życie w dniu 6 lutego

2018 r., z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2018 r. Dzięki podjęciu uchwały zmodyfikowano sposób obliczania pomocy dla osób, których dochód na osobę bądź dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 200% kryterium dochodowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, polegający na uwzględnianiu w procesie ustalania wysokości pomocy powierzchni faktycznej lokalu (jednak nie większej niż 100 m²) bez ograniczeń wynikających z określonej uchwałą wielkości powierzchni normatywnej. Zmiana ta miała na celu urealnienie otrzymywanego wsparcia w przypadku najuboższych mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków.

W 2018 r. do MOPS wpłynęło 3012 wniosków o przyznanie pomocy w ramach Programu. Świadczenie wypłacono 2730 rodzinom na łączną kwotę 3 635 404 zł. Średnia wysokość rocznej pomocy dla jednego gospodarstwa domowego wyniosła 1332 zł.

W 2018 r. w ramach bieżących zadań ośrodka, pracownicy socjalni w ramach działań podejmowanych w środowisku, udzielali informacji dotyczących możliwości złożenia wniosku w ramach Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Krakowa, motywowali strony do podejmowania działań zmierzających do wymiany ogrzewania na proekologiczne oraz proponowali pomoc w przypadku występowania barier. Pracownicy socjalni we współpracy z Radami Dzielnic, kościołami, organizacjami samorządowymi, brali udział w różnego rodzaju wydarzeniach społecznych, piknikach, dożynkach, gdzie przygotowywane były odpowiednie stanowiska informacyjne, przeprowadzano także spotkania edukacyjne, propagowano dbałość o jakość powietrza. W akcję informacyjno – edukacyjną zaangażowany był również Dział Rewitalizacji MOPS w ramach prowadzonych działań skierowanych do społeczności lokalnych. Ponadto, we współpracy z Wydziałem ds. Jakości Powietrza, przeprowadzano również wspólne wizyty w środowisku pracowników socjalnych i pracowników Wydziału, mające na celu pomoc w dopełnieniu formalności związanych ze złożeniem wniosku w ramach PONE.

Realizacja Lokalnego Programu Osłonowego będzie kontynuowana w kolejnych latach (zgodnie z treścią obowiązującej uchwały Rady Miasta Krakowa realizacja Programu została przewidziana do 2022 r.).

Zapewnianie możliwości otrzymania wsparcia finansowego w ponoszeniu zwiększonych kosztów grzewczych związanych z trwałą zmianą systemu ogrzewania, wpisuje się w działania mające na celu poprawę stanu jakości powietrza na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

13.3.1 Pomoc w formie zasiłku celowego dla osób, które przeprowadzają trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym, na system proekologiczny.

Na terenie gminy obowiązuje Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Krakowa (PONE), który przewiduje możliwość otrzymania dotacji na przeprowadzenie trwałej zmiany systemu ogrzewania. Zgodnie z przepisami PONE, w 2018 r. dotacja wynosiła do 60 % kosztów kwalifikowanych inwestycji – nie pokrywała ona zatem w całości kosztów przeprowadzenia trwałej zmiany systemu ogrzewania. Dlatego też, celem wsparcia mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w pokryciu kosztów przeprowadzenia zmiany systemu ogrzewania, których nie są oni w stanie ponieść we własnym zakresie bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny, przewidziano możliwość przyznania świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej w formie zasiłku celowego z przeznaczeniem na dofinansowanie do trwałej zmiany systemu ogrzewania.

W dniu 28 marca 2018 r. Rada Miasta Krakowa podjęła uchwałę Nr XCVIII/2555/18 w sprawie przyjęcia programu osłonowego dla osób, które przeprowadzają trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na system proekologiczny (określającą ramy dla udzielanej pomocy) oraz uchwałę Nr XCVIII/2556/18 w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej w formie zasiłku celowego na przeprowadzenie trwałej zmiany systemu ogrzewania opartego

na paliwie stałym na system proekologiczny (umożliwiająca objęcie pomocą szerszej grupy osób, niż osoby uprawnione do zasiłku celowego zgodnie z ogólnymi zasadami określonymi w ustawie z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej).

Pomoc dla osób przeprowadzających trwałą zmianę systemu ogrzewania realizowana przez MOPS ma formę świadczenia pieniężnego – zasiłku celowego – i przyznawana jest w drodze decyzji administracyjnej na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, a zatem przyznana może być osobom i rodzinom, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, której nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Dlatego też, przyznanie pomocy uzależnione jest od podjęcia przez osobę starającą się o tę formę wsparcia, działań mających na celu skorzystanie z PONE. Ponadto, przesłanką przyznania pomocy jest legitymowanie się tytułem prawnym do nieruchomości oraz faktyczne zamieszkiwanie w lokalu, w którym ma nastąpić trwała zmiana systemu ogrzewania.

W 2018 r. świadczenie w formie zasiłku celowego dla osób, które przeprowadzają trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym, na system proekologiczny, wypłacono 32 rodzinom na łączną kwotę 145 196 zł. Średnia wysokość pomocy dla jednego gospodarstwa domowego wyniosła 4537 zł.

Udzielanie pomocy na tak określony cel jest zasadne, ze względu na konieczność przeprowadzenia przez mieszkańców trwałej zmiany systemu ogrzewania, w świetle przepisów uchwały NR XVIII/243/16 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 15 stycznia 2016 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze Gminy Miejskiej Kraków ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, która to uchwała wejdzie w życie dnia 1 września 2019 r.

13.4 Wsparcie rodzin romskich w ramach realizowanego zadania „Edukacja przedszkolna krakowskich uczniów romskich 2017 roku”

W 2018 r. realizowane było zadanie pn. „Edukacja przedszkolna krakowskich dzieci romskich w 2018 r.”. W ramach zadania w 2018 r. pomocą zostało objętych 23 dzieci pochodzących z rodzin romskich zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków. Zadanie polegało na wspieraniu i promowaniu edukacji wczesnoszkolnej dzieci romskich poprzez m.in. udzielenie rodzinom romskim pomocy polegającej na dofinansowaniu zajęć edukacji przedszkolnej, w tym pokrywania wydatków związanych z opłatami jednorazowymi, mediami i posiłkami. Rodziny romskie, ubiegające się o pomoc w MOPS, otrzymały wsparcie finansowe na pokrycie wydatków związanych z uczęszczaniem dzieci do przedszkoli i do klas „0” szkół podstawowych. Na realizację zadania przeznaczono łączną kwotę w wysokości 31 000,00 zł, w tym z dotacji 10 000 zł.

14. Pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów

Pomoc materialna jest udzielana uczniom w celu zmniejszenia różnic w dostępie do edukacji, umożliwienia pokonywania barier dostępu do edukacji wynikających z trudnej sytuacji materialnej ucznia, a także wspierania edukacji uczniów zdolnych. W 2018 r. na podstawie ustawy o systemie oświaty oraz Uchwały nr LVIII/1238/16 Rady Miasta Krakowa z dnia 23 listopada 2016 r. w sprawie regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków, MOPS realizował zadania polegające na przyznawaniu uczniom pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendiów szkolnych oraz zasiłków szkolnych.

14.1 Stypendia szkolne

O stypendium szkolne w Gminie Miejskiej Kraków może ubiegać się uczeń, jeżeli spełnia łącznie poniższe warunki:

- miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia nie jest większa niż kwota, o której mowa w art. 8 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- jego miejscem zamieszkania jest Gmina Miejska Kraków.

Stypendium szkolne może być udzielane uczniom w formie:

- całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów udziału w zajęciach edukacyjnych, w tym wyrównawczych, wykraczających poza zajęcia realizowane w szkole w ramach planu nauczania, a także udziału w zajęciach edukacyjnych realizowanych poza szkołą,
- pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, w tym w m.in. zakupu podręczników,
- całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów związanych z pobieraniem nauki poza miejscem zamieszkania,
- świadczenia pieniężnego, jeżeli organ przyznający stypendium uzna, że udzielenie stypendium w formach wymienionych powyżej nie jest możliwe lub celowe.

Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia, wynikająca z art. 8 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie mogła być wyższa niż:

- 514 zł do września 2018 r.,
- 528 zł od października 2018 r.

Stypendium szkolne wypłacane było w terminach: do dnia 30 czerwca – za okres od stycznia do czerwca 2018 r. oraz do dnia 31 grudnia – za okres od września do grudnia 2018 r.

W roku szkolnym 2017/2018 rozpatrzono 1 547 wniosków o przyznanie świadczenia. Na ich podstawie w okresie od stycznia do czerwca 2018 r. z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 1 019 uczniów, w tym:

- 654 uczniów szkół podstawowych,
- 148 uczniów gimnazjów,
- 215 uczniów szkół ponadgimnazjalnych,
- 2 uczniów szkoły innego typu.

W roku szkolnym 2018/2019 rozpatrzono 1 212 wniosków o przyznanie świadczenia. W okresie od września do grudnia 2018 r. z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 1 073 uczniów, w tym:

- 783 uczniów szkół podstawowych,
- 66 uczniów gimnazjów,
- 223 uczniów szkół ponadgimnazjalnych,
- 1 uczeń szkoły innego typu.

Na wypłatę stypendiów szkolnych w 2018 r. przeznaczono kwotę 1 603 849,69 zł, w tym 316 000,00 zł ze środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

14.2 Zasiłek szkolny

Zasiłek szkolny może być przyznany uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego, tj. zdarzenia nagłego, nieprzewidywalnego, niezależnego od wnioskodawcy, które wywoła przynajmniej przejściową trudną sytuację materialną rodziny ucznia. O zasiłek szkolny można ubiegać się w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od wystąpienia zdarzenia losowego uzasadniającego przyznanie świadczenia. Zasiłek szkolny może być przyznany w formie świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków

związanych z procesem edukacyjnym lub w formie pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym, raz lub kilka razy w roku, niezależnie od otrzymywanego stypendium szkolnego.

W 2018 r. do MOPS wpłynęło 58 wniosków o przyznanie zasiłku szkolnego, natomiast przyznano i wypłacono 55 zasiłków szkolnych, w tym:

- 38 zasiłków dla uczniów szkół podstawowych,
- 5 zasiłków dla uczniów gimnazjów,
- 12 zasiłków dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

W 2018 r. na wypłatę zasiłków szkolnych przeznaczono kwotę 34 100 zł, z czego 20 460,00 zł ze środków własnych Gminy Miejskiej Kraków.

14.3 Rządowy program pomocy uczniom w 2018 roku „Wyprawka szkolna”

W ramach Rządowego programu pomocy uczniom w 2018 r. – „Wyprawka szkolna” – udzielano pomocy w formie dofinansowania zakupu podręczników do kształcenia ogólnego, w tym do kształcenia specjalnego lub do kształcenia w zawodach wyłącznie dla uczniów niepełnosprawnych, którzy posiadali orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego i uczęszczali w roku szkolnym 2018/2019 do szkół ponadgimnazjalnych. Ponadto z dofinansowania do zakupu materiałów edukacyjnych mogli skorzystać uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, uczęszczający do szkół ponadgimnazjalnych, a także do klas III szkoły podstawowej.

Wnioski o przyznanie pomocy na zakup podręczników składane były w szkołach przez rodziców lub opiekunów prawnych ucznia. Po weryfikacji wniosków, Dyrektorzy szkół przekazali do MOPS listy uczniów zakwalifikowanych do objęcia pomocą w ramach programu. Na podstawie w/w list MOPS przekazał środki finansowe szkołom z przeznaczeniem na wypłatę świadczeń. W przypadku szkół prowadzonych przez inne podmioty niż GMK wypłaty pomocy dokonywał, na podstawie posiadanego pełnomocnictwa PMK, bezpośrednio MOPS. Wyprawkę szkolną wypłacano do wysokości przedstawionych dokumentów potwierdzających poniesione wydatki za zakup podręczników/ materiałów edukacyjnych, biorąc pod uwagę kwoty pomocy dla poszczególnych grup uczniów. Kwota wyprawki szkolnej wahała się od 175 zł do 445 zł i była uzależniona od typu niepełnosprawności występującej u ucznia oraz rodzaju szkoły, do której uczęszczał.

Pomoc w ramach programu przyznano łącznie dla 547 uczniów uczęszczających do 45 szkół, w łącznej wysokości 132 867,94 zł.

15. Kierowanie do sądów wniosków o stwierdzenie potrzeby umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym osób chorujących psychicznie bez ich zgody

Na podstawie ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie kieruje do sądu wnioski o przyjęcie bez zgody do szpitala psychiatrycznego osób chorych psychicznie, których zachowanie wskazuje, że brak leczenia szpitalnego spowoduje znaczne pogorszenie ich stanu zdrowia psychicznego lub które są niezdolne do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a uzasadnione jest przewidywanie, że leczenie w szpitalu psychiatrycznym przyniesie poprawę ich stanu zdrowia.

Wszczęcie postępowań sądowych poprzedzone jest działaniami Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie polegającymi na ustaleniu sytuacji osoby, która ma zostać umieszczona w szpitalu psychiatrycznym bez zgody oraz uzyskaniu stosownego zaświadczenia lekarza psychiatry.

W 2018 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie skierował do sądu opiekuńczego 37 wniosków o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego osób chorujących psychicznie bez ich zgody. Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Małopolskiego przekazano do realizacji 13 postanowień o skierowaniu uczestnika na leczenie psychiatryczne bez zgody.

16. Zadania dzielnic

W 2018 r. Filie MOPS współpracowały z Radami Dzielnic I, II III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI, XIII, XIV, XV, XVI, XVII i XVIII Krakowa realizując zadania odpowiadające na potrzeby ich mieszkańców. Działania podejmowane w ramach tych zadań miały różny charakter:

- dofinansowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z najuboższych rodzin,
- dofinansowanie do zakupu przyborów i podręczników szkolnych dla dzieci z najuboższych rodzin,
- udzielenie pomocy na zakup opału,
- dofinansowanie zakupu leków dla osób starszych i niepełnosprawnych.

W 2018 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizując ww. zadania adresowane do mieszkańców poszczególnych dzielnic Krakowa wykorzystał kwotę w wysokości 362 114,28 zł.

W ramach realizacji zadań dzielnic MOPS w Krakowie przeprowadził również postępowania konkursowe na wsparcie realizacji zadań skierowanych do osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji oraz starszych i niepełnosprawnych – z terenu Dzielnic VIII, IX, X, XI i XV na łączną kwotę 41 000 zł.

W wyniku przeprowadzonych otwartych konkursów ofert Gmina Miejska Kraków zleciła realizację następujących zadań:

1. Krakowski Związek Emerytów, Rencistów i Osób Niepełnosprawnych z siedzibą w Krakowie, os. Tysiąclecia 42 realizował zadanie z zakresu działalności charytatywnej pn. „Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego: pomoc rzeczowa dla osób z terenu Mistrzejowic”.
2. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 realizował zadanie z zakresu działalności charytatywnej pn. „Pomoc rzeczowa dla inwalidów, emerytów i rencistów zrzeszonych w kołach na terenie Dz. VIII”.
3. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 realizował zadanie z zakresu działalności charytatywnej pn. „Pomoc rzeczowa dla osób zrzeszonych w Kołach Emerytów i Rencistów na terenie Dzielnic IX”.
4. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 realizował zadanie z zakresu działalności charytatywnej pn. „Pomoc rzeczowa dla osób zrzeszonych w Kołach Emerytów i Rencistów na terenie Dzielnic XI”.
5. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą Kraków Podgórze, ul. Józefińska 14 realizował zadanie z zakresu działalności charytatywnej pn. „Zakup bonów lub paczek żywnościowych dla emerytów i rencistów z osiedla Wróblowice, Opatkowice, Swoszowice, Jugowice i Zbydniowice”.

W ramach zadań Dzielnic Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizował 3 zadania w ramach Budżetu Obywatelskiego: „Dzielnicowe Centrum Pomocy Osobom Niepełnosprawnym i Starszym”, „Warsztaty Bębniarskie” oraz projekt pn. „Chcę zostać poliglotą” (szerzej zob. rozdział nr 30).

Ponadto środki w ramach Zadań Dzielnic wydatkowano w roku 2018 na realizację projektów socjalnych (*szerzej zob. podrozdział nr 2.4*).

17. Akcje socjalne, współpraca z firmami i innymi podmiotami

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie w celu rozszerzenia zakresu udzielanej pomocy dla rodzin korzystających ze wsparcia MOPS, podejmował następujące akcje:

Szkolne wyprawki oraz mikołajkowe upominki od Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Krakowie

30 sierpnia 2019 r. 40 dzieci z krakowskich rodzin zastępczych otrzymało w prezencie wyprawki szkolne. W plecakach znalazły się materiały piśmiennicze i przybory plastyczne, pojemniki na śniadanie, worki na pantofle, a także drobne gadzety od przedsiębiorstwa, wraz ze słodkimi firmowymi krówkami.

8 grudnia 2019 r. 60 mikołajkowych prezentów zostało wręczonych dzieciom w wieku 5–11 lat z krakowskich rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Organizacja spotkania mikołajkowego we współpracy z pracownikami Firmy APTIV

Inicjatywa zorganizowania spotkania oraz przygotowania paczek dla dzieci została podjęta przez pracowników Firmy APTIV. Spotkanie odbyło się 17 grudnia 2018 r. w sali gimnastycznej Szkoły Podstawowej nr 88 w Krakowie, os. Szklane Domy 2. Prezenty trafiły do 150 dzieci z rodzin korzystających z pomocy MOPS. W paczkach, zgodnie z przekazanymi przez MOPS propozycjami, znalazły się m.in.: zabawki, przybory szkolne, gry i słodycze.

Paczki od pracowników Centrum Bankowości Korporacyjnej Santander Bank

Pracownicy Centrum Bankowości Korporacyjnej Santander Bank przygotowali po raz kolejny świąteczne paczki. Tym razem prezentami zostało obdarowanych 10 dzieci z rodzin korzystających ze wsparcia Filii nr 6 MOPS oraz 10 osób starszych i niepełnosprawnych. Dzieci, które zostały wytypowane przez pracowników socjalnych, otrzymały wymarzone zabawki, o które poprosiły w listach do św. Mikołaja. W dniach 18 i 19 grudnia 2018 r. paczki zostały doręczone przez przedstawicieli darczyńców.

Paczki żywnościowe dla rodzin wielodzietnych i niepełnych od przedstawicieli Polskiego Stowarzyszenia Obrońców Życia Człowieka

W ramach projektu pn. „Wszystkiego Dobrego”, w dniach od 18 do 20 grudnia 2018 r., 40 rodzin wielodzietnych oraz niepełnych korzystających ze wsparcia Filii nr 1, 3, 4 oraz PAL „Na Skarpie” otrzymało paczki żywnościowe. Pomoc została przekazana rodzinom przez Polskie Stowarzyszenie Obrońców Życia Człowieka.

Kolonie dla dzieci z rodzin objętych wsparciem MOPS

W 2018 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wytypował 138 dzieci, które wzięły udział w wypoczynku letnim finansowanym przez Małopolskie Kuratorium Oświaty. Wskazane dzieci wyjechały na dwutygodniowe kolonie do Muszyny.

Współpraca z PCK w ramach projektu „100% korzyści”

Polski Czerwony Krzyż we współpracy z Miejskim Przedsiębiorstwem Oczyszczania Sp. z o.o. realizował pilotażowy program odbioru i zagospodarowania tekstyliów „100% korzyści”. W ramach ww. programu, zgodnie z porozumieniem zawartym pomiędzy Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej a Polskim Czerwonym Krzyżem, pozyskane rzeczy były

nieodpłatnie przekazywane na rzecz osób objętych wsparciem MOPS. W 2018 r. MOPS wydał 385 skierowań po odzież do PCK.

Współpraca z Capella Cracoviensis

W ramach współpracy osoby objęte pomocą MOPS miały możliwość udziału nieodpłatnego lub zakupu biletów ze zniżką na wybrane koncerty, w tym w ramach cyklu koncertów w krakowskich kościołach, festiwalu Opera Rara oraz w ramach innych projektów realizowanych przez Capellę Cracoviensis.

18. Prowadzenie postępowań w sprawach ustalenia prawa do świadczeń z opieki zdrowotnej

Wobec osób, które nie są objęte powszechnym, obowiązkowym i dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym, a wymagały pomocy medycznej, MOPS w Krakowie przeprowadził w 2018 r. 2 620 postępowań w sprawie ustalenia prawa do świadczeń z opieki zdrowotnej. Uprawnienie do tego świadczenia mają osoby, które spełniają kryterium dochodowe, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej. Decyzje w tych sprawach, na podstawie materiału zgromadzonego przez MOPS, wydawane były przez Wydział Spraw Społecznych UMK.

19. Kierowanie wniosków o podjęcie działań w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie i prokuratur rejonowych

MOPS w 2018 r. skierował do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie oraz do prokuratur rejonowych 225 wniosków o podjęcie działań w celu wszczęcia w sądzie postępowań o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

20. Kandydaci na kuratorów osób częściowo ubezwłasnowolnionych oraz opiekunów prawnych osób ubezwłasnowolnionych całkowicie

W 2018 r. do MOPS wpłynęło 17 wniosków sądów opiekuńczych o wskazanie kandydata na opiekuna prawnego osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej lub kuratora osoby częściowo ubezwłasnowolnionej. Obowiązek wskazania kandydata przez MOPS wynika z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Wskazano łącznie 17 kandydatów na opiekunów prawnych i kuratorów, w tym 9 kandydatów na opiekunów prawnych.

Ponadto MOPS, na wniosek sądów opiekuńczych, wydawał opinie o osobach będących kandydatami na opiekunów prawnych lub kuratorów. W roku 2018 wydano 13 takich opinii.

20.1 Wypłacanie wynagrodzenia dla opiekunów prawnych dla osób całkowicie ubezwłasnowolnionych

W 2018 r. MOPS wypłacił 38 opiekunom 609 świadczeń za sprawowanie opieki na kwotę ogółem 219 015,52 zł, w tym:

- wynagrodzenie za sprawowanie opieki przyznane opiekunom osób całkowicie ubezwłasnowolnionych – 34 osoby, liczba świadczeń 577, kwota wydatkowana 207 735,00 zł – finansowanie z dotacji przekazanej przez Małopolski Urząd Wojewódzki,
- wynagrodzenia za sprawowanie opieki przyznane kuratorom osób częściowo ubezwłasnowolnionym, na które MUW nie przekazał dotacji, w związku z powyższym wynagrodzenia zostały wypłacone ze środków własnych Gminy – 5 osób, liczba świadczeń 32, kwota wydatkowana 11 280,52 zł.

Średni koszt świadczenia wyniósł 359,63 zł. Wysokość wynagrodzenia ustala Sąd.

21. Kierowanie do prokuratury wniosków o wszczęcie w sądzie opiekuńczym postępowań o ubezwłasnowolnienie

Osoba, która ukończyła lat trzynaście, może zostać ubezwłasnowolniona całkowicie, jeżeli wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, nie jest w stanie kierować swoim postępowaniem.

Osoba pełnoletnia może zostać ubezwłasnowolniona częściowo z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, w szczególności pijaństwa lub narkomanii, jeżeli stan tej osoby nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, lecz potrzebna jest pomoc do prowadzenia jej spraw.

Wniosek o ubezwłasnowolnienie może zostać złożony w sądzie przez członków rodziny osoby wymagającej ubezwłasnowolnienia lub przez prokuratora.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, kierując się dobrem osób, które ze względu na swój stan psychiczny nie są w stanie pokierować swoim postępowaniem lub wymagają pomocy w prowadzeniu swoich spraw, podejmuje działania w celu złożenia przez uprawnionych członków rodziny wniosków o ubezwłasnowolnienie. W przypadku, kiedy osoba nie ma rodziny lub rodzina z różnych przyczyn nie składa wniosku o ubezwłasnowolnienie w sądzie, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie informuje prokuraturę o konieczności podjęcia działań mających na celu złożenie wniosku o ubezwłasnowolnienie w sądzie.

W 2018 r. złożono w prokuraturze 12 takich wniosków.

22. Sprawienie pogrzebu na koszt Gminy Miejskiej Kraków

MOPS organizuje sprawienie pogrzebu osoby zmarłej na terenie Gminy Miejskiej Kraków w sytuacji, gdy brak jest najbliższej rodziny osoby zmarłej lub jeżeli rodzina zmarłego nie ma możliwości zorganizowania pochówku we własnym zakresie.

W 2018 r. MOPS zrealizował 137 pogrzebów na kwotę 342 184,00 zł.

62 pogrzeby dotyczyły osób bezdomnych na łączną kwotę 163 831,00 zł.

Z tytułu zwrotów wydatków poniesionych na sprawienie pogrzebu MOPS pozyskał w 2018 r. dochody w kwocie 196 176,58 zł, które zostały przekazane na rachunek dochodów własnych Gminy.

MOPS koordynuje także prace związane z utrzymaniem około 1000 grobów osób pochowanych przez Gminę Miejską Kraków. W 2018 r. na cmentarzu Batowice pod nadzorem i przy wsparciu pracownika MOPS KIS pracę wykonywały średniomiesięcznie trzy osoby w ramach prac społecznie użytecznych.

Rozdział III: Pomoc specjalistyczna

23. Piecza zastępcza

23.1 Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w GMK na lata 2016 – 2018

Zgodnie z art. 180 pkt ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednym z zadań powiatu jest opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

W roku 2016 opracowany został Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Gminie Miejskiej Kraków na lata 2016 – 2018, który Rada Miasta Krakowa przyjęła uchwałą Nr LII/979/16 z dnia 14 września 2016 r. Program wyznacza następujące kierunki działań, w zakresie rozwoju systemu pieczy zastępczej funkcjonującego na terenie Gminy Miejskiej Kraków:

- rozwój rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Gminy Miejskiej Kraków poprzez zapewnienie warunków sprzyjających tworzeniu oraz funkcjonowaniu nowych rodzinnych form pieczy zastępczej i rodzin pomocowych;
- rozwój rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Gminy Miejskiej Kraków poprzez wzmacnianie kompetencji wychowawczych osób sprawujących pieczę;
- wzmacnianie rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- zapewnienie opieki dzieciom w formach pieczy instytucjonalnej dostosowanych do ich potrzeb poprzez standaryzację placówek opiekuńczo – wychowawczych zgodnie z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz dostosowanie placówek do potrzeb dzieci umieszczanych;
- życiowe usamodzielnienie osób opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka i placówki opiekuńczo–wychowawcze oraz ich integracja ze środowiskiem.

(Szczegółowe informacje na temat realizacji celów ujętych w Programie znajdują się w Sprawozdaniu z realizacji Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej, które stanowi Załącznik nr 1 do Sprawozdania).

23.2 Rodzinna piecza zastępcza

23.2.1 Organizowanie rodzinnej pieczy zastępczej

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. Na terenie Gminy Miejskiej Kraków zadania te realizuje MOPS.

W 2018 r. 32 pracowników MOPS realizowało zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, mające na celu zapewnienie warunków sprzyjających funkcjonowaniu istniejących i tworzeniu nowych rodzin zastępczych.

W roku 2018 w zakresie organizacji rodzinnej pieczy zastępczej zrealizowano następujące działania:

Prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Informacje dotyczące poszukiwania kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej, materiały prasowe i filmowe prezentujące sylwetki osób sprawujących pieczę były

prezentowane za pośrednictwem strony internetowej MOPS oraz lokalnych i ogólnopolskich mediów. W trybie ciągłym prowadzona była promocja idei rodzicielstwa zastępczego poprzez publikację materiałów w środkach masowego przekazu – internet, prasa, radio, telewizja (TVN – Dzień Dobry TVN, TVP Kraków – Kronika Krakowska, TVP info, TVP2, Telewizja miejska Kraków.pl, Dziennik Polski – Gazeta Krakowska, Głos – Tygodnik Nowohucki, Polskie Radio Program 1, Radio Kraków, Radio TOK FM, krakow.pl, telewizja.krakow.pl, youtube). We wrześniu 2018 r. w komunikacji miejskiej prezentowana była informacja o rodzicielstwie zastępczym. W 2018 roku rozpowszechniono 1310 ulotek informacyjnych, promujących rodzicielstwo zastępcze. Akcje informacyjno–promocyjne prowadzono podczas imprez organizowanych w przestrzeni miejskiej, takich jak: Tradycyjne Święto Rękawki, Święto Rodziny Krakowskiej. Podjęto współpracę z Kurią Metropolitarną w Krakowie. Podczas Konferencji Delegatów Duszpasterstw, zachęcano do propagowania idei pieczy zastępczej w duszpasterstwach oraz w środowiskach zawodowych, rodzinnych i sąsiedzkich uczestników spotkania.

Zorganizowano obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka wzięły udział w trzydniowym wyjeździe integracyjno – szkoleniowym. Niezawodowe i spokrewnione rodziny zastępcze spotkały się i wspólnie świętowały na terenie Centrum Młodzieży im. dr H. Jordana.

W dniu 11 czerwca 2018 r. w Urzędzie Miasta Krakowa odbyła się uroczystość nadania odznaczeń Honoris Gratia 4 zawodowym rodzinom zastępczym (7 osobom). Również przy tej okazji za pośrednictwem mediów promowano rodzicielstwo zastępcze.

Ponadto prowadzono działania mające na celu integrację środowiska krakowskich rodzin zastępczych między innymi poprzez: spotkania świąteczne oraz imprezę mikołajkową, w których łącznie wzięło udział 489 osób.

W 2018 r. pracownicy MOPS przeprowadzili 79 rozmów osobistych i telefonicznych z osobami zainteresowanymi sprawowaniem rodzinnej pieczy zastępczej. 30 osób tj. 18 rodzin spełniło podstawowe warunki oraz zaprezentowało właściwą motywację i predyspozycje do sprawowania pieczy zastępczej jako niezawodowa lub zawodowa rodzina zastępcza. Osoby te uczestniczyły w szkoleniach dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej prowadzonych przez MOPS.

W 2018 roku utworzono 13 rodzin zastępczych niezawodowych, sprawujących opiekę nad 16 dziećmi, 3 rodziny zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego zapewniające opiekę czwórce dzieci oraz 2 rodziny zastępcze specjalistyczne dla 2 dzieci.

Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, przeprowadzanie badań psychologiczno–pedagogicznych oraz prowadzenie szkoleń dla kandydatów

Pracownicy MOPS, w oparciu o autorski program, przeprowadzili w roku 2018 dwa cykle szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze. Zrealizowano 205 godzin szkoleń. Przeprowadzono łącznie 71 postępowań kwalifikacyjnych dla kandydatów do sprawowania funkcji rodziny zastępczej. W toku postępowań odbyło się 146 wizyt w miejscu zamieszkania kandydatów, 48 spotkań z osobami mającymi istotny wpływ na ocenę predyspozycji kandydatów do sprawowania pieczy i prognozę funkcjonowania rodziny zastępczej, w 122 przypadkach zasięgnięto opinii o kandydatach w instytucjach istotnych z punktu widzenia procesu kwalifikacji (m.in. szkoła, przedszkole, policja), sporządzono 71 opinii psychologicznych o predyspozycjach i motywacji kandydatów do sprawowania pieczy, przeprowadzono 114 testów psychologiczno–pedagogicznych, odbyło się 45 zespołów kwalifikacyjnych.

Zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji

W 2018 roku łącznie przeprowadzono 187 godzin szkoleń, w których uczestniczyły 193 osoby. Przeprowadzono 2 cykle szkoleń dla nowo ustanowionych rodzin zastępczych spokrewnionych. Szkolenie, które miało formę wykładów, warsztatów, pracy w małych grupach, pracy indywidualnej, obejmowało m.in. psychologiczne aspekty związane z funkcjonowaniem dziecka przebywającego w pieczy, zagadnienia prawne, zadania, obowiązki i funkcje rodziny zastępczej. Rodziny uzyskały szczegółowe informacje dotyczące możliwości korzystania z pomocy, poradnictwa, wsparcia. Przeprowadzono również jeden cykl szkolenia „Szkoła dla rodziców i wychowawców”.

Rodziny zastępcze uczestniczyły w 8 szkoleniach skierowanych odrębnie do zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, niezawodowych i spokrewnionych rodzin zastępczych, rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi oraz rodzeństw pełniących funkcje rodziców zastępczych.

Podczas szkoleń rodziny posiadały wiedzę z zakresu żywienia niemowląt i dzieci, rozwoju i stymulacji mowy u dzieci i niemowląt, rehabilitacji niemowląt, zabaw stymulujących rozwój dziecka, wychowywania dziecka niepełnosprawnego, okresu adolescencji, wzmacniania u dziecka poczucia własnej wartości, pomocy dziecku w odniesieniu sukcesu oraz nabyły umiejętności podnoszące kompetencje wychowawcze.

W 2018 r. zapewniono rodzinom zastępczym możliwość skorzystania z superwizji mającej na celu wzrost kompetencji opiekunów, poprawę jakości ich pracy, przepracowanie sytuacji trudnych i kryzysowych, wzmocnienie motywacji do dalszej pracy. Zorganizowano 18 spotkań w 3 grupach superwizyjnych. Łącznie zrealizowano 54 godziny superwizji. Dodatkowo rodziny brały udział w superwizji indywidualnej. Podczas 13 spotkań zrealizowano 20 godzin konsultacji indywidualnych.

Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych

Wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej było objętych 318 rodzin zastępczych, wobec pozostałych 152 rodzin zadania koordynatora realizowali inni pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze w roku 2018 miały możliwość uczestniczenia w 19 spotkaniach 3 grup wsparcia: dla spokrewnionych rodzin zastępczych, dla zawodowych rodzin zastępczych oraz dla rodzin opiekujących się dzieckiem niepełnosprawnym. Z tego rodzaju wsparcia skorzystało 20 zawodowych rodzin zastępczych, 31 rodzin niezawodowych i spokrewnionych, w tym 9 rodzin wychowujących niepełnosprawne dziecko.

W celu umożliwienia zawodowym rodzinom zastępczym skorzystania z wypoczynku, na czas niesprawowania opieki piecza nad dziećmi została zapewniona przez 25 rodzin pomocowych. Dwie osoby zatrudniono do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Udzielono rodzinom zastępczym pomocy we współpracy z rodziną biologiczną dziecka, poprzez zapewnienie miejsca i zorganizowanie 840 kontaktów dzieci z rodzicami. W 237 kontaktach towarzyszyli koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej lub psycholog.

Współpraca ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi

Pracownicy MOPS uczestniczyli w 177 rozprawach sądowych dotyczących sytuacji dzieci oraz skierowali 1323 pisma oraz opinie do sądów rodzinnych w sprawie dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Ponadto zwołano 746 posiedzeń do spraw oceny sytuacji dziecka złożonych z pracowników MOPS i innych instytucji zaangażowanych w pomoc dzieciom przebywającym w rodzinnej pieczy zastępczej oraz przeprowadzono 1926 konsultacji ze specjalistami (pedagodzy i wychowawcy szkolni, psychologowie, lekarze, pracownicy socjalni, asystenci rodziny, kuratorzy sądowi). Pracownicy MOPS współpracowali z sądem biorąc udział w 45 przejęciach opieki nad dziećmi, które zostały umieszczone w zawodowych rodzinach zastępczych. Współdziałało z różnymi podmiotami w celu organizacji dodatkowego wsparcia dla rodzin zastępczych z Fundacją „Znaczenie” w realizacji projektu dla młodzieży „Szkoła usamodzielnienia”, Fundacją „Życie lepsze niż dobre” w sprawie wolontariatu, Fundacją Jacka i Piotra Michalskich w zakresie szkoleń dla rodzin zastępczych, Fundacją Prometeusz Pro Publico Bono poprzez udział rodzin w balu charytatywnym.

Ponadto dzieci z rodzin zastępczych otrzymały tornistry wraz z pełnym wyposażeniem szkolnym ufundowane przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji (*szerzej zob. rozdział 17*).

Prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, zapewnianie badań psychologicznych rodzinom zastępczym oraz szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne rodziców dzieci objętych pieczą

Indywidualnym poradnictwem psychologicznym objęto 233 rodziny zastępcze oraz 230 dzieci umieszczonych w tych rodzinach. Łącznie rodzinom zastępczym udzielono 1309 indywidualnych porad psychologicznych, w tym 731 porad dla dorosłych, 521 porad dla dzieci oraz 57 dla pełnoletnich wychowanków pozostających w rodzinach zastępczych. Do ośrodków poradnictwa i terapii skierowano 24 osoby z rodzin zastępczych.

Psychologowie zatrudnieni w MOPS we współpracy z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej prowadzili grupę psychoedukacyjną z elementami Treningu Zastępowania Agresji dla nastolatków przebywających w rodzinach zastępczych. W okresie ferii zimowych i wakacji zorganizowano warsztaty psychoedukacyjne. Łącznie w zajęciach wzięło udział 26 dzieci.

Rodziny biologiczne dzieci przebywających w rodzinach zastępczych skorzystały z 110 indywidualnych porad psychologicznych. Ponadto brały udział w warsztatach „Szkoła dla rodziców i wychowawców”.

Psychologowie zatrudnieni w MOPS zapewnili rodzinom badania psychologiczne – przeprowadzili 164 testy psychologiczne dla osób sprawujących pieczę.

Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą

Z porad prawnych w zakresie prawa rodzinnego i lokalowego zapewnionych przez MOPS skorzystało 11 rodzin zastępczych. 36 rodzin skorzystało z poradnictwa prawnego w ramach Programu Aktywności Lokalnej skierowanego do rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych z terenu Gminy Miejskiej Kraków (*szerzej zob. podrozdział nr 2.2.1.2*).

Dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz przygotowanie planów pomocy dziecku

W 2018 r. zwołano 746 posiedzeń ds. oceny sytuacji dziecka, sporządzono dla sądu rodzinnego 836 opinii o sytuacji dzieci w rodzinach zastępczych. Opracowanych zostało 785 planów pomocy oraz modyfikacji planów pomocy dzieciom umieszczonym w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Ponadto w roku 2018 dokonano 181 ocen rodzin zastępczych pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonej funkcji i jakości wykonywanej pracy.

Ocenę funkcjonowania dzieci w rodzinach zastępczych opierano m.in. na informacjach zbieranych podczas wizyt w miejscu zamieszkania rodzin zastępczych. W 2018 r. przeprowadzono 4477 takich wizyt oraz 1073 wizyt u innych osób lub w instytucjach (u rodziców biologicznych lub innych członków rodziny, kuratorów sądowych, w szkołach, w przychodniach i szpitalach w celu rozeznania sytuacji dzieci lub podjęcia interwencji w ich sprawach).

Zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego oraz zapewnienie dzieciom dostępu do pomocy reedukacyjnej i rehabilitacyjnej

Rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe korzystały z zapewnionych w ramach Programu Aktywności Lokalnej (*szerzej zob. podrozdział nr 2.2.1.2*) indywidualnych porad: prawnika (42 godziny), logopedy (121,5 godzin), dietetyka (56 godzin), brały udział w zajęciach grupowych z podstaw komunikacji w języku angielskim (62 godziny). Dzieciom z rodzin zastępczych udzielono indywidualnej pomocy w nauce i odrabianiu prac domowych (780 godzin). Ponadto dzieci miały możliwość udziału w zajęciach rozwijających talenty oraz zainteresowania, między innymi w jeździe konnej (137,5 godziny), nauce pływania (232 godziny), nauce gry na gitarze (81 godzin), robotyce, nauce rysunku oraz języka angielskiego (218 godzin).

W okresie ferii i wakacji zrealizowano tygodniowe cykle zajęć o charakterze integracyjnym, rekreacyjnym, kulturalnym i sportowym. Rodziny uczestniczyły w 12 wyjściach do obiektów kulturalnych i sportowych znajdujących się na terenie Krakowa, brały udział w dwóch całodziennych wyjazdach integracyjno – edukacyjnych, warsztatach przedświątecznych oraz innych zajęciach integracyjnych.

Ponadto rodziny zastępcze sprawujące opiekę nad dziećmi niepełnosprawnymi korzystały z możliwości weekendowej opieki, w ramach zajęć świetlicowych, dostosowanych do indywidualnych potrzeb tych dzieci. Tym samym zapewniono rodzicom zastępczym czas na załatwienie własnych spraw lub na wypoczynek.

W ramach Dnia Rodzicielstwa Zastępczego rodziny zastępcze uczestniczyły w pikniku zorganizowanym na terenie Centrum Młodzieży im. dr H. Jordana.

Organizowanie pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka

Na podstawie indywidualnych umów o wolontariacie zawieranych przez wolontariuszy z MOPS objęto pomocą 59 dzieci ze spokrewnionych i niezawodowych rodzin zastępczych. W ramach wolontariatu, dodatkowo organizowane było pogotowie lekcyjne, z którego korzystało 11 dzieci. MOPS kontynuował w 2018 roku współpracę z Fundacją Ruperta Mayera Dzieło Pomocy Dzieciom w sprawie realizacji pomocy wolontaryjnej na rzecz dzieci przebywających w rodzinach zastępczych. W ramach umowy z pomocy wolontariuszy

skorzystało 16 dzieci. Zawarto porozumienie z Fundacją „Życie lepsze niż dobre” na realizację projektu „Klucz do jutra” mającego na celu wspieranie rodzin zastępczych. W ramach wolontariatu z indywidualnych korepetycji skorzystało 6 dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Jedno dziecko skorzystało z wolontariatu oferowanego w ramach Programu Aktywności Lokalnej dla rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych z terenu Gminy Miejskiej Kraków (*szerzej zob. podrozdział nr 2.2.1.2*). Łącznie z pomocy wolontariuszy skorzystało 69 rodzin i 81 dzieci.

Zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających

W 2018 r. dokonano 62 zgłoszeń do ośrodków adopcyjnych dotyczących dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych zawodowych, niezawodowych i spokrewnionych. W rezultacie podejmowanych działań w roku 2018, przysposobionych zostało 30 dzieci przebywających w zawodowych rodzinach zastępczych.

Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej i pozostali pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej współuczestniczyli w tworzeniu i realizacji 32 indywidualnych programów usamodzielnienia osób przygotowywanych do opuszczenia rodzin zastępczych, dokonali 90 modyfikacji programów, odbyli 109 wizyt w miejscu zamieszkania pełnoletnich wychowanków, w 35 przypadkach towarzyszyli im w kontaktach z instytucjami. Koordynatorzy prowadzili 57 działań mających na celu motywowanie wychowanków do kontynuowania nauki. Pracownicy MOPS udzielali również pomocy w zakresie uzyskania przez pełnoletnich wychowanków odpowiednich warunków mieszkaniowych: pomagali uzupełnić wnioski o otrzymanie lokalu z zasobów gminy (w 10 przypadkach), przygotowali pisma popierające ten wniosek (w 11 przypadkach). W 5 przypadkach interweniowali osobiście lub pisemnie u zarządców lokali w sprawach lokalowych. 9 wychowanków skorzystało z porad prawnych – w kwestiach mieszkaniowych i rodzinnych. Ponadto osoby pełnoletnie skorzystały z 57 porad psychologicznych.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej i pozostali pracownicy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej byli opiekunami usamodzielnienia dla 15 wychowanków. (*szerzej zob. podrozdział nr 23.10*)

Zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji.

Pracownicy uczestniczyli w 16 szkoleniach, seminariach i konferencjach podnoszących ich kwalifikacje, w tym z zakresu: dialogu motywującego w pracy z osobami uzależnionymi, kontaktu z pacjentem cierpiącym na zaburzenia psychiczne i jego rodziną, anoreksji i bulimii, współczesnych uzależnień wśród młodzieży, diagnozy, monitoringu i ewaluacji działań podejmowanych w obszarze przemocy w rodzinie wraz z elementami prawa i profilaktyką wypalenia zawodowego, genogramu, pracy z grupą, ochrony dziecka przed nałogowymi zachowaniami, przemocy seksualnej wobec dzieci i dorosłych, wykorzystania dialogu motywującego w pracy z osobą doświadczającą przemocy i stosującą przemoc w rodzinie, pracy ze sprawcą przemocy z wykorzystaniem dialogu motywującego, diagnozy potrzeb rodziny i dziecka objętego pieczą zastępczą, doskonalenia umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych, organizowania wspomagania rozwoju dziecka z problemami emocjonalnymi i zaburzeniami zachowania.

Brali udział w seminarium „Program poprawy bezpieczeństwa dla miasta Krakowa na lata 2018 – 2020 – Bezpieczny Kraków” oraz konferencji „Niebieskie Anioły. Życie ze spektrum zaburzeń autystycznych. Objawy, diagnoza oraz terapia dzieci i młodzieży”.

Pracownicy korzystali ponadto z superwizji. W 2018 r. zrealizowano 21 godzin superwizji grupowej oraz 7 godzin superwizji indywidualnej.

23.2.2 Świadczenia pieniężne dla dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz wynagrodzenia dla osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka

W 2018 r. objęto pomocą pieniężną 469 rodzin zastępczych (41 zawodowych, 314 spokrewnionych, 114 niezawodowych) oraz 2 rodzinne domy dziecka. Łącznie przebywało w nich 626 dzieci. W sprawie przyznania świadczeń wydano 1718 decyzji administracyjnych.

Rodzinom zostały wypłacone następujące świadczenia:

- na pokrycie kosztów utrzymania dziecka: 7247 świadczeń na kwotę 5 430 738,51 zł;
- na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka: 32 świadczeń na kwotę 32 850,00;
- na utrzymanie lokalu mieszkalnego: 228 świadczeń na kwotę 466 610,99;
- na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka: 25 świadczeń na kwotę na kwotę 22 911,82 zł;
- na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki: 99 świadczeń 103 513,28 zł;
- na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu lokalu zajmowanego przez zawodowe rodziny zastępcze: 6 świadczeń na kwotę 6850,00 ;
- na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem w lokalu zajmowanym przez rodzinny dom dziecka: 2 świadczenia na kwotę 2000,00 zł;
- na dofinansowanie kosztów wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania: 209 świadczeń na kwotę 106 886,00 zł.

Ponadto wypłacono 513 świadczeń tytułem wydatków na wynagrodzenia osób prowadzących zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, 23 świadczenia dla rodzin pomocowych, 5 świadczeń dla osób zatrudnionych w zawodowych rodzinach zastępczych oraz 3 świadczenia dla osób zatrudnionych w rodzinnych domach dziecka. Wysokość wydatków na wynagrodzenia osób prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej wyniosła w 2018 r. 2 139 654 zł.

23.3 Instytucjonalna piecza zastępcza

23.3.1 Placówki opiekuńczo–wychowawcze

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. w Krakowie funkcjonowało łącznie 42 placówek opiekuńczo – wychowawczych, zapewniających 460 miejsc. 28 placówek prowadzonych było na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez organizacje pozarządowe, a 14 placówek funkcjonowało jako jednostki publiczne.

Poniższa tabela obrazuje typy instytucjonalnych form pieczy zastępczej funkcjonujących na terenie Krakowa z wyszczególnieniem liczby miejsc.

Tabela: Placówki opiekuńczo – wychowawcze wg typów, liczby miejsc oraz liczby osób korzystających

L.p.	Typ placówki	Liczba placówek	Liczba miejsc (wg stanu na 31 grudnia 2018 r.)
1.	Typu socjalizacyjnego	22	249
2.	Typu interwencyjnego	3	52
3.	Typu specjalistyczno – terapeutycznego	11	118
4.	Typu rodzinnego	6	41
	Suma	42	460

W 2018 r. MOPS wydał 208 skierowań do placówek opiekuńczo – wychowawczych. Podstawą wydanych skierowań były 135 postanowienia sądu. W sprawach kierowanych dzieci podjęto 422 kontaktów z instytucjami.

W 2018 r. pracownicy MOPS uczestniczyli w 834 posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, podczas których specjaliści współpracujący z rodziną i dzieckiem (pedagog, psycholog, pracownik socjalny, kurator sądowy) dokonywali oceny efektów podejmowanych działań oraz opracowywali kierunki pracy z dzieckiem i rodziną. Sporządzono 1271 informacji o dzieciach przebywających w placówkach.

W 2018 r. 67 wychowanków placówek powróciło do domu przed osiągnięciem pełnoletności lub zostało przysposobionych, natomiast 57 zostało usamodzielnionych po osiągnięciu pełnoletności.

W ramach działań nadzorczych, pracownicy MOPS przeprowadzili 4 kontrole realizacji zadań przez podmioty prowadzące placówki opiekuńczo – wychowawcze.

Wydatki na funkcjonowanie instytucjonalnych form pieczy zastępczej w roku 2018 wyniosły łącznie 30 314 105 zł (w tym wydatki inwestycyjne 47 800 zł), z czego 15 722 789 zł to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych.

23.3.2 Przekształcenia instytucjonalnych form pieczy zastępczej

Oprócz działań podejmowanych w celu rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, podejmowane są działania mające na celu dostosowanie instytucjonalnych form pieczy zastępczej do potrzeb umieszczanych dzieci oraz osiągnięcia standardu liczby miejsc. Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo – wychowawcze do dnia 31 grudnia 2020 r. mają obowiązek osiągnięcia standardu 14 miejsc. Według stanu na 31 grudnia 2018 r. spośród 42 placówek funkcjonujących na terenie Gminy Miejskiej Kraków, 40 placówek posiadało osiągnięty standard liczby miejsc wynoszący 14.

23.4 Ustalenie opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 193 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, za pobyt dziecka w pieczy zastępczej rodzice ponoszą miesięczną opłatę w wysokości świadczeń i dodatków wypłacanych rodzinie zastępczej lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczanych na utrzymanie dziecka w placówce. Sposób naliczania opłaty został określony w uchwale nr L/921/12 Rady Miasta Krakowa z 14 lipca 2016 r. W roku 2018 wydano 181 decyzji administracyjnych dotyczących opłaty za pobyt dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz 510 decyzji dotyczących opłaty za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

23.5 Dochodzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci przebywających w pieczy zastępczej

Zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w sytuacji gdy od umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej upłynie rok, kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie ma obowiązek dochodzenia na rzecz dziecka świadczeń alimentacyjnych. W roku 2018 do sądów rodzinnych wystosowano 95 pozwów w sprawie zasądzenia świadczeń alimentacyjnych, z czego w 72 przypadkach sąd orzekł przyznanie świadczeń alimentacyjnych.

23.6 Wydatki z tytułu umieszczenia dzieci z Gminy Miejskiej Kraków w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów

Art. 191 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na powiaty obowiązek ponoszenia wydatków z tytułu umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo–wychowawczych na terenie innych powiatów. W 2018 r. w rodzinach zastępczych poza Gminą Miejską Kraków przebywało 89 dzieci z terenu Krakowa, natomiast w funkcjonujących na terenie Krakowa rodzinnych formach pieczy zastępczej przebywało 64 dzieci spoza powiatu. Z kolei w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie Krakowa przebywało 6 dzieci, ponadto interwencyjnie zostało umieszczonych 20 dzieci z terenu innych powiatów, natomiast 3 dzieci z terenu Krakowa przebywało w instytucjonalnych formach pieczy zastępczej poza Gminą Miejską Kraków.

Wydatki na utrzymanie dzieci z terenu Gminy w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów w roku 2018 wyniosły 1 189 921 zł. Podpisano 160 porozumień oraz 36 aneksów regulujących kwestie ponoszenia wydatków.

23.7 Wydatki z tytułu umieszczenia dzieci z terenu Gminy w zakładach opiekuńczo – leczniczych

Zgodnie z art. 18 ust 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, na powiecie spoczywa obowiązek ponoszenia opłaty za pobyt dziecka umieszczonego na podstawie postanowienia sądu w zakładzie opiekuńczo – leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno – opiekuńczym lub zakładzie rehabilitacji leczniczej.

W 2018 r. w zakładach opiekuńczo – leczniczych przebywało 5 dzieci z terenu Gminy Miejskiej Kraków. Podpisano 4 porozumienia regulujące kwestie ponoszenia wydatków związanych z ich pobytem.

Wydatki na utrzymanie dzieci z terenu Gminy w tego typu instytucjach w roku 2018 wyniosły 111 407 zł.

23.8 Dodatek wychowawczy dla dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego

Zgodnie z ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, rodzinom zastępczym oraz osobom prowadzącym placówki opiekuńczo – wychowawcze typu rodzinnego przysługuje dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego na każde umieszczone dziecko, które nie ukończyło 18 roku życia. Wypłata dodatku dla osób uprawnionych rozpoczęła się od kwietnia 2016 r.

Spośród 388 dzieci przebywających w spokrewnionych rodzinach zastępczych dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego otrzymało 307 wychowanków. Natomiast w odniesieniu do niezawodowych rodzin zastępczych – na 137 dzieci przebywających taką pomoc otrzymało 103 wychowanków. Z kolei w przypadku zawodowych form rodzinnej

pieczy zastępczej, dodatek został przyznany dla 105 dzieci. Łącznie wypłacono 5 102 świadczeń na kwotę 2 483 787 zł.

W odniesieniu do placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego, pomocą w formie dodatku do zryczałtowanej kwoty na dzieci umieszczone w tego typu placówkach objęto 44 wychowanków. Wypłacono 437 świadczeń na kwotę 208 375 zł.

Łączne koszty obsługi wypłaty powyższych świadczeń wyniosły 27 193,55 zł.

23.9 Świadczenie „Dobry Start” dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start” świadczenie przysługuje raz w roku dla dzieci rozpoczynających rok szkolny (do ukończenia 20 roku życia), a także dla dzieci niepełnosprawnych uczących się w szkole do ukończenia przez nie 24 roku życia. Osobami uprawnionymi do składania wniosków są rodziny zastępcze, osoby prowadzące rodzinne domy dziecka, dyrektorzy placówek opiekuńczo – wychowawczych, osoby usamodzielniane, które mają swoją siedzibę lub zamieszkują na terenie gminy Kraków. Świadczenie „Dobry start” przysługuje wyłącznie dzieciom uczącym się w szkole (szkoła w rozumieniu przepisów rozporządzenia oznacza szkołę podstawową, dotychczasowe gimnazjum, szkołę ponadpodstawową i dotychczasową szkołę ponadgimnazjalną, z wyjątkiem szkoły policealnej i szkoły dla dorosłych, szkołę artystyczną, w której jest realizowany obowiązek szkolny lub nauki, a także młodzieżowy ośrodek socjoterapii, specjalny ośrodek szkolno–wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, ośrodek rewalidacyjno–wychowawczy).

W 2018 r. przyznano łącznie 658 świadczeń „Dobry Start” na łączną kwotę 197 400 zł, z czego:

- dla dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej – 289,
- dla dzieci umieszczonych w niezawodowych rodzinach zastępczych – 84,
- dla dzieci umieszczonych w spokrewnionych rodzinach zastępczych – 252,
- dla dzieci umieszczonych w zawodowych rodzinach zastępczych – 11,
- dla usamodzielnionych wychowanków placówek opiekuńczo–wychowawczych – 20,
- dla usamodzielnionych wychowanków rodzin zastępczych – 2.

23.10 Usamodzielnienie wychowanków rodzin zastępczych i placówek oraz kontynuowanie nauki

W 2018 r. udzielono pomocy związanej z usamodzielnieniem 283 wychowankom rodzin zastępczych i placówek oraz osobom opuszczającym młodzieżowe ośrodki wychowawcze i zakłady poprawcze.

Osoby usamodzielniane zostały objęte pomocą, mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem poprzez następujące działania:

1) Sporządzenie i realizacja 590 Indywidualnych Programów Usamodzielnień oraz modyfikacji.

2) Wspieranie wychowanków w zakresie:

- Uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych (podjęto 71 działań mających na celu poprawę sytuacji mieszkaniowej usamodzielnianych wychowanków).
- Uzyskania wykształcenia, zawodu i podjęcia zatrudnienia zgodnego z możliwościami i aspiracjami wychowanka poprzez współpracę ze szkołami oraz indywidualne rozmowy z wychowankami (52 pism do szkół z zapytaniem o sytuację szkolną osób usamodzielnianych, 60 rozmów z pracownikami szkół, 821 działań mających na celu motywowanie wychowanków do kontynuowania nauki).

– Kontaktów z rodziną i środowiskiem (54 wizyt w miejscu zamieszkania osób, które opuściły pieczę zastępczą).

Osoby usamodzielniane zostały objęte pomocą finansową, przyznaną po wszczęciu postępowań administracyjnych. W celu przyznania świadczeń, do których stosuje się przepisy ustawy o pomocy społecznej przeprowadzono 80 wywiadów środowiskowych.

Udzielono łącznie 2280 świadczeń na kwotę 1 421 175 zł w tym: 2193 świadczenia na kontynuowanie nauki (1 116 225 zł), 42 świadczenia na usamodzielnienie (216 401 zł) oraz 45 świadczeń na zagospodarowanie (88 549 zł).

23.10.1 Mieszkania chronione dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej

Wychowankowie usamodzielniający się w oparciu o przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o pomocy społecznej, którzy nie mieli zabezpieczonych potrzeb mieszkaniowych, mogli otrzymać świadczenie w postaci pobytu w mieszkaniu chronionym. W roku 2018 na terenie Krakowa funkcjonowały 3 mieszkania prowadzone na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków, które zapewniały 17 miejsc. Skorzystało z nich 19 osób. Na utrzymanie mieszkań chronionych w 2018 roku wydatkowano 123 051,76 zł.

24. Interwencja kryzysowa

24.1 Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Wśród instytucji tworzących w Krakowie system pomocy osobom dotkniętym przemocą znajdują się instytucje realizujące działania z zakresu interwencji kryzysowej, tj. Ośrodek Interwencji Kryzysowej (OIK) oraz funkcjonujący do 30 listopada 2018 r. – Ośrodek dla Osób Dotkniętych Przemocą (OODP), który na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków prowadzony był przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej (na realizację zadania zleconego wydatkowano 302 500,00 zł).

Od kwietnia 2014 roku krakowski OIK w ramach porozumienia zawartego między powiatem krakowskim i Gminą Miejską Kraków realizuje zadanie interwencji kryzysowej również dla mieszkańców powiatu krakowskiego.

W 2018 r. ze schronienia we wskazanych ośrodkach, ze względu na przemoc w rodzinie, skorzystały 53 osoby (7 – OIK, 46 – OODP), w tym 18 dzieci (18 – OODP). Ośrodek Interwencji Kryzysowej w 2018 r. udzielił pomocy 550 osobom dotkniętym problemem przemocy. OODP objął pomocą, w tym m.in. psychologiczną, pedagogiczną, 170 osób, w tym 124 ambulatoryjnie.

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie mają możliwość szybkiego uzyskania dostępu do usług poradnictwa i terapii rodzin (*szerzej zob. rozdział 9.5.2*).

24.2 Miejsca interwencyjnego schronienia

W ramach zadań z zakresu interwencji kryzysowej w okresach niskich temperatur w lokalizacji os. Krakowiaków 46, na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków prowadzonych jest 10 miejsc interwencyjnego schronienia dla kobiet. W 2018 r. w okresie styczeń – marzec oraz listopad – grudzień, z tej formy pomocy skorzystało 26 osób.

Na realizację zadania wydatkowano 15 000,00 zł.

25. Ośrodki wsparcia, mieszkania chronione, placówki zapewniające opiekę całodobową osobom starszym i niepełnosprawnym

Podstawowym założeniem systemu wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych w Krakowie jest umożliwienie im jak najpełniejszego i najdłuższego funkcjonowania w środowisku rodzinnym, w miejscu zamieszkania. Instytucjonalne, całodobowe formy opieki, są formą pomocy, która powinna być stosowana tylko w przypadku braku możliwości rozwiązywania problemów w inny sposób. Jednocześnie działania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej zmierzają do tego, aby system wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych był na tyle zróżnicowany, by zapewniał ofertę dostosowaną do stanu zdrowia oraz sytuacji rodzinnej i bytowej każdej osoby wymagającej wsparcia.

25.1 Ośrodki wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych

Ośrodki wsparcia dziennego dla krakowskich seniorów realizują oprócz częściowej opieki i pomocy również działania aktywizujące, rehabilitacyjne oraz rekreacyjne. Celem działania tych placówek jest podtrzymywanie sprawności psychofizycznej osób starszych i niepełnosprawnych dla umożliwienia im jak najdłuższego funkcjonowania w środowisku rodzinnym, sąsiedzkim, w miejscu zamieszkania. Korzystając z zajęć w ośrodkach wsparcia osoby starsze mogą zaspokoić potrzebę kontaktu i integracji społecznej.

W 2018 r. w Krakowie funkcjonował Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej będący jednostką budżetową, w skład którego wchodziło 6 domów oraz kluby seniora. Ponadto na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków organizacje pozarządowe prowadziły 6 dziennych ośrodków dla osób starszych, w tym: 4 ośrodki wsparcia – kluby samopomocy, 1 dzienny dom Senior – WIGOR oraz 2 ośrodki wsparcia – kluby samopomocy, których działania ukierunkowane były na integrację międzypokoleniową poprzez budowanie relacji pomiędzy osobami starszymi i młodzieżą lub dziećmi w wieku szkolnym. Od 1 marca 2017 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie rozpoczął realizację projektu „W sile wieku” w ramach, którego uruchomiono 5 klubów samopomocy. *(szerzej zob. podrozdział nr 25.1.2.)*

Ośrodki dziennego pobytu w roku 2018 dysponowały 819 miejscami, natomiast na koniec roku liczba miejsc wyniosła 799. Z pomocy w tej formie skorzystały łącznie 1 204 osoby.

Wydatki na bieżącą działalność dziennych ośrodków wsparcia dla osób starszych w 2018 roku wyniosły 6 953 428,01 zł w tym 99 828,00 zł pochodziło z budżetu państwa. Wydatki z przeznaczeniem na działalność ośrodków prowadzonych na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez podmioty niepubliczne wyniosły 1 096 921,35 zł.

Tabela: Dienne domy, ośrodki wsparcia dla osób starszych – kluby samopomocy oraz kluby samopomocy z integracją międzypokoleniową

Adres	Liczba miejsc w roku 2018	Liczba osób korzystających w roku 2018
Miejski Dzienny Dom Pomocy Społecznej os. Szkolne 20	515	790
Dzienny Dom „Senior Wigor”, ul. Zielony Dół 4	30	29
Ośrodek wsparcia – klub samopomocy dla osób starszych, ul. Komandosów 18	30	42
Ośrodek wsparcia – klub samopomocy dla osób starszych, pl. Gen. W. Sikorskiego 14/2	20	33
Ośrodek wsparcia – klub samopomocy dla osób starszych, os. Zielone 7	45	45

Ośrodek wsparcia – klub samopomocy dla osób starszych ul. Lea 55*	20	36
Ośrodek wsparcia – klub samopomocy dla osób starszych, dzieci i młodzieży, ul. Krowoderskich Zuchów 6	29	40
Ośrodek wsparcia – klub samopomocy dla osób starszych, dzieci i młodzieży ul. Balicka 289	30	46
Kluby Samopomocy „W sile wieku”, os. Krakowiaków 2, ul. Grzegórzecka 19/1–2, ul. Gdańska 5, ul. Okulickiego 51/279, ul. Bronowicka 19/5.	100	143
SUMA	819	1204

*Ośrodek wsparcia – klub samopomocy dla osób starszych, ul. Lea 55 umowa z podmiotem rozwiązana została 8.11.2018 r.

25.1.1 Ośrodki wsparcia – kluby samopomocy realizujące zadania integracji międzypokoleniowej

Celem działania ośrodków wsparcia – klubów samopomocy dla osób starszych, dzieci i młodzieży było prowadzenie działań ukierunkowanych na integrację międzypokoleniową poprzez budowanie relacji pomiędzy osobami starszymi i młodzieżą lub dziećmi w wieku szkolnym. W 2018 r. kontynuowano prowadzenie klubu samopomocy przy ul. Balickiej 289 oraz utworzono nowy klub przy ul. Krowoderskich Zuchów przeznaczony dla 29 osób. Łączny koszt funkcjonowania placówek w 2018 r. wyniósł 283 200,00 zł, w tym 99 828,00 zł stanowiły środki z budżetu Wojewody.

25.1.2 Kluby Samopomocy działające w ramach projektu „W sile wieku”

Od 1 marca 2017 roku MOPS w Krakowie rozpoczął realizację projektu „W sile wieku”, który jest finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020. Projekt skierowany jest do seniorów, którzy ze względu na niepełnosprawność, stan zdrowia (przebyty udar, chorobę Alzheimera, choroby otępienne) wymagają opieki i wsparcia, ale mogą w ograniczonym stopniu funkcjonować samodzielnie.

Dla uczestników utworzono na terenie Krakowa 5 nowych placówek – 4 kluby samopomocy aktywizujące i 1 klub samopomocy specjalistyczny (łącznie dysponujących 100 miejscami), w ramach których organizowany jest dzienny pobyt seniorów (*szerzej zob. rozdział nr 11*).

25.2 Środowiskowe domy samopomocy

Środowiskowe domy samopomocy wspierają osoby chorujące psychicznie, niepełnosprawne intelektualnie, osoby z autyzmem oraz z chorobą Alzheimera. Pomoc świadczona w tych ośrodkach ma na celu utrzymanie osoby w jej lokalnym środowisku i przeciwdziałanie instytucjonalizacji tj. umieszczenie osoby z zaburzeniami psychicznymi w placówce całodobowej. Środowiskowe domy samopomocy świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

W 2018 roku w Gminie Miejskiej Kraków funkcjonowało 13 środowiskowych domów samopomocy, w tym 1 środowiskowy dom samopomocy, będący miejską jednostką organizacyjną oraz 12 środowiskowych domów samopomocy z 2 filiami, prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Łącznie placówki dysponowały 454 miejscami. W 2018 r. z pomocy środowiskowych domów samopomocy skorzystało 509 osób, w tym 59 osób skorzystało z tej formy pomocy po raz pierwszy.

Dotacja ze środków budżetu państwa dla jednego uczestnika środowiskowego domu samopomocy w okresie od stycznia do września 2018 r. wynosiła 1 458,20 zł, natomiast z uwagi na zmianę przepisów regulujących minimalną wartość dotacji, od października 2018 r. wzrosła do kwoty 1 612,30 zł. Na funkcjonowanie środowiskowych domów samopomocy w roku 2018 wydatkowano ze środków budżetu państwa kwotę 8 112 589,27 zł.

Oprócz kwoty podstawowej w ramach Programu Kompleksowego Wsparcia dla Rodzin „Za życiem” dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną lub spektrum autyzmu zostały przekazane dodatkowe środki w wysokości 380,00 zł miesięcznie na jednego uczestnika. Łącznie dla 129 osób przekazano kwotę w wysokości 575 130,00 zł.

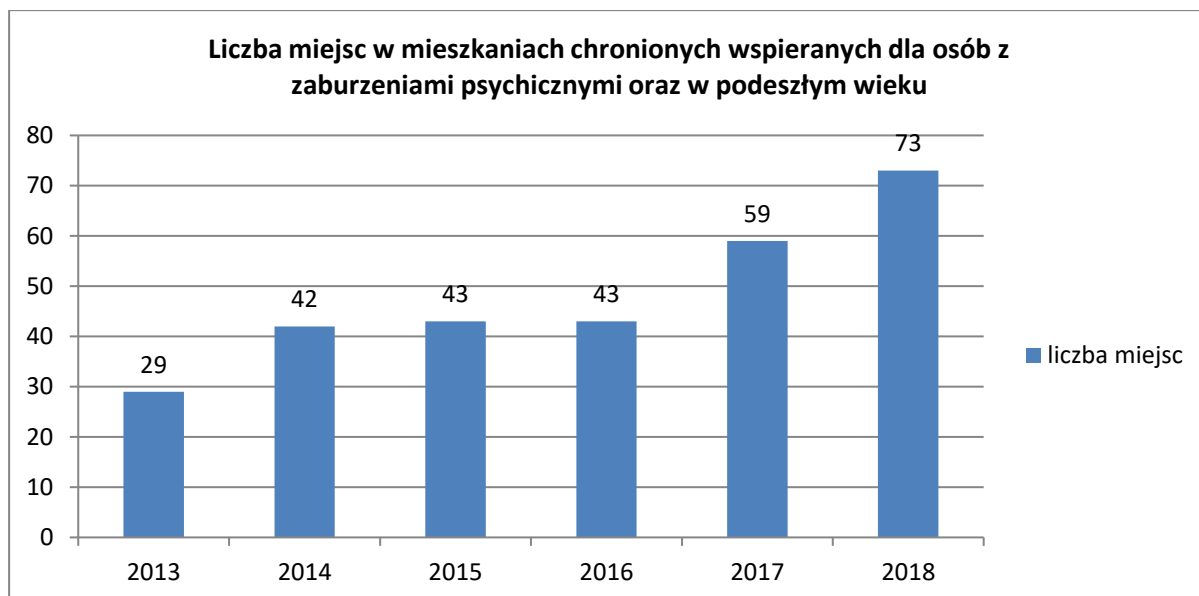
25.3 Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi

W 2018 r. funkcjonował Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Placówka prowadzona jest na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Krakowską Fundację Hamlet i jest przeznaczona dla 20 osób. Klub działa w oparciu o aktywność własną uczestników, wspieranych przez pracowników Klubu. W Klubie można skorzystać z warsztatów kulinarnych, tanecznych, plastycznych, kulturalnych oraz komputerowych. Świadczone jest także poradnictwo psychologiczne. Z pomocy mogą skorzystać osoby, które ukończyły 18 lat, mają problem ze zdrowiem psychicznym i pozostają w stałym leczeniu. Uczestnictwo w zajęciach Klubu nie wymaga decyzji administracyjnej oraz jest całkowicie bezpłatne. Dotacja na funkcjonowanie Klubu w 2018 r. wyniosła 124 944 zł i pochodziła ze środków budżetu państwa.

25.4 Mieszkania chronione dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz dla osób w podeszłym wieku

Mieszkanie chronione jest świadczeniem niepieniężnym z pomocy społecznej. Pobyt w takim mieszkaniu może być przyznany osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność albo chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia albo zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione ma zapewniać warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

Odpowiadając na potrzeby mieszkańców Krakowa sukcesywnie uruchamiane są nowe mieszkania chronione. Do roku 2016 funkcjonowały wyłącznie mieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W roku 2017 powstała nowa forma mieszkań chronionych przeznaczonych dla osób w podeszłym wieku. Dynamikę wzrostu liczby miejsc w mieszkaniach chronionych przedstawia wykres poniżej.

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków w 2018 r. funkcjonowało 15 mieszkań chronionych wspieranych, w tym 12 dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz 3 dla osób w podeszłym wieku. Prowadzenie 8 mieszkań chronionych wspieranych Gmina Miejska Kraków zlecała organizacjom pozarządowym posiadającym status organizacji pożytku publicznego natomiast pozostałych 7 mieszkań prowadzonych jest przez jednostki budżetowe – domy pomocy społecznej.

W 2018 roku uruchomiono trzy nowe mieszkania chronione wspierane:

1) Pierwsze przeznaczone dla 4 osób z zaburzeniami psychicznymi, z problemem alkoholowym, prowadzone jest przez Fundację Pomocy Chorym Psychiczenie im. Tomasza Deca. Na remont, adaptację i wyposażenie pomieszczeń lokalu w celu zapewnianie minimalnego standardu warunków lokalowych określonych w rozporządzeniu w sprawie mieszkań chronionych przeznaczono kwotę 75 860 zł, natomiast na bieżące funkcjonowanie 2 800 zł. Środki na dostosowanie i bieżące funkcjonowanie pochodziły z Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii.

2) Prowadzenie drugiego mieszkania chronionego wspieranego przeznaczonego dla 4 osób z zaburzeniami psychicznymi Gmina Miejska Kraków zleciła Chrześcijańskiemu Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, a jego uruchomienie współfinansowane było z Programu Kompleksowego Wsparcia dla Rodzin „Za życiem”. Na remont i wyposażenie mieszkania wydatkowano łącznie kwotę 110 000,00 zł, w tym kwota 55 000 zł pochodziła ze środków budżetu państwa.

3) Gmina Miejska Kraków zleciła również organizacji pozarządowej uruchomienie i prowadzenie trzeciego mieszkania chronionego wspieranego przeznaczonego dla 5 osób w podeszłym wieku. Na remont i adaptację pomieszczeń wydatkowana była kwota 50 000,00 zł, na wyposażenie 37 995,01 zł, natomiast na bieżące funkcjonowanie – 8 442,98 zł. Koszt pokryty został w całości ze środków Gminy Miejskiej Kraków.

Mieszkania chronione wspierane w roku 2018 dysponowały łącznie 73 miejscami, w tym 60 dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz 13 dla osób w podeszłym wieku. Z pobytu w mieszkaniach chronionych skorzystało 83 osoby. Łączne wydatki na dostosowanie i funkcjonowanie mieszkań chronionych w roku 2018 wyniosły 790 903,73 zł.

25.5 Rodzinny dom pomocy

Pobyt i opieka w rodzinnym domu pomocy skierowana jest do osób wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności, usług opiekuńczych, których nie można zapewnić im w miejscu

ich zamieszkania, jednak niewymagających jeszcze usług świadczonych w warunkach domu pomocy społecznej.

Na terenie Miasta Krakowa w 2018 roku funkcjonował Rodzinny Dom Pomocy przy ul. Źródlanej 15 przeznaczony dla 8 osób starszych prowadzony na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej. Z całodobowych usług opiekuńczych w placówce skorzystało 9 osób. Na funkcjonowanie Rodzinnego Domu Pomocy w roku 2018 przeznaczono kwotę 255 033,60 zł.

25.6 Domy pomocy społecznej

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. na terenie Gminy Miejskiej Kraków funkcjonowało 16 domów pomocy społecznej, z czego 11 domów to miejskie jednostki organizacyjne. Domy pomocy społecznej dysponują 2170 miejscami. W roku 2018 powstało 88 nowych miejsc dla osób przewlekle somatycznie chorych. W 2018 r. z usług świadczonych w domach pomocy społecznej skorzystały łącznie 2433 osoby.

Tabela: Domy pomocy społecznej (wg typów) funkcjonujące w 2018 r. na terenie Gminy Miejskiej Kraków (stan na 31 grudnia 2018 r.)

Typ placówki	Liczba DPS – mjo	Liczba miejsc	Liczba DPS prowadzonych przez NGO	Liczba miejsc
dla osób w podeszłym wieku	1	90	1	67
dla osób przewlekle somatycznie chorych	5	883***	3	120
dla osób przewlekle psychicznie chorych	3	688	–	–
dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1	132**	–	–
dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	–	–	1	25
dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	1	165*	–	–
Ogółem:	11	1958	5	212

* w tym 15 miejsc dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, 150 miejsc dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie

**w tym 45 miejsc dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie w budynku na os. Hutniczym 5, wchodzącym w strukturę DPS os. Szkolne 28

*** w tym 45 miejsc dla osób przewlekle somatycznie chorych w budynku na os. Sportowym 9, wchodzącym w strukturę DPS os. Szkolne 28

W 2018 r. złożono 693 wnioski o umieszczenie w domach pomocy społecznej. Liczba wniosków w latach 2013 – 2018 sukcesywnie wzrasta z 390 w roku 2013 do 693 w roku 2018. Łącznie wydano 4341 decyzji i postanowień w sprawach klientów.

W roku 2018 w domach pomocy społecznej umieszczono łącznie 391 nowych osób, z czego 368 w domach zlokalizowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków, a 23 osoby w domach znajdujących się na terenie innych powiatów.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. na umieszczenie w domu pomocy społecznej oczekiwało 259 osób. Okres oczekiwania na miejsce jest zróżnicowany i zależy przede wszystkim od typu domu, ale także od płci i preferencji osób oczekujących dotyczących skierowania do konkretnego domu pomocy społecznej.

Wydatki na bieżącą działalność domów pomocy społecznej w roku 2018 wyniosły 134 651 515,44 zł, w tym 124 623 954,23 zł (w tym wydatki MDDPS na posiłki w DPS, bez środków Dzielnic) to wydatki miejskich jednostek organizacyjnych. Ponadto na bieżące funkcjonowanie jednostki otrzymały do dyspozycji środki z Dzielnic w wysokości 191 343,00 zł, a cztery DPS-y realizowały programy m.in.: interwencyjno-pomocowe, profilaktyczno-terapeutyczne w ramach środków w wysokości 66 081,32 zł pozyskanych

z Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2018.

W 2018 r. poniesiona została odpłatność za 166 osób umieszczonych w domach pomocy społecznej poza Gminą Miejską Kraków, a wydatki związane z pobytem tych osób wyniosły 4 158 693,29 zł.

W 2018 roku w celu zwiększenia liczby miejsc całodobowego pobytu, poprawy jakości i standardu usług świadczonych w domach pomocy społecznej przeprowadzono szereg inwestycji oraz dokonano zakupów inwestycyjnych. Wydatki inwestycyjne (ze środkami Dzielnic) wyniosły 13 315 309,28 zł, w tym:

- 4 450 000, 00 zł – kontynuacja budowy oraz wyposażenie Pawilonu Artysty Seniora,
- 4 517 219,42 zł – II etap przebudowy i rozbudowy DPS im. Ludwika i Anny Helclów wraz z zagospodarowaniem terenu ul. Helclów 2,
- 1 000 000,00 zł – pierwszy etap modernizacji budynku os. Hutnicze 5,
- 949 457,43 zł – modernizacja budynku os. Szkolne 28
- 676 536,00 zł pozostałe inwestycje,
- 1 722 096,43 zł zakupy inwestycyjne.

W czerwcu 2018 r. otwarty został nowy pawilon Domu Pomocy Społecznej im. L. i A. Helclów, którego budowę rozpoczęto w lipcu 2016 r. Budynek o powierzchni 4162,1 m² przeznaczony jest dla 75 mieszkańców – osób przewlekle somatycznie chorych. Znajdują się w nim 54 pokoje jedno i dwuosobowe, wyposażone w łazienki z prysznicami, na poszczególnych kondygnacjach mieszkalnych są umieszczone trzy jadalnie, gabinet medycznej pomocy doraźnej, pomieszczenia do terapii i wypoczynku, dwie sale do rehabilitacji oraz kuchenki i pralnie dla mieszkańców. Budowa nowego obiektu została sfinansowana ze środków Gminy Miejskiej Kraków oraz darowizny Państwa Barbary i Zenona Hajdugów.

25.6.1 Kierowanie do sądów wniosków dotyczących wydania postanowienia o potrzebie umieszczenia osoby w domu pomocy społecznej bez jej zgody

W przypadku, gdy osoba wymaga skierowania do domu pomocy społecznej ze względu na swój stan zdrowia, ale nie jest zdolna do świadomego wyrażenia zgody lub w przypadku, gdy na skutek choroby psychicznej nie wyraża zgody na skierowanie do placówki, a brak opieki zagraża jej życiu lub zdrowiu – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie na podstawie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, występuje do sądu opiekuńczego z wnioskiem o skierowanie do domu pomocy społecznej bez zgody strony. W 2018 r. wniesiono 118 takich wniosków.

26. Pomoc na rzecz osób bezdomnych

Szacuje się, że w ciągu roku w Krakowie przebywa około 2,3 tys. osób bezdomnych. W roku 2018 MOPS objął pomocą 2027 gospodarstw domowych, w tym ze świadczeń skorzystało 1760 rodzin (1844 osób w rodzinach), wśród nich 267 rodzin (270 osób) skorzystało z pomocy wyłącznie w formie pracy socjalnej lub innych zadań pracownika socjalnego wynikających z art. 119 ustawy o pomocy społecznej.

26.1 Zapewnienie usług związanych z zabezpieczaniem schronienia i noclegu osobom bezdomnym

Udzielanie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca schronienia w noclegowniach, schroniskach dla osób bezdomnych lub ogrzewalniach. Pomoc

w zabezpieczeniu noclegu jest też świadczona w ramach wsparcia w formie skierowania do mieszkań chronionych treningowych.

Gmina Miejska Kraków w roku 2018 zlecała podmiotom niepublicznym prowadzenie 4 placówek zapewniających tymczasowe schronienie dla osób bezdomnych i 6 mieszkań chronionych, w tym 3 mieszkań chronionych w ramach projektu dofinansowanego ze środków europejskich pn. „Bariery zamieniamy na szanse” (*szerzej zob. rozdział nr 10*). Ponadto funkcjonowała również ogrzewalnia dla osób bezdomnych.

Gmina Miejska Kraków w roku 2018 wspierała również działalność charytatywną w zakresie pomocy bezdomnym, przekazując dotację na funkcjonowanie 4 placówek zapewniających nocleg osobom bezdomnym.

Tymczasowe schronienie, jako zadanie zakresu pomocy społecznej, dla osób bezdomnych zapewniają:

1. Schronisko dla Bezdomnych Kobiet w Krakowie przy ul. Sołtysowskiej 13c

Schronisko prowadzone jest na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej i zapewnia wsparcie kobietom i kobietom z dziećmi powyżej 7 roku życia, pozbawionym schronienia, przebywającym na terenie Krakowa. Schronisko zapewnia osobom, które podpisały kontrakt socjalny, tymczasowe całodobowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Schronisko funkcjonuje całorocznie, 7 dni w tygodniu i zapewnia 55 miejsc noclegowych, wsparcie pracowników socjalnych oraz pomoc specjalistyczną: psychologiczną i pedagogiczną, a w zależności od potrzeb dostępny jest również kontakt z terapeutą ds. uzależnień.

W 2018 r. z pomocy skorzystały 132 osoby (125 kobiet i 7 dzieci), 14 osób usamodzielniało się, 5 osób zostało skierowanych do domu pomocy społecznej. W ramach pracy socjalnej realizowano 70 Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności. Na funkcjonowanie placówki w roku 2018 wydatkowano 700 000 zł.

2. Dom Matki i Dziecka – Schronisko dla kobiet z dziećmi przy ul. Żywieckiej 16 w Krakowie

Dom prowadzony jest przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej jako schronisko dla kobiet z dziećmi zapewniające łącznie 60 miejsc, w tym 40 miejsc jest w dyspozycji MOPS w Krakowie. Placówka zapewnia wsparcie dla matek z dziećmi do lat 10 oraz kobiet w ciąży, pozbawionych schronienia, które podpisały kontrakt socjalny, tj. całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Schronisko funkcjonuje całorocznie, 7 dni w tygodniu, oferuje wsparcie psychologiczne, pedagogiczne, pomoc pracownika socjalnego, a w zależności od potrzeb dostępny jest również kontakt z terapeutą ds. uzależnień.

W 2018 r. z pomocy skorzystały 82 osoby (34 kobiety i 48 dzieci), 22 osoby się usamodzielniały. W ramach pracy socjalnej realizowano 46 Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności. Na bieżącą działalność placówki w 2018 r. wydatkowano 444 000 zł.

3. Noclegownia i Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Krakowie przy ul. Makuszyńskiego 19a

Noclegownia i Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn w Krakowie prowadzone są na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Polski Komitet Pomocy Społecznej Małopolski Zarząd Wojewódzki. Placówka zapewnia 180 miejsc (w tym: 100 miejsc w części noclegowej i 80 miejsc w części schroniskowej, z czego dla 50 osób świadczone są usługi opiekuńcze).

Noclegownia i Schronisko przeznaczone są wyłącznie dla mężczyzn pełnoletnich, bezdomnych lub czasowo pozbawionych schronienia, zdolnych do samoobsługi, których stan

zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce, dla których Gmina Miejska Kraków jest właściwa do udzielenia pomocy.

Noclegownia gwarantuje tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego, w ramach którego umożliwia się spędzenie nocy w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia. Noclegownia funkcjonuje całorocznie, 7 dni w tygodniu, w godzinach od 16.00 do 8.00.

Schronisko zapewnia osobom, które podpisały kontrakt socjalny całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. Schronisko funkcjonuje całorocznie, 7 dni w tygodniu. Ponadto w placówkach zapewniona jest pomoc pracowników socjalnych, pomoc specjalistyczna: psychologów, terapeuty ds. uzależnień, prawnika oraz wsparcie asystenta osoby bezdomnej. W placówce zapewnia się również usługi opiekuńcze.

W 2018 r. z pomocy schroniska skorzystały 193 osoby, a z noclegowni 524 osoby, 43 osoby wyszły z bezdomności, 41 zostało skierowanych do innych placówek (DPS, ZOL, mieszkania chronione i inne).

W sytuacjach kryzysowych, w szczególności w okresie występowania niskich temperatur lub całorocznie w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia osoby bezdomnej placówka przyjmuje osoby bezdomne ponad ustalony limit miejsc. W roku 2018 r. placówka udzieliła 5604 dodatkowe osobonoclegi w ramach schroniska oraz 4878 w ramach noclegowni.

W ciągu roku pracownicy socjalni placówki realizowali łącznie 339 Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności lub Planów Współdziałania. Asystent osoby bezdomnej realizował 103 indywidualne plany pracy.

W Noclegowni i Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest realizowany Program wspierania osób uzależnionych. Program koncentruje się na udzieleniu wsparcia osobom bezdomnym mającym problem alkoholowy i zdecydowały się na skorzystanie ze schronienia w Noclegowni i Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a. Celami programu jest zmniejszenie negatywnych skutków funkcjonowania osób bezdomnych nadużywających alkoholu oraz wspomaganie osób bezdomnych uzależnionych w procesie readaptacji społecznej.

W ramach programu w 2018 roku pomocą objęto 314 osób z problemem alkoholowym, które na terenie placówki mogły skorzystać z pomocy psychologów, terapeuty ds. uzależnień, wsparcia pracowników socjalnych oraz porady prawnika.

Na bieżącą działalność placówki w roku 2018 wydatkowano 1 670 322 zł.

4. Schronisko dla osób bezdomnych, starszych i niepełnosprawnych w Krakowie przy ul. Koprowej 4

Placówka prowadzona przez Stowarzyszenie Dobroczynne „Betlejem” zapewnia 12 miejsc noclegowych dla osób starszych i niepełnosprawnych objętych usługami opiekuńczymi oraz 4 miejsca dla opiekunów-wolontariuszy, wyżywienie w formie 3 posiłków dziennie, a w sytuacjach interwencyjnych leki i materiały farmaceutyczne oraz niezbędną odzież. Schronisko zapewnia również pomoc pracownika socjalnego, który realizował 17 Indywidualnych Programów Wychodzenia z Bezdomności. W 2018 r. ze schronienia w placówce skorzystało 21 osób, w tym 17 osób było objętych usługami opiekuńczymi.

Na działalność schroniska w 2018 r. wydatkowano 115 200 zł.

5. Ogrzewalnia dla Bezdomnych Mężczyzn ul. Wielicka 44b

Placówka zapewnia schronienie bezdomnym mężczyznom, bez względu na ostatnie miejsce stałego zameldowania, niewymagającym pomocy medycznej, zdolnym do samoobsługi. Ogrzewalnia przyjmuje również osoby znajdujące się pod wpływem alkoholu lub substancji psychoaktywnych, o ile nie wymagają pomocy osób drugich i nie stwarzają zagrożenia dla

siebie lub innych osób. Ogrzewalnia funkcjonowała codziennie w godzinach od 18:00 do 08:00 z wyłączeniem okresu przerwy technicznej w okresie od 1 czerwca do 16 września 2018 r.

Do 30 maja 2018 r. placówka zapewniała 60 miejsc. Od 17 września 2018 r. w związku z koniecznością dostosowania placówki do standardów określonych w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 roku w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni (Dz.U. z 2018 poz. 896) nastąpiła konieczność zmniejszenia liczby miejsc i aktualnie ogrzewalnia zapewnia 50 miejsc, jednak w okresie występowania niskich temperatur lub w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia osoby bezdomnej placówka udziela schronienia nawet 100 osobom dziennie. Każdy mieszkaniec otrzymuje koc, ciepły napój oraz ma możliwość wykonania zabiegów higienicznych. Istnieje możliwość wymiany odzieży.

W roku 2018 ogrzewalnia udzieliła schronienia 621 osobom bezdomnym. Na realizację zadania w roku 2018 wydatkowano 311 031,63 zł.

26.2 Pomoc w formie schronienia realizowana w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym

Gmina Miejska Kraków wspiera organizacje pozarządowe, które w ramach działalności charytatywnej prowadzą placówki zapewniające nocleg osobom bezdomnym. W ramach tej działalności w 2018 r. funkcjonowały 4 placówki wspierające osoby bezdomne, które udzieliły schronienia 462 osobom. Wsparcie w łącznej wysokości 460 200 zł otrzymały:

1. Chrześcijański Ośrodek Pomocy Bezdomnym „Dom Łazarza”, ul. Nowogródzka 8

Placówka prowadzona jest przez Stowarzyszenie Dobroczynne Betlejem. Jest to ośrodek całodobowego pobytu, zapewniający 35 miejsc noclegowych, w tym 5 miejsc dla kobiet, wyżywienie w formie 3 posiłków dziennie, podstawową pomoc medyczną (lekarz internista) oraz możliwość otrzymania podstawowych leków, środków opatrunkowych, środków higieny osobistej.

W 2018 r. placówka udzieliła schronienia 76 osobom bezdomnym w tym 2 kobietom. 3 mieszkańców ośrodka podjęło się pracy wolontaryjnej jako opiekunowie w Schronisku dla osób bezdomnych, starszych i niepełnosprawnych przy ul. Koprowej 4 w Krakowie, 10 osób usamodzielniało się.

Na funkcjonowanie placówki w 2018 r. wydatkowano 80 000 zł.

2. Dom Św. Brata Alberta, ul. Saska 9 a

Dom prowadzony jest przez Zgromadzenie Braci Albertynów. Zapewnia całodobowe schronienie dla 47 bezdomnych mężczyzn wychodzących z bezdomności. Jest formą mieszkania wspieranego, w którym stworzono warunki do trzeźwego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia przygotowującego osoby bezdomne do pełnej samodzielności. W 2018 r. placówka udzieliła schronienia 48 osobom bezdomnym, z czego 1 osoba się usamodzielniała. Na funkcjonowanie placówki w roku 2018 wydatkowano 30 000 zł.

3. Przytulisko Św. Brata Alberta dla Bezdomnych Kobiet, ul. Malborska 64 b

Przytulisko prowadzone jest przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek Posługującym Ubogim – Dom Zakonny. Przytulisko zapewnia 62 miejsca noclegowe i całodzienne wyżywienie oraz wsparcie prawne, socjalne, medyczne, psychologiczne dla kobiet bezdomnych.

W 2018 r. placówka udzieliła schronienia 135 bezdomnym kobietom, z czego: 12 osób usamodzielniało się, 11 zostało skierowanych do DPS, a 4 do mieszkań wspieranych lub treningowych, 12 osób powróciło do domu rodzinnego. Na funkcjonowanie placówki w roku 2018 wydatkowano 175 200 zł.

4. Przytulisko dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Skawińskiej 6

Przytulisko prowadzone jest przez Zgromadzenie Braci Albertynów zapewnia 80 miejsc noclegowych w tym 4 miejsca dla osób potrzebujących czasu na rekonwalescencję po hospitalizacji, 9 miejsc dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcjami narządu ruchu i wymagających sprzętu rehabilitacyjnego oraz 8 miejsc dla przyjęć prewencyjnych do dyspozycji dyżuru nocnego policji, straży miejskiej i pogotowia ratunkowego.

W 2018 r. placówka udzieliła schronienia 203 bezdomnym mężczyznom, z czego 32 osoby usamodzielniały się, 5 zostało skierowanych do DPS.

Na funkcjonowanie placówki w 2018 r. wydatковано 175 000 zł.

26.3 Mieszkania chronione dla osób bezdomnych

W 2018 roku w Krakowie funkcjonowało 6 mieszkań chronionych treningowych – 27 miejsc dla bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością mężczyzn i 5 miejsc dla bezdomnych kobiet, posiadających ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały na terenie Krakowa. Mieszkania prowadzone były przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio oraz Caritas Archidiecezji Krakowskiej. Mieszkania prowadzone przez Caritas realizowane były w ramach projektu dofinansowanego ze środków europejskich pn. „Bariery zamieniamy na szanse” (*szerzej zob. rozdział nr 10*). Adresatami tej formy wsparcia są osoby bezdomne lub zagrożone bezdomnością, a w przypadku beneficjentów mieszkań chronionych realizowanych w ramach projektu osoby bezdomne, bez pracy, mające możliwość usamodzielnienia się.

W 2018 roku z miejsc w mieszkaniach chronionych treningowych skorzystały łącznie 42 bezdomne osoby. Na realizację zadania w 2018 r. wydatковано 167 440 zł, w tym ze środków projektu „Bariery zamieniamy na szanse” wydatковано 86 400 zł.

26.4 Prowadzenie Świetlicy Diennej dla Osób Bezdomnych przebywających na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Świetlica prowadzona była na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej w terminie od 15 stycznia 2018 r. do 14 kwietnia 2018 r., w placówce Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego Paulo przy ul. Warszawskiej 8 w Krakowie. W ramach zadania osoby bezdomne otrzymały pomoc w postaci dziennego schronienia, pomoc z zakresu świadczeń pielęgnarskich, dostęp do ciepłych napojów, a także miały możliwość wymiany zniszczonej odzieży i wykonania zabiegów higienicznych. Dodatkowo użytkownicy świetlicy byli edukowani z zakresu profilaktyki uzależnień.

W 2018 r. ze świetlicy skorzystało 70 osób. Na funkcjonowanie placówki w 2018 r. Gmina Miejska Kraków wydatkowała dotację w wysokości 10 000 zł.

26.5 Zapewnienie pomocy medycznej i zaopatrzenia w leki realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym

W roku 2018 Gmina Miejska Kraków dofinansowała działalność charytatywną Stowarzyszenia Lekarze Nadziei w formie prowadzenia Przychodni dla Osób Bezdomnych, oraz Fundacji Przyszań Medyczna w formie udzielania konsultacji lekarskich i usług pielęgnarskich na terenie noclegowni i schronisk dla osób bezdomnych.

1. Przychodnia dla Osób Bezdomnych oraz Punkt Wydawania Leków i Darów.

Zadanie realizowane było przez Stowarzyszenie Lekarze Nadziei. W ramach zadania udzielano doraźnej pomocy przedmedycznej, pomocy lekarskiej i wydawano leki osobom bezdomnym i skrajnie ubogim. W 2018 r. Stowarzyszenie udzieliło 2810 konsultacji

lekarskich, wykonało 2397 opatrunków i drobnych zabiegów pielęgniarstkich oraz wydało 9535 opakowań leków i materiałów opatrunkowych. Lekarze w przychodni przyjmowali pacjentów z objawami chorób ostrych, przewlekłych, w tym również zakaźnych. Poprzez udzielenie pomocy przedmedycznej i lekarskiej udało się zapobiec niebezpiecznym powikłaniom, szczególnie w przypadku przewlekłych schorzeń dermatologicznych. Prowadzone działania miały ponadto na celu wzrost poziomu wiedzy na temat zasad profilaktyki i higieny osobistej. Na realizację zadania w roku 2018 wydatkowano 243 366,66 zł.

2. Doraźna pomoc medyczna i przedmedyczna na terenie noclegowni i schronisk.

Zadanie realizowane było w okresie od 27 listopada 2018 r. do 21 grudnia 2018 r. przez Fundację Przyszań Medyczna. W ramach zadania wykonywano drobne zabiegi pielęgniarstkie oraz udzielano wstępnych konsultacji lekarskich w formie dyżurów na terenie placówek Noclegowni dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a oraz Schroniska dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Sołtysowskiej 13c.

W 2018 r. Fundacja udzieliła 63 konsultacji lekarskich oraz wykonała 20 opatrunków. Części konsultacji towarzyszył pomiar ciśnienia tętniczego krwi, glikemii oraz EKG. Prowadzone działania miały również na celu edukację z zakresu profilaktyki uzależnień oraz pomoc w przeprowadzeniu postępowania odnośnie rehabilitacji, hospitalizacji i rekonwalescencji. Na realizację zadania w 2018 roku wydatkowano 7300 zł

26.6 Zapewnienie możliwości dokonywania zabiegów higienicznych realizowane w ramach wspierania działalności charytatywnej w zakresie pomocy bezdomnym

Zadanie realizowane jest w formie łaźni dla osób bezdomnych przy ul. Smoleńsk 4, prowadzonej przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio. Przy łaźni działa pralnia oraz magazyn odzieży (wymiana odzieży). W 2018 roku zrealizowano 6896 zabiegów higienicznych, z pralni skorzystano 2987 razy, z magazynu odzieży skorzystano 7067 razy. Działania obejmowały możliwość wykąpania się, wyprania ubrań lub zmiany odzieży, a także strzyżenie, golenie, opatrywanie drobnych ran jak również w razie konieczności odwszawianie i wspomaganie leczenia przeciw świerzbowego. Na realizację zadania w roku 2018 wydatkowano 55 000 zł.

26.7 Zapewnienie posiłku osobom potrzebującym w ramach wspierania działalności charytatywnej

W ramach wsparcia realizacji zadania z zakresu działalności charytatywnej, polegającego na prowadzeniu kuchni w zasobach lokalowych Oferenta na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w 2018 r. Gmina dofinansowywała 5 kuchni, wydających około 952 posiłków dziennie.

Pomoc w tym zakresie realizowały następujące podmioty:

- Fundacja Po Pierwsze Człowiek – realizacja zadania w lokalu przy ul. Woronicza 3b. W 2018 r. (od 1 kwietnia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r.) kuchnia wydała 26 476 posiłków.
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Miłosierdzia Bożego – realizacja zadania w lokalu przy Pl. Prezydenta Edwarda Raczyńskiego 1. W 2018 r. kuchnia wydała 14 192 posiłki.
- Zgromadzenie Braci Albertynów – realizacja zadania w lokalu przy ul. Skawińskiej 6. W 2018 r. kuchnia wydała 63 143 posiłków.
- Stowarzyszenie Przyjaciół im. Św. Brata Alberta – realizacja zadania w lokalu przy ul. Reformackiej 3. W 2018 r. kuchnia wydała 25 347 posiłków.
- Caritas Archidiecezji Krakowskiej – realizacja zadania w lokalu przy ul. Dietla 48. W 2018 r. kuchnia wydała 128 236 posiłków.

W 2018 r. liczba osób, które skorzystały z tego typu pomocy wyniosła 4777, natomiast liczba wydanych posiłków wyniosła 257 394.

Na realizację zadania wydatkowano 190 620 zł.

26.8 Wigilia dla osób bezdomnych i samotnych

W 2018 roku po raz kolejny realizowano zadanie publiczne z zakresu integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, polegające na zorganizowaniu Wigilii Świąt Bożego Narodzenia dla osób bezdomnych i samotnych. Zadanie jest realizowane cyklicznie przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej. W 2018 roku uroczystość odbyła się w siedzibie Starej Zajezdni Kraków by DeSilva przy ul. Św. Wawrzyńca 12 w Krakowie. Celem zadania jest reintegracja społeczna osób bezdomnych i samotnych poprzez uczestnictwo w Wigilii oraz zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych – pożywienia. W spotkaniach uczestniczą osoby bezdomne, samotne przebywające i mieszkające na terenie Krakowa. W zorganizowanej 24 grudnia 2018 r. wieczery wzięło udział około 819 osób. Wszyscy uczestnicy otrzymali dodatkowo paczki żywnościowe. Na realizację przedsięwzięcia wydatkowano 30 000 zł.

25.9 Praca socjalna z osobami bezdomnymi metodą streetworkingu

W Dziale Pomocy Bezdomnym zatrudnionych jest 3 pracowników socjalnych pracujących metodą streetwork, którzy objęli pomocą osoby bezdomne przebywające w przestrzeni publicznej, niekorzystające ze wsparcia instytucjonalnego lub korzystające z niego w sposób nieregularny, z uwagi na swoje wykluczenie społeczne lub brak motywacji do zmiany swojej sytuacji życiowej.

W 2018 r. pracownicy socjalni przeprowadzili 248 dyżurów w terenie, których celem było prowadzenie indywidualnej pracy socjalnej z osobami bezdomnymi, diagnozowanie nowych miejsc pobytu i nawiązywanie kontaktów z osobami bezdomnymi, które nie zostały jeszcze objęte pracą socjalną. W trakcie wszystkich dyżurów nawiązano 1554 kontakty z 298 osobami bezdomnymi. Osoby bezdomne miały także możliwość spotkania i rozmowy z pracownikami socjalnymi podczas konsultacji w punkcie konsultacyjnym: w 2018 r. przeprowadzono 70 konsultacji z 55 osobami bezdomnymi.

Istotnym elementem pracy pracowników socjalnych pracujących metodą streetwork były interwencje w sprawie przebywających na terenie Gminy Miejskiej Kraków osób bezdomnych, podejmowane w odpowiedzi na zgłoszenia osób prywatnych, firm i instytucji. W 2018 roku pracownicy socjalni podjęli 178 interwencji.

Streetworkerzy współpracowali z różnymi podmiotami, instytucjami działającymi na polu pomocy osobom bezdomnym m.in. ze Strażą Miejską, Policją oraz Strażą Ochrony Kolei. W okresie zimowym podejmowano działania, których celem było zmniejszenie ryzyka zamarznięcia i zaczadzenia osób bezdomnych w sezonie zimowym. Ponadto koncentrowano się na działaniach wśród bezdomnych przebywających na terenie Plant, tak aby ograniczyć ich zachowania aspołeczne lub mogące budzić sprzeciw społeczny. Łącznie zrealizowano 110 wspólnych dyżurów terenowych.

26.10 Wsparcie osób bezdomnych w ramach realizowanych projektów socjalnych.

Pracownicy socjalni od 1 stycznia 2018 r. do 31 lipca 2018 r. kontynuowali realizację projektu socjalnego „Biblioteka”.

Celem głównym projektu była reintegracja społeczna osób bezdomnych. Zakładano następujące cele szczegółowe: zorganizowanie czasu wolnego osobom bezdomnym, zmniejszenie poczucia wykluczenia osób bezdomnych.

W trakcie realizacji projektu wypożyczono 21 książek czterem osobom bezdomnym. Osiągnięcie niższego niż zakładano rezultatu wynika z faktu spontanicznego powstawania inicjatyw skierowanych na wypożyczenia książek osobom bezdomnym przez inne organizacje.

W okresie realizacji projektu pojawiły się „Mobilna Biblioteka” oraz „Lotna Czytelnia”. Dostępność do nowych usług w dziedzinie czytelnictwa osób bezdomnych spowodowała dywersyfikację grupy docelowej.

26.11 Usługa Asystenta Osoby Bezdomnej

Asystent Osoby Bezdomnej to usługa oparta na indywidualnym towarzyszeniu i wspieraniu osoby do osiągnięcia samodzielności życiowej. Asystent towarzyszy klientowi w rozwiązywaniu problemów dnia codziennego, motywuje i dopinguje go do podejmowania działań mających na celu poprawę i zmianę sytuacji życiowej. W projekcie założono, że usługą objętych zostanie 45 osób w okresie trwania projektu (VIII.2016 – IV.2019), wymiar wsparcia wynosi: 450 godzin kwartalnie i 150 godzin średniomiesięcznie. Usługa Asystenta Osoby Bezdomnej jest realizowana na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków przez Caritas Archidiecezji Krakowskiej, w ramach projektu dofinansowanego ze środków europejskich pn. „Bariery zamieniamy na szanse.”

W 2018 roku z pomocy AOB skorzystało łącznie 35 bezdomnych osób. Na realizację zadania ze środków europejskich wydatkowano 59 400 zł.

26.12 Zapewnienie miejsc noclegowych osobom eksmitowanym bez prawa do lokalu socjalnego

W 2018 roku do Działu Pomocy Bezdomnym wpłynęło 109 wniosków (dotyczących łącznie 189 osób) w sprawie wskazania noclegowni, schroniska lub innej placówki, zapewniającej miejsce noclegowe dla dłużników, wobec których została orzeczona eksmisja bez prawa do lokalu socjalnego. Spośród eksmitowanych 9 osób skorzystało z miejsca w proponowanych placówkach, tj. 8 mężczyzn z Noclegowni i Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a oraz 1 kobieta ze Schroniska dla Bezdomnych Kobiet przy ul. Sołtysowskiej 13c. W 2018 roku z pomocy Ośrodka korzystało 15 osób eksmitowanych w roku poprzednim.

26.13 Aktywizacja zawodowa osób bezdomnych – Centrum Integracji Społecznej dla osób bezdomnych

W okresie od 1 lipca 2017 r. do 30 kwietnia 2019 r. zlecono realizację zadania w formie Centrum Integracji Społecznej, które zapewnia 20 miejsc dla osób bezdomnych bez pracy. Centrum prowadzone jest przez Dzieło Pomocy św. Ojca Pio. W ramach zadania prowadzone są usługi z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej.

Celem podejmowanych działań jest odbudowanie i podtrzymanie u uczestników Centrum zdolności do samodzielnego funkcjonowania na rynku pracy m.in. poprzez przyuczenie do wykonywania zawodu, podwyższanie kwalifikacji oraz prowadzenie zajęć praktycznych u pracodawców. Uczestnicy realizujący Indywidualne Programy Zatrudnienia Socjalnego 4 razy w tygodniu biorą udział w zajęciach reintegracji zawodowej realizowanych w zakładach pracy współpracujących z CIS oraz raz w tygodniu w zajęciach reintegracji społecznej realizowanych bezpośrednio w siedzibie CIS.

W 2018 r. w CIS uczestniczyły 24 osoby, 10 osób podjęło zatrudnienie. Na realizację zadania z dotacji w ramach projektu ze środków europejskich wydatkowano 164 405,20 zł. (*szerzej zob. podrozdział 7.2.2*)

26.14 Świadczenia pieniężne na rzecz osób bezdomnych

W celu zaspokojenia podstawowych potrzeb MOPS wspierał osoby bezdomne poprzez następujące świadczenia finansowe:

- 1) Zasiłek stały – wypłacono zasiłki stałe dla 357 osób, na łączną kwotę 1 679 192,48 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 4 703 zł.
- 2) Zasiłek okresowy – wypłacono zasiłki okresowe dla 780 gospodarstw domowych, w których funkcjonowało 827 osób, na łączną kwotę 1 268 935 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 1 627 zł. Zasiłek w wysokości do 50% różnicy pomiędzy kryterium dochodowym a dochodem osoby/rodziny jest finansowany z budżetu państwa (część obligatoryjna) – wydatkowano kwotę 1 010 231,74 zł. Pozostała część jest finansowana ze środków własnych gminy (część gminna) – wydatkowano kwotę 258 703 zł.
- 3) Składki na ubezpieczenie zdrowotne – opłacono składki dla 355 osób, na łączną kwotę 152 353,38 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 429 zł.
- 4) Zasiłki celowe i celowe specjalne – wypłacono w kwocie łącznej 283 624,30 zł, dla 666 gospodarstw domowych, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 426 zł.
  - a) Zasiłki celowe – dla osób, których dochód nie przekracza kryterium ustawowego, z przeznaczeniem na:
    - zakup leków dla 169 gospodarstw domowych na łączną kwotę 42 598 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 252 zł,
    - opłaty mieszkaniowe (media) dla 24 gospodarstw domowych na łączną kwotę 8250 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 344 zł,
    - zakup odzieży dla 306 gospodarstw domowych na łączną kwotę 50 870 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 166 zł,
    - zakup obuwia dla 158 gospodarstw domowych na łączną kwotę 21 890 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 139 zł,
    - ogrzewanie dla 32 gospodarstw domowych na łączną kwotę 15 950 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 498 zł,
    - zaspokojenie innych potrzeb dla 661 gospodarstw domowych na łączną kwotę 107 918 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 163 zł.
  - b) Zasiłki celowe specjalne – przyznawane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom, których dochód przekracza kryterium ustawowe, z przeznaczeniem na:
    - zakup leków dla 47 gospodarstw domowych na łączną kwotę 8809 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 187 zł,
    - opłaty mieszkaniowe (media) dla 8 gospodarstw domowych na łączną kwotę 2 400 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 300 zł,
    - zakup odzieży dla 32 gospodarstw domowych na łączną kwotę 4 220 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 132 zł,
    - zakup obuwia dla 14 gospodarstw domowych na łączną kwotę 1 580 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 113 zł,
    - ogrzewanie dla 7 gospodarstw domowych na łączną kwotę 4 500 zł, średnia roczna wartość pomocy na gospodarstwo wyniosła 643 zł,
    - zaspokojenie innych potrzeb dla 101 gospodarstw domowych na łączną kwotę 15 716 zł, średnia roczna wartość pomocy na osobę wyniosła 156 zł.

Rozdział IV: Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

27. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych realizowane są na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i finansowane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W roku 2018 dofinansowanie ze środków PFRON otrzymało 4329 osób niepełnosprawnych, w tym 469 osób niepełnosprawnych z programu „Aktywny Samorząd”.

Wydatkowano na zadania kwotę 17 821 291 zł, w tym :

- na realizację programu Aktywny Samorząd 1 467 836 zł,
- na dofinansowanie działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej 9 297 909 zł,
- na rehabilitację społeczną 7 055 546 zł.

27.1 Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

W 2018 r. wpłynęło 2986 wniosków. Dofinansowanie otrzymało łącznie 1599 osób, w tym 835 dorosłych osób niepełnosprawnych, 233 niepełnosprawne dzieci i młodzież oraz 531 opiekunów. Suma wypłaconych dofinansowań wyniosła 1 799 999 zł. Średnie dofinansowanie na osobę niepełnosprawną wyniosło 1685 zł.

27.2 Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny

W 2018 r. złożono 217 wniosków. Dofinansowanie otrzymały 184 osoby, w tym 170 dorosłych osób niepełnosprawnych oraz 14 dzieci i młodzieży. Łączna kwota dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny wyniosła 379 390 zł.

Osoby niepełnosprawne w ramach zadania otrzymały między innymi dofinansowanie do zakupu: łóżek i materacy rehabilitacyjnych, rowerów rehabilitacyjnych, rotorów, drobnego sprzętu do wykonywania ćwiczeń.

27.3 Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów

W 2018 r. złożonych zostało 3125 wniosków o dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Dofinansowanie otrzymało 1 850 osób niepełnosprawnych na kwotę 2 656 322 zł, w tym 1725 osób dorosłych i 125 dzieci i młodzieży. Średnia wartość dofinansowania wyniosła 1436 zł na osobę. Dofinansowano zakupy między innymi: aparatów słuchowych, protez, wózków inwalidzkich, obuwia ortopedycznego i ortez oraz pieluchomajtek.

27.4 Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

W roku 2018 do Ośrodka wpłynęło 180 wniosków o dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych. Dofinansowanie otrzymało 74 osób na kwotę 1 417 576 zł. Średnia wartość dofinansowania wyniosła 19 156 zł.

Osoby niepełnosprawne otrzymały dofinansowanie do: dostosowania łazienek, zakupu i montażu platform przyschodowych, podjazdu, podnośników sufitowych.

27.5 Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

W roku 2018 do Ośrodka wpłynęło 411 wniosków o dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się. Dofinansowanie otrzymały 43 osoby na kwotę 75 556 zł, w tym 7 osób dorosłych i 36 dzieci.

Osoby niepełnosprawne w ramach zadania otrzymały między innymi dofinansowanie do zakupu: sprzętu komputerowego służącego do porozumiewania się przy pomocy gałek ocznych, mówików i programów logopedycznych.

27.6 Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

W roku 2018 do Ośrodka wpłynęły 154 wnioski o dofinansowanie likwidacji barier technicznych. Dofinansowanie otrzymało 107 osób (w tym 8 dzieci) na kwotę 569 905 zł.

W zależności od schorzeń oraz potrzeb osób niepełnosprawnych w ramach zadania przyznano dofinansowanie między innymi do: podnośników wannowych, schodołazów, krzeseł toaletowych, oporęczowania.

27.7 Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego – tłumacza przewodnika

W roku 2018 dofinansowanie na łączną kwotę 6175 zł otrzymały dwie osoby. Dofinansowanie dotyczyło usług tłumacza języka migowego, które były świadczone przez cały rok przez tłumaczy posiadających wpis do rejestru wojewody. Stawka godzinowa za usługę wyniosła 65 zł.

27.8 Program „Aktywny Samorząd”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2018 r. kontynuował realizację pilotażowego programu pn. „Aktywny Samorząd”, finansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Program ma na celu wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji poprzez:

- likwidację lub ograniczenie bariery w poruszaniu się, umożliwiające uczestnictwo osobom niepełnosprawnym w aktywności społecznej albo wzrost lub utrzymanie istniejącej aktywności;
- umożliwianie osobom niepełnosprawnym pełnienia różnych ról społecznych poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie;
- zwiększenie szans osób niepełnosprawnych na zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższenie ich kwalifikacji;
- likwidację lub ograniczenie barier transportowych.

Osoby niepełnosprawne miały możliwość otrzymania dofinansowania do:

- szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania – wydatkowano 10 000 zł;
- zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne – wydatkowano 190 813 zł;

Niepełnosprawni mogli też uzyskać w ramach Programu dofinansowanie lub refundację kosztów:

- utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – wydatkowano 22 688 zł;
- uzyskania prawa jazdy kategorii B – wydatkowano 7386 zł;
- utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne – wydatkowano 9780 zł;
- opieki nad dzieckiem (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem) – wydatkowano 78 557 zł;
- uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym – wydatkowano 673 793 zł;
- pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu wydatkowano 54 568 zł;
- pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania 420 251 zł.

W 2018 r. złożono łącznie 613 wniosków. Dofinansowanie otrzymało 469 osób niepełnosprawnych, w tym 280 niepełnosprawnych studentów. W ramach programu „Aktywny Samorząd” wydatkowano łącznie 1 467 836 zł.

27.9 Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej

Na terenie Gminy Miejskiej Kraków do dnia 30.09.2018 r. funkcjonowało 15 warsztatów terapii zajęciowej, z łączną liczbą 563 miejsc przeznaczonych dla osób ze schorzeniami narządu ruchu, schorzeniami psychicznymi oraz umysłowymi.

Od dnia 1 października 2018 r. funkcjonuje 14 WTZ – ów z uwagi na przejęcie przez Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Klika” WTZ–u mieszczącego się przy ul. Estery 3 i prowadzonego przez Fundację ARTES.

Z terapii w warsztatach terapii zajęciowej w 2018 r. skorzystało 636 osób niepełnosprawnych.

W roku 2018 warsztaty opuściło 76 osób niepełnosprawnych, w tym 22 osoby podjęły zatrudnienie zarówno na otwartym rynku pracy jak i w zakładach aktywności zawodowej oraz zakładach pracy chronionej.

Na działalność warsztatów terapii zajęciowej w roku 2018 wydatkowano kwotę 10 863 816 zł, w tym: ze środków PFRON kwotę 9 297 909 zł, ze środków Gminy Miejskiej Kraków kwotę 1 565 907 zł.

W 2018 roku PFRON uruchomił dodatkowy program „Zajęcia klubowe w WTZ”. W związku z zainteresowaniem podmiotów, MOPS przygotował procedurę i zgłosił gotowość realizacji programu do Oddziału Małopolskiego PFRON. W 2018 roku w ogłoszonych terminach naboru do Ośrodka wpłynął 1 wniosek podmiotu na realizację „Zajęć klubowych w WTZ”; jednak w trakcie procedowania przystąpienia do programu, WTZ zrezygnował z ubiegania się o dodatkowe środki w ramach przedmiotowego programu.

W roku 2018 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej zorganizował w swojej siedzibie kiermasze świąteczne, podczas których niepełnosprawni Uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej sprzedawali wykonane przez siebie wyroby takie jak stroiki świąteczne, dekoracje, biżuterię, świece i inne rękodzieło. Kiermasz z okazji Świąt Wielkanocnych odbył się 21 marca, a z okazji Świąt Bożego Narodzenia w dniu 7 grudnia.

27.10 Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych

Na realizację powyższego zadania w 2018 r. organizacje pozarządowe, działające na rzecz osób niepełnosprawnych złożyły 52 wnioski. Dofinansowano 36 przedsięwzięć, w których wzięty udział 1832 niepełnosprawne osoby oraz osoby im towarzyszące i opiekunowie. Wydatkowano na ten cel kwotę 137 881 zł.

**Rozdział V: Inne działania oraz
pozostałe informacje o funkcjonowaniu
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej**

28. Działania związane z aplikowaniem o środki w ramach konkursów zewnętrznych

W roku 2018 MOPS pozyskał następujące środki ze źródeł zewnętrznych:

- Program Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018” – uzyskano dofinansowanie w kwocie 1 306 564,43 zł.
- Projekt pn. „Aktywni zawodowo – aktywni społecznie” uzyskał akceptację w konkursie ogłoszonym 30 listopada 2017 r. przez Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości w ramach 9. Osi Priorytetowej – Region Spójny Społecznie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Całkowita wartość projektu wynosi 10 420 533,18zł, w tym uzyskane dofinansowanie 8 857 453,20 zł.

29. Współpraca międzynarodowa

29.1 Współpraca z miastem Frankfurt nad Menem

Współpraca z Miastem Frankfurt nad Menem realizowana była na podstawie „Porozumienia pomiędzy Stołecznym Królewskim Miastem Kraków i Miastem Frankfurt nad Menem o współpracy w dziedzinie pomocy społecznej” z dnia 3 czerwca 2011 r., będącego kontynuacją Porozumienia zawartego w dniu 19 kwietnia 2001 roku.

W ramach współpracy w czerwcu 2018 r. odbyła się wizyta przedstawicieli miasta Kraków we Frankfurcie nad Menem. Głównym celem wizyty krakowskiej delegacji było poznanie przedsięwzięć i projektów realizowanych we Frankfurcie nad Menem w ramach zapobiegania przemocy wśród osób starszych zarówno w środowisku domowym jak i instytucjonalnym. Przedstawiciele Urzędu Miasta Krakowa, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych uczestniczyli w spotkaniach w instytucjach i organizacjach świadczących pomoc i wsparcie osobom starszym.

29.2 Pozostała współpraca międzynarodowa

MOPS podejmował również inne działania w sferze rozwijania kontaktów z przedstawicielami instytucji pomocowych spoza Polski. Należały do nich:

- a) Spotkania z Konsulem Honorowym Rzeczypospolitej Polskiej w Utrechcie (Holandia) w ramach podjętej współpracy z Gminą Miejską Kraków.
- b) Organizacja wizyty studyjnej dla przedstawicieli Ministerstwa Pracy i Spraw Społecznych z Czech oraz przedstawicieli miast czeskich działających w obszarze pomocy społecznej i mieszkalnictwa.
- c) Organizacja wizyt studyjnych oraz spotkań dla studentów oraz pracowników organizacji pomocowych z zagranicy w celu zaprezentowania działalności Ośrodka oraz systemu pomocy społecznej w Krakowie, w tym: wizyta grupy pracowników austriackiego ośrodka pomagającego rodzinom z dziećmi, wizyta grupy pracowników systemu pomocy społecznej z Trondelag w Norwegii, spotkanie z grupą niemieckich studentów z Katolickiej Szkoły Zawodowej ze Stuttgartu, wizyta studyjna pracowników naukowych z Uniwersytetu w Lillehammer w Norwegii, wizyta członków organizacji z Edynburga Streetwork Holyrood Hub.

30. Budżet obywatelski

Budżet Obywatelski to proces, dzięki któremu mieszkańcy mają bezpośredni wpływ na realizację potrzeb społeczności lokalnych, a tym samym na wydatkowanie konkretnych środków finansowych. Poprzez zgłaszane pomysły w formie projektów mogą angażować się w poprawę wizerunku oraz funkcjonowania osiedli.

W ramach piątej edycji Budżetu Obywatelskiego troje pracowników MOPS zostało jego ambasadorami.

W 2018 roku zrealizowano trzy projekty:

- „Dzielnicowe Centrum Pomocy Osobom Niepełnosprawnym i Starszym” – projekt kierowany do osób z niepełnosprawnościami i starszych zamieszkałych na terenie Dzielnicy III Prądnik Czerwony oraz wolontariuszy zaangażowanych w pomoc na ich rzecz. Celem projektu jest zapobieganie wykluczeniu społecznemu wskazanych grup poprzez działania promujące aktywne spędzanie czasu wolnego i integrację ze społeczeństwem, zapewnienie nowej wiedzy i umiejętności potrzebnych do radzenia sobie z trudnościami wynikającymi z ich stanu zdrowia czy wieku.

W ramach projektu pomoc świadczyło 7 wolontariuszy. Podejmowane przez nich działania to m.in.: spacer, towarzyszenia w wizytach lekarskich, rozmowy, rozwiązywanie krzyżówek, czytanie książek/czasopism osobie niewidomej, pomoc w wypełnianiu dokumentów, pomoc w nauce j. angielskiego, nagrywanie audiobooków, pomoc w obsłudze komputera i Internetu, pomoc w obsłudze telefonu komórkowego, pomoc w przemieszczaniu się do instytucji, na wydarzenia kulturalne, robienie drobnych zakupów, przynoszenie posiłków z baru, wspólne wykonywanie prac artystycznych, pomoc w drobnych czynnościach domowych, przygotowywanie leków.

Ponadto zorganizowano cykl wyjść grupowych o charakterze kulturalno-rekreacyjnym, zajęcia ceramiczne, zajęcia ruchowe, treningi nordic walking, spotkania ze stylistką. Zakupiono książki oraz płyty CD i DVD (lekcje angielskiego, filmy), które są dostępne dla mieszkańców na zasadzie wypożyczenia. Odbyły się trzy wyjazdy integracyjne: do Szczawnicy, Sandomierza i Łącuta oraz spotkanie podsumowujące. Na realizację zadania wydatkowano 46 411,43 zł.

- „Chcę zostać poliglotą” – w ramach projektu prowadzona była bezpłatna nauka języka angielskiego (dla mieszkańców Dzielnicy XVII). Zostały zorganizowane dwie grupy: o podstawowym i średnim stopniu zaawansowania. Łącznie w projekcie wzięło udział 17 osób. Każda z grup raz w tygodniu (w okresie lipiec–grudzień) uczestniczyła w 60 minutowych zajęciach. Na realizację zadania wydatkowano 5708,77 zł.
- „Warsztaty bębniarskie” – głównym celem projektu było zaszczepienie zamiłowania do muzyki wśród dzieci i młodzieży, rozwój poczucia rytmu oraz koncentracji. W ramach zadania zorganizowano 20 spotkań warsztatowych dla dzieci i młodzieży zamieszkujących Dzielnicę IV. W całym projekcie wzięły udział 33 osoby. Na realizację zadania wydatkowano 4012,95 zł.

31. Współpraca z mediami

Celem upowszechnienia możliwości korzystania z pomocy oferowanej przez MOPS, w 2018 roku podjęto ponad 300 kontaktów ze środkami masowego przekazu. Efektem prowadzonej współpracy z mediami były m.in. informacje dotyczące pomocy społecznej: artykuły, komunikaty, reportaże telewizyjne i radiowe. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej był także partnerem akcji informacyjnej prowadzonej przez „Głos–Tygodnik Nowohucki” pod nazwą „Nowa Huta–miejsce dobre do życia”. W jej ramach ukazał się cykl artykułów poświęconych działaniom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Tematyka publikacji obejmowała kwestie

związane z różnymi formami aktywizacyjnymi dla osób starszych, dzieci, młodzieży, pomocy dla rodzin, osób samotnych, oferty dla społeczności lokalnych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej podejmował także inicjatywy mające na celu działania informacyjne dotyczące zakresu działalności. Wyprodukowane zostały filmy informacyjne w ramach akcji „Kraków zaangażowany społecznie”, których tematyka poświęcona była zasadom uzyskania pomocy, programom aktywności lokalnej, pieczy zastępczej.

Prowadzona jest bieżąca, systematyczna współpraca z Biurem Prasowym Urzędu Miasta Krakowa, dwutygodnikiem krakow.pl oraz portalem www.krakow.pl, na potrzeby którego przygotowywane są komunikaty dotyczące pomocy społecznej, istotne dla mieszkańców Krakowa.

MOPS realizuje także zadania wynikające z zapisów ustawy o dostępie do informacji publicznej, prowadząc Biuletyn Informacji Publicznej.

32. Kadra MOPS – zatrudnienie, wykształcenie, podnoszenie kompetencji zawodowych

Wśród osób zatrudnionych w MOPS w Krakowie 53% stanowią pracownicy socjalni (bez uwzględnienia pracowników przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych).

Odsetek pracowników MOPS legitymujących się wyższym wykształceniem (w tym tych przebywających na urloпах wychowawczych i bezpłatnych) wynosi 77,5%, z czego 11,5% stanowią pracownicy, którzy mają ukończone także studia podyplomowe. Wykształceniem policealnym legitymuje się 16,1% ogółu pracowników. Wykształceniem średnim legitymuje się 6% pracowników, a zawodowym i podstawowym po 1% (stan na 31 grudnia 2018 r.).

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Krakowie stale obserwuje się proces doskonalenia zawodowego i tym samym stale wzrasta poziom wykształcenia pracowników Ośrodka. W stosunku do roku 2017 wskaźnik zatrudnienia osób z wykształceniem wyższym zwiększył się o 5,6% i wynosi 77,5%. Na tym samym poziomie pozostaje wskaźnik osób, które ukończyły studia podyplomowe tj. 11,5%.

W 2018 r. pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie brali udział w 107 szkoleniach, warsztatach i konferencjach. Środki finansowe z przeznaczeniem na realizację szkoleń wyniosły 90 383,12 zł. Dodatkowo w MOPS przeprowadzono superwizje, w których uczestniczyło łącznie 161 pracowników socjalnych i asystentów rodziny. Na ten cel przeznaczono łącznie kwotę w wysokości 57 203,23 zł.

32.1 Praktyki i staże

W roku 2018 w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Krakowie 118 studentów krakowskich uczelni odbyło łącznie 4 253 godzin praktyk studenckich.

33. Skargi dotyczące Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie

Realizując zadania w zakresie przeprowadzania postępowań wyjaśniających dotyczących skarg, interwencji, wniesionych odwołań w 2018 roku:

– przeprowadzono 542 postępowania wyjaśniające dotyczące skarg i interwencji; rozpatrzono 35 skarg, które zostały zarejestrowane w Biurze Kontroli Wewnętrznej Urzędu Miasta Krakowa, w tym 5 skarg było zasadnych, w wyniku czego podjęto działania w celu zapobieżenia powtarzaniu się w przyszłości stwierdzonych nieprawidłowości;

- przekazano do Samorządowego Kolegium Odwoławczego 197 odwołań złożonych od 297 decyzji administracyjnych;
- wpłynęło 214 decyzji SKO utrzymujących w mocy wcześniejsze rozstrzygnięcie;
- SKO uchyliło i przekazało do ponownego rozpatrzenia 23 decyzje.

34. Kontrole realizacji zadań

W 2018 roku pracownicy Sekcji Kontroli Wewnętrznej MOPS przeprowadzili łącznie 62 kontrole realizacji zadań publicznych zleconych podmiotom niepublicznym i publicznym, w tym 59 kontroli kompleksowych i 3 doraźne.

Łącznie w 2018 roku w wyniku kontroli dotyczących realizacji zadań zleconych podmiotom niepublicznym i publicznym sformułowano 520 zaleceń pokontrolnych, w tym w ramach zakończenia czynności kontrolnych rozpoczętych jeszcze w 2017 roku – 153. Wystąpienia pokontrolne skierowano łącznie do 26 podmiotów. Do 16 z nich, w odniesieniu do 22 realizowanych przez nie zadań, skierowano zalecenia dotyczące zwrotu nienależnie pobranych dotacji (wydatkowanych niezgodnie z przeznaczeniem i/lub pobranych w nadmiernej wysokości). Łączna wysokość stwierdzonych należności głównych (bez odsetek) wyniosła 50 131,33 zł.

Sekcja Kontroli Wewnętrznej MOPS w 2018 roku przeprowadziła 1 doraźną kontrolę wewnętrzną dotyczącą prawidłowości funkcjonowania publicznego DPS oraz kontrolę wewnętrzną prawidłowości przyznawania pomocy w formie usług opiekuńczych w MOPS w Krakowie.

Dodatkowo zakończono czynności kontrolne rozpoczęte w 2017 roku dotyczące prawidłowości przebiegu postępowań w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej oraz realizacji nadzoru merytorycznego kierowników komórek organizacyjnych MOPS nad prowadzonymi sprawami/postępowaniami oraz pracą socjalną. Dodatkowo w 2018 roku prowadzono czynności kontrolne w ramach wewnętrznej kontroli doraźnej rozpoczętej również w 2017 roku dotyczącej organizacji pracy działu przez kierownika ID. W ich wyniku skierowano do kierownika Działu Informacji i Obsługi MOPS 4 zalecenia pokontrolne.

W ramach sprawowania bieżącego nadzoru nad powierzonymi zadaniami część komórek organizacyjnych zrealizowała kontrole bez udziału pracowników Sekcji Kontroli Wewnętrznej MOPS:

- Dział Domów Pomocy Społecznej i Ośrodków Wsparcia MOPS przeprowadził w 2018 r.: 7 kontroli doraźnych dotyczących funkcjonowania domu pomocy społecznej – wydano 14 zaleceń pokontrolnych; 1 kontrolę doraźną w miejskim dziennym domu pomocy społecznej – nie skutkującą wydaniem zaleceń pokontrolnych; 1 kontrolę doraźną w ośrodku wsparcia – wydano 2 zalecenia pokontrolne, 5 kontroli problemowych w DPS, RDPS, ŚDS i mieszkaniach chronionych – wydano 4 zalecenia pokontrolne oraz 2 kontrole sprawdzające w mieszkaniach chronionych.
- Dział Pomocy Dzieciom MOPS przeprowadził w 2018 r. 4 kontrole doraźne w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, w wyniku których nie wydano zaleceń pokontrolnych.

Łącznie komórki organizacyjne MOPS przeprowadziły 22 kontrole bez udziału Sekcji Kontroli Wewnętrznej MOPS w 16 podmiotach (w tym w 7 publicznych), do których skierowano 20 zaleceń pokontrolnych.

35. Ważniejsze przedsięwzięcia zapewniające ciągłość funkcjonowania oraz utrzymanie infrastruktury

35.1 Informatyzacja

W 2018 roku zakupiono 21 komputerów oraz 5 urządzeń wielofunkcyjnych. Została zaprojektowana i w całości przebudowana sieć logiczna w lokalu przy ul. Józefińskiej 14. Podczas przebudowy utworzono osobne punkty dystrybucyjne na każdym piętrze, które zostały połączone z serwerownią nitkami światłowodowymi. Ponadto zakupiono 9 urządzeń sieciowych, które zostaną zainstalowane w opisywanych punktach dystrybucyjnych oraz w serwerowni. Koszt modernizacji sieci wraz z urządzeniami sieciowymi wyniósł 288 099,95 zł. Filia nr 7 zmieniła lokalizację co wiązało się z utworzeniem sieci logicznej w lokalu przy ul. Mazowieckiej 4 oraz przyłączeniem tej lokalizacji do sieci szkieletowej MOPS. Ponadto podłączono do sieci szkieletowej MOPS nową lokalizację przy ul Limanowskiego 13.

W związku z zakończeniem wdrażania systemu do zarządzania bezpieczeństwem informacji zweryfikowano dostępy wszystkich użytkowników do 16 aplikacji biznesowych. Zostały też wdrożone metody do centralnej aktualizacji oprogramowania „Wywiad Plus”.

Pod koniec roku zakupiono nowy serwer wraz z oprogramowaniem, na który zostanie przeniesiona większość aplikacji biznesowych działających w MOPS. Została również zakupiona szafa serwerowa i zasilacz awaryjny do serwerowni zapasowej która ma zostać uruchomiona w 2019 roku w lokalu na os. Teatralnym 24. Koszt zakupu sprzętu serwerowego wyniósł 192 135,23 zł.

35.2 Obsługa organizacyjna Ośrodka

Na stanowiskach kancelaryjnych MOPS zarejestrowano łącznie 292 575 pism, w tym:

- 126 840 pism przychodzących;
- 112 711 pism wychodzących;
- 53 024 pism wewnętrznych.

Sporządzono 19 projektów Upoważnień Prezydenta Miasta Krakowa, 21 projektów pełnomocnictw Prezydenta Miasta Krakowa, 47 projektów zarządzeń prezydenta Miasta Krakowa, 16 projektów uchwał Rady Miasta Krakowa, w tym 12 projektów zarządzeń przyjmujących projekty uchwał.

Dyrektor MOPS wydał następujące akty wewnętrzne: 174 zarządzenia, 85 poleceń służbowych, 310 pełnomocnictw i 145 upoważnień.

Do archiwum zakładowego z komórek organizacyjnych przekazano 234,45 mb akt. Do zniszczenia po uzyskaniu zgody Dyrektora Archiwum Narodowego w Krakowie przekazano 348 mb dokumentacji, dla której upłynął okres przechowywania.

Przekazano do Archiwum Narodowego w Krakowie 0,36 mb dokumentacji kat. A. Wycofano z ewidencji archiwum zakładowego w związku ze wznowieniem spraw 283 akta na podstawie 226 protokołów wycofania.

Zrealizowano 461 wypożyczeń dokumentacji na potrzeby komórek organizacyjnych (139 wypożyczających pracowników MOPS).

35.3 Zamówienia publiczne

W celu realizacji zadań statutowych Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie w 2018 roku przeprowadził:

1) 58 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w trybach przewidzianych przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku Prawo zamówień publicznych, w tym:

- 24 postępowania na usługi o łącznej wartości udzielonych zamówień 1 723 251,73 zł,
- 8 postępowań na dostawy o łącznej wartości udzielonych zamówień 796 595,95 zł,
- 8 postępowań na roboty budowlane o łącznej wartości udzielonych zamówień 5 279 994,25 zł,
- 2 postępowania o wartości przekraczającej progi unijne na łączną kwotę 8 009 081,02 zł,
- 16 postępowań udzielonych w trybie art. 138 ustawy o łącznej wartości 1 658 965,27 zł,

Łączna wartość umów zawartych w wyniku przeprowadzenia ww. postępowań 17 467 888,22 zł.

2) 1601 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego w trybach, do których nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 roku Prawo zamówień publicznych na łączną kwotę 2 317 664,31 zł.

35.4 Działania związane z utrzymaniem infrastruktury oraz zadania inwestycyjne

Na dzień 31 grudnia 2018 r. MOPS dysponował 41 lokalami zajętymi przez komórki organizacyjne Ośrodka o łącznej powierzchni 10 148,09 m², 32 lokalami i budynkami, w których realizowane są zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej o łącznej powierzchni 9 710,50 m², w tym 12 nieruchomościami w trwałym zarządzie Ośrodka oraz 4 lokalami (w tym 1 lokal, wspólny z pomieszczeniami przeznaczonymi na inne zadania), w których realizowany jest projekt pn.: „W sile wieku”, finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020, o łącznej powierzchni 606,26 m². MOPS dysponował również 2 nieruchomościami przeznaczonymi na przeprowadzenie inwestycji dotyczącej budowy placówki opiekuńczo–wychowawczej dla dzieci i młodzieży oraz drogi wewnętrznej o łącznej powierzchni 2 928,29 m². Ponadto w 2018 roku jeden budynek o powierzchni 142,29 m² był w trakcie adaptacji i przekształcania, natomiast 4 lokale o łącznej powierzchni 642,17 m² były przeznaczone do adaptacji i przekształcania na potrzeby komórek organizacyjnych MOPS oraz zadań z zakresu pomocy społecznej. Łączna powierzchnia lokali, budynków i nieruchomości wykorzystywanych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej wynosiła na koniec 2018 roku 24 231,53 m².

W ramach zadań inwestycyjnych podjęto następujące działania:

- 1) Modernizacja wind w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w lokalach przy ul. Józefińskiej 14 oraz na os. Teatralnym 24. Łączny koszt inwestycji wyniósł 74 305,54 zł.
- 2) Wykonanie dokumentacji projektowej i modernizacja sieci logicznej w lokalu przy ul. Józefińskiej 14 oraz budowa sieci logicznej w lokalu przy ul. Mazowieckiej 4–6. Łączny koszt inwestycji 219 622,33 zł.
- 3) Modernizacja budynku Schroniska i Noclegowni dla bezdomnych mężczyzn przy ul. Makuszyńskiego 19a. W ramach inwestycji w 2018 roku wykonano część prac dotyczących zaprojektowania i wybudowania windy osobowej przystosowanej do swobodnego przewozu łóżek z chorymi, wykonania i montażu konstrukcji zabezpieczającej chodnik wzdłuż budynku oraz odnowienia części elewacji przedmiotowego obiektu. Łączny koszt inwestycji wyniósł 476 648,06 zł. Zgodnie z Uchwałą Nr III/43/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego 2018, na przedmiotowe zadanie została zagwarantowana kwota 250 000,00 zł. Ostateczny termin dokonania ww. wydatków upływa z dniem 30 czerwca 2019 r.

- 4) Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku przy ul. Naczelnej 12 (I etap). W ramach inwestycji wykonano roboty ogólnobudowlane, w zakresie instalacji sanitarnej, ciepłowniczej i elektrycznej. Łączny koszt inwestycji wyniósł 414 008,74 zł.
- 5) Opracowanie kompletnej dokumentacji projektowej oraz wykonanie robót budowlanych w zakresie budowy placówki opiekuńczo-wychowawczej przy ul. Tynieckiej w Krakowie (kontynuacja zadania rozpoczętego w 2017 r.). Łączny koszt inwestycji wyniósł 1 368 999,95 zł. Zgodnie z Uchwałą Nr III/43/18 Rady Miasta Krakowa z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego 2018, na przedmiotowe zadanie została zagwarantowana kwota 300 000,00 zł. Wykonanie robót budowlanych w terminie do dnia 30 czerwca 2019 r.
- 6) Termomodernizacja w ramach realizowanego przez MOPS projektu pn. „Termomodernizacja budynków, w których realizowane są zadania pomocy społecznej”, dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej. W 2018 roku rozpoczęto i realizowano prace w następujących budynkach:

Tabela: Budynki, w których realizowana jest termomodernizacja

Budynek / Koszt	Rok zakończenia robót	Koszt robót w 2018 roku	Koszt robót – środki własne	Koszt robót – środki ze źródeł zagranicznych UE
Dom Pomocy Społecznej os. Sportowe 9 *	2017	199 966,06 zł	199 966,06 zł	– zł
Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza al. Pod Kopcem 10a *	2017	539 855,61 zł	292 825,53 zł	247 030,08 zł
Dom Pomocy Społecznej os. Hutnicze 5 *	2017	441 356,09 zł	237 794,92 zł	203 561,17 zł
Interwencyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza os. Willowe 19 *	2017	1 462,16 zł	584,86 zł	877,30 zł
Warsztaty Terapii Zajęciowej ul. Cechowa 142 *	2017	292 465,57 zł	137 350,82 zł	155 114,75 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Krakowska 53 *	2017	208 921,21 zł	90 747,19 zł	118 174,02 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Krakowska 47	2018	948 149,65 zł	555 959,83 zł	392 189,82 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Babińskiego 25	2018	1 124 313,60 zł	693 190,50 zł	431 123,10 zł
Ośrodek Interwencji Kryzysowej ul. Radziwiłłowska 8b	2018	1 158 849,28 zł	762 013,18 zł	396 836,10 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Nowaczyńskiego 1 (3 budynki)	2018	5 610 599,40 zł	4 087 944,63 zł	1 522 654,77 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Łanowa 43 A i B (2 budynki)	2018	2 291 288,18 zł	1 717 456,98 zł	573 831,20 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Chmielowskiego 6	2018	1 007 386,59 zł	418 931,05 zł	588 455,54 zł
Dom Pomocy Społecznej ul. Łanowa 43e	2018	1 494 722,01 zł	1 182 502,42 zł	312 219,59 zł
Tabliczki pamiątkowe (promocja UE)	–	4 809,30 zł	4 809,30 zł	– zł
Koszty pośrednie	–	390 755,29 zł	156 302,73 zł	234 452,56 zł
Całkowity koszt		15 714 900 zł	10 538 380 zł	5 176 520 zł

* Budynki, w których roboty budowlane zakończyły się w 2017 roku, ale ostatnie płatności były wykonane w 2018 roku.

Całkowity koszt zadania w 2018 roku wyniósł 15 714 900,00 zł (w tym 10 538 380,00 zł to środki własne Gminy Miejskiej Kraków oraz 5 176 520,00 zł to środki pochodzące ze źródeł zagranicznych – UE). Szczegółową listę zadań inwestycyjnych stanowi Załącznik nr 4 do sprawozdania.

W ramach remontów bieżących wykonano remonty pomieszczeń biurowych w: lokalu Zespołu do spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej przy ul. Piłsudskiego 29, lokalu Działu Pomocy Dzieciom przy ul. Limanowskiego 13, lokalu Klubu Integracji Społecznej na os. Górali 19 oraz lokalu MOPS przy ul. Józefińskiej. Ponadto wykonano remonty bieżące w budynkach pozostających w trwałym zarządzie MOPS: przy ul. Deszczowej 5, przy ul. Bardosa 9, przy ul. Makuszyńskiego 19a oraz na os. Krakowiaków 46. Łączny koszt przeprowadzonych remontów wyniósł 701 301,94 zł.

Dokonano również zakupów inwestycyjnych na kwotę 289 767,09 zł.